

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Zdenka Karafiátová

KYBERGROOMING U ŽÁKŮ ZÁKLADNÍCH ŠKOL

Olomouc 2018

vedoucí práce: PhDr. René Szotkowski, Ph.D.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jsem pouze uvedení zdrojů a literatury.

V Olomouci dne 10. dubna 2018

.....
Zdenka Karafiátová

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji PhDr. Renému Szotkowskému, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce, vstřícný přístup a užitečné rady. Také děkuji ředitelům, učitelům a žákům základních škol, v nichž jsem prováděla výzkumné šetření pro tuto práci. V neposlední řadě děkuji mé rodině za podporu po celou dobu studia.

OBSAH

ÚVOD	6
I TEORETICKÁ ČÁST	8
1 RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ	9
1.1 Vymezení základních pojmů	11
2 VYBRANÉ JEVY RIZIKOVÉ KOMUNIKACE V PROSTŘEDÍ INTERNETU	13
2.1 Sexting	14
2.2 Webcam trolling	16
3 KYBERGROOMING	18
3.1 Výskyt kybergroomingu	18
3.2 Etapy kybergroomingu	19
3.2.1 Příprava kontaktu	19
3.2.2 Kontakt s obětí, navázání a prohlubování vztahu	20
3.2.3 Příprava na osobní schůzku.....	20
3.2.4 Osobní schůzka	21
3.3 Pachatel kybergroomingu	21
3.3.1 Typologie pachatelů	22
3.4 Oběť kybergroomingu	22
3.4.1 Typologie obětí	23
3.5 Právní rámec kybergroomingu.....	23
3.6 Případy kybergroomingu	24
3.6.1 Česká republika	24
3.6.2 Zahraničí.....	25
4 ŽÁK ZÁKLADNÍ ŠKOLY	27
4.1 Charakteristika žáka z hlediska vývojové psychologie	27
5 PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ	30
5.1 Školská primární prevence rizikového chování.....	31

5.1.1 Školní poradenské pracoviště.....	32
5.1.2 Školní preventivní strategie.....	33
5.2 Projekty zaměřené na prevenci	33
5.2.1 E-bezpečí.....	33
5.2.2 Seznam se bezpečně	34
5.2.3 Nebuď obětí!.....	35
II PRAKTICKÁ ČÁST	36
6 AKTUÁLNÍ STAV ZPRACOVÁNÍ TÉMATU	37
7 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	41
7.1 Cíle a problémy výzkumného šetření	41
7.2 Výběr vzorku do výzkumného šetření	42
7.3 Metoda sběru dat.....	43
8 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	44
9 DISKUZE VYBRANÝCH VÝSLEDKŮ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	77
ZÁVĚR	80
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	82
SEZNAM ZKRATEK	90
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	91
SEZNAM TABULEK	92
SEZNAM GRAFŮ	93
SEZNAM PŘÍLOH	96
ANOTACE	

ÚVOD

Internet je nezbytnou součástí našeho života. Většina z nás, chvílku po probuzení, zapíná počítač, odemyká mobilní telefon a otevírá odkazy sociálních sítí, aby mohla komunikovat s přáteli. Někteří čtou internetové zpravodajství, vyřizují pracovní e-maily nebo si zpříjemňují den zhlédnutím videí jejich oblíbených Youtuberů. Svět nám nabízí chytrá a propracovaná zařízení, proto je náš pohyb na internetu snazší a dostupnější. Internetové aktivity provozují také děti, a to v čím dál nižším věku. Žáci základních škol chtějí být součástí online světa, stejně jako dospělí, ale mnohdy si neuvědomují, s kolika riziky se mohou na internetu potýkat.

Internetová nebezpečí nespočívají pouze v podvodech, spamech nebo hackerských útocích. V současnosti dochází k rozmachu rizik jako je např. kyberšikana, sexting a kybergrooming, která signalizují nebezpečnou internetovou komunikaci. S touto problematikou jsem se blíže seznámila před dvěma lety, kdy jsem se zúčastnila přednášky o nebezpečných komunikačních jevech na internetu, jež se konala na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Téma přednášky mě velmi zaujalo, proto jsem se rozhodla, že jej budu zkoumat v mé bakalářské práci. Zpočátku jsem však nevěděla, na jaký nebezpečný jev se zaměřit.

Nejzajímavěji na mě působil sexting a kybergrooming, proto jsem váhala mezi těmito dvěma fenomény. Jak napovídá název této práce, nakonec jsem se rozhodla pro druhý jmenovaný. Dle mého názoru je pojem kybergrooming mnoha lidem neznámý, ačkoliv znají jeho projevy. Sama jsem se o tom přesvědčila, když jsem hovořila se svými přáteli o tématu bakalářské práce. Téměř všichni se mě totiž zeptali, co kybergrooming vlastně znamená. Rovněž z tohoto důvodu chci pomocí této práce seznámit své okolí s jeho existencí a zároveň přispět k dosavadním výzkumům v oblasti kybergroomingu.

Dalším motivem, který ovlivnil mou volbu, je zaměření studia. Jelikož studuji obor Vychovatelství, považuji znalost tohoto jevu za klíčovou záležitost. Během praxe ve školní družině, jež jsem v rámci studia absolvovala, jsem poznala několik žáků, kteří se bez ostychu pohybovali na sociálních sítích a neměli ponětí o nebezpečí, která je mohou potkat. Myslím si, že by se měl každý vychovatel, stejně jako ostatní pracovníci školy, orientovat v internetových trendech a vědět, jaká rizika mohou přinést. Tím může nepochybně přispět k včasnému odhalení nebezpečných situací u dětí.

Bakalářská práce se skládá z teoretické a praktické části. Teoretická část obsahuje 5 kapitol (č. 1–5), praktická část zahrnuje 4 kapitoly (č. 6–9).

Cíle práce

Hlavní cíl práce spočívá ve zjištění, zda jsou vybraní žáci 6. a 9. tříd základních škol ochotni dorazit na schůzku s internetovým známým a zda se setkali na internetu s projevy kybergroomingu. Cíle práce naplňujeme průběžně v rámci teoretických a praktických dílčích cílů.

Dílčí teoretické cíle

- Zařadit kybergrooming do systému rizikového chování.
- Vymezit další nebezpečné komunikační jevy na internetu, které souvisí s kybergroomingem.
- Definovat kybergrooming a uvést jeho etapy.
- Popsat psychologické charakteristiky zkoumané dětské skupiny, žáků 6. a 9. tříd základních škol.
- Uvést systém prevence rizikového chování a jmenovat projekty zaměřené na prevenci.

Dílčí praktické cíle

- Zhodnotit aktuální stav výzkumů zabývajících se kybergroomingem.
- Zjistit, kolik času denně tráví vybraní žáci na internetu.
- Odhalit, jaké sociální sítě/slужby využívají vybraní žáci ke komunikaci na internetu.
- Zkoumat, zda se vybraní žáci setkali na internetu s projevy kybergroomingu.
- Zjistit, zda vybraní žáci navazují kontakt na internetu s cílem seznámení/osobní schůzky.
- Objasnit, jak přistupují vybraní žáci k ochraně soukromí na internetu.
- Odhalit, jak přistupují vybrané školy k preventivním opatřením dle zkoumaných žáků.

I TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část obsahuje pět kapitol. Kybergrooming je jedním z projevů rizikového chování, proto práce začíná definováním rizikového chování a zařazením kybergroomingu do jeho systému, což je předmětem **první** kapitoly. Je klíčové popsat také další nebezpečí, která mohou online uživatele ohrozit, proto je **druhá** kapitola zaměřena na vybrané jevy rizikové komunikace v internetovém prostředí. Záměrně se soustředíme na sexting a webcam trolling, jedná se totiž o fenomény, jež proces kybergroomingu doprovází. Z těchto dvou kapitol načerpáme potřebné teoretické znalosti, proto můžeme přejít k problematice kybergroomingu. Právě ten je tématem **třetí** kapitoly. **Čtvrtá** kapitola je souhrnem proměn psychického života žáků 6. a 9. tříd základních škol, kteří tvoří cílovou skupinu výzkumného šetření. Zákonitosti zkoumané vývojové etapy nám pomohou pochopit, proč má právě tato věková skupina sklon ke střetu s riziky. Závěr teoretické části, **pátá** kapitola, představuje nejdůležitější oblast problematiky, a to ucelený systém preventivních opatření.

1 RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ

Kybergrooming je jedním z projevů rizikového chování, proto se v první kapitole bakalářské práce věnujeme jeho zařazení do systému rizikového chování. Definování problematiky a souvisejících pojmů nám nastíní teoretická východiska, tudíž lépe porozumíme celému procesu.

Rizikové chování je definováno jako „*chování, které má negativní dopady na fyzické či psychické fungování člověka a které je nějakým způsobem ohrožující i pro jeho okolí*“ (Širůčková, 2015, s. 161). Pro srovnání uvádíme formulaci Dolejše (2010, s. 9), který vnímá rizikové chování jako „*chování jedince nebo skupiny, které zapříčiňuje prokazatelný nárůst sociálních, psychologických, zdravotních, vývojových, fyziologických a dalších rizik pro jedince, pro jeho okolí a/nebo pro společnost*“.

Z výše uvedených definic usuzujeme, že kybergrooming lze zařadit mezi jevy s fatálními následky. V „*Metodickém doporučení k primární prevenci č. j. 21291/2010-28*“, jež vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále MŠMT), nalezneme konkrétní projevy rizikového chování:

- „*agrese, šikana, kyberšikana a další formy rizikové formy komunikace prostřednictvím multimedii, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie,*
- *záškoláctví,*
- *závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus, gambling,*
- *rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů,*
- *spektrum poruch příjmu potravy,*
- *negativní působení sekt,*
- *sexuální rizikové chování*“ (MŠMT, 2010, s. 1).

V širším vymezení sem patří oblast traumatických zážitků, kam řadíme např. týrání a zneužívání dětí, poruchy příjmu potravy a komerční sexuální zneužívání (MŠMT, 2010).

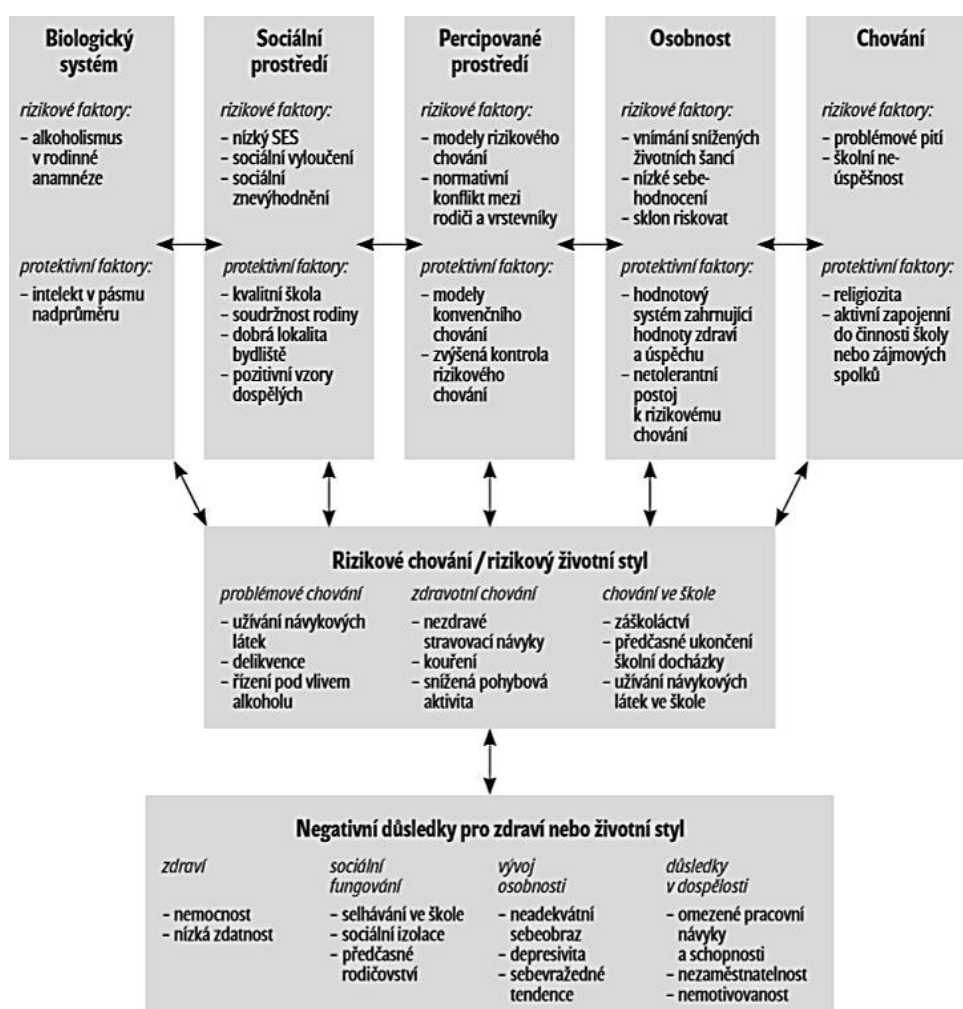
Dle našeho subjektivního názoru spadá kybergrooming do několika bodů, a to do **rizikové formy komunikace prostřednictvím multimedii, sexuálního rizikového chování a týrání a zneužívání dětí**. Jeho pachatelé se v rámci procesu dopouštějí trestné činnosti, tudíž jej můžeme charakterizovat také jako **kriminální jednání**.

Předmětem kriminality, považované za jednu z nejdůležitějších problematik, je zejména ochrana společnosti a způsob, jakým je zacházeno s pachateli trestných činů (Fischer, Škoda, 2009).

Z tohoto důvodu nyní stručně popisujeme teorie zdrojů nežádoucího chování, které vedou k objasnění kriminality. Příčiny lze obecně chápat jako multifaktoriální, jednotlivé faktory se totiž obvykle prolínají navzájem (Fischer, Škoda, 2009).

Zaznamenáváme teorii **biologicko-psychologickou**, která klade důraz na biologické faktory a zahrnuje např. teorii rozeného zločince. Druhou je **sociálně psychologická** teorie, jež se soustředí především na temperament a charakter člověka. Poslední, **sociologická** teorie, zkoumá nepřipustné chování ve vztahu ke společenskému kontextu a zahrnuje problematiku jednotlivých subkultur. Řadíme sem např. teorii kulturního přenosu (Fischer, Škoda, 2009).

Konkrétní rizikové faktory, které mohou vést ke společensky nežádoucímu jednání, rozpracovává také Širůčková (2010). Následující grafické znázornění nám usnadňuje pochopení celému systému vedoucího k rizikovému chování.

Obrázek č. 1: Teorie rizikového chování (Jessor, 1998, cit. dle Širůčkové, 2010, s. 35)

O nebezpečné internetové komunikaci a vybraných rizikových jevech se dozvíme více informací ve 2. a 3. kapitole.

1.1 Vymezení základních pojmů

Definovali jsme pojem rizikové chování a zaměřili se na jeho příčiny a vlivy, které jedince ovlivňují. Nyní považujeme za nezbytné uvést jeho základní pojmosloví, jelikož tak efektivněji pochopíme závažnost jevu a návaznost mezi pojmy.

Opakem nežádoucího chování je jednání v souladu s pravidly, tedy chování normální. Právě pojmy **norma** a **normalita** jsou problematickým odvětvím z důvodu obtížného vymezení toho, co je pro společnost normální, v protikladu s tím, co tuto normalitu přesahuje. Při hodnocení mají značný vliv okolnosti a teoretická východiska (Fischer, Škoda, 2009).

Normou rozumíme pravidla osvojená již v dětství, ale také pravidla, která bývají dodržována kvůli společenské prospěšnosti, tudíž jsou uvědomovaná (Fischer, Škoda, 2009).

Novák (2015) upozorňuje na vztah k normě, díky němuž jsme schopni odlišit pojmy **sociálně patologický jev** a rizikové chování. Sociální patologii chápe jako dřívější označení nežádoucích jevů. Z tohoto důvodu nyní uvádíme definici tohoto pojmu. V pojetí Fischera, Škody (2009, s. 13) je sociální patologie vymezena jako „*souhrnné označení nezdravých, abnormálních a obecně nežádoucích společenských jevů*“.

Zásadní osobou, která je spojována se vznikem pojmenování sociální patologie, je Herbert Spencer. Ten totiž zdůrazňoval propojenost rysů lidské společnosti a rysů organismu v biologii, o čemž pojednává jeho koncepce „*organicistického proudu*“ (Fischer, Škoda, 2009).

Pojem, jímž je často označení sociální patologie chybně nahrazováno, je **sociální deviace**. Je důležité upozornit na to, že se nejedná o synonyma, proto je nutné zmíněné pojmy odlišovat. Deviantní jevy nemusí být pouze negativními, ať už pro společnost či jednotlivce. Není tedy zaručeno, že budou rovněž jevy patologickými (Fischer, Škoda, 2009).

Munková (2001, s. 9) definuje sociální deviaci jako „*porušení nebo podstatnou odchylku od některé sociální normy, případně od skupiny sociálních norem, porušení formálních očekávání případně neformálních požadavků kladených na lidské chování v dané společnosti*“. Dle Fischera a Škody (2009, s. 14) se jedná o „*způsob jednání, které není konformní vůči společenské normě, jež je akceptována většinou populací*“.

Problematika **konformity**, definovaná jako „*přizpůsobování se psaným i nepsaným společenským pravidlům a normám*“ (Fischer, Škoda, 2009, s. 20), je proto zásadním mechanismem fungování sociálních norem.

Přesto se, dle našeho subjektivního názoru, setkal s porušováním norem každý z nás. Kvůli tomu upozorňujeme na pojem **toleranční limit**, tedy „*míru variability snášenlivosti k chování a dodržování norem druhými jednotlivci*“ (Fischer, Škoda, 2009, s. 15). Munková (2001) dodává, že se jedná o míru, kterou je společnost schopna tolerovat při dodržování konkrétní normy, přičemž je limit specifický pro různé společnosti a proměňuje se v čase.

Zásadním tématem jsou také rozdíly mezi kulturami a subkulturami. Normy se liší v rámci společností, proto musíme dbát na fakt, že jevy, považovány jinde za normální, mohou být naší společností vnímány jako nepřijatelné chování (Fischer, Škoda, 2009).

Porušení sociálních norem je v oblasti rizikového chování označováno pojmem **odchylka**. Dochází k nim z několika důvodů, o nichž jsme hovořili na začátku kapitoly. Připomeňme si, že zásadní vliv má především biologická a psychosociální jedinečnost každého z nás (Fischer, Škoda, 2009).

Naše práce je orientována na závažné porušování norem, u něhož dochází k následné **sankci**. Tento způsob potrestání směřuje k posílení sociálních norem (Fischer, Škoda, 2009). Munková (2001) považuje sankci za jednu z řídicích jednotek dodržování sociálních norem.

Posledním pojmem, důležitým v oblasti terminologie rizikového chování, je **sociální kontrola**, jež řídí fungování společnosti. Lze tedy konstatovat, že hovoříme o nezbytném prostředku, kterým je společnost chráněna proti narušujícím jedincům (Munková, 2001).

V první kapitole jsme objasnili význam pojmu rizikové chování včetně jeho forem a příčin. Poté jsme definovali základní pojmy oblasti rizikového chování a upozornili na dřívější výraz sociálně patologické jevy. Na základě uvedených definic jsme schopni pochopit celý systém nežádoucího chování, tudíž se již můžeme věnovat jeho konkrétnímu projevu, který představují rizikové komunikační jevy v internetovém prostoru.

2 VYBRANÉ JEVY RIZIKOVÉ KOMUNIKACE V PROSTŘEDÍ INTERNETU

V první kapitole jsme hovořili o tom, že jedním z projevů rizikového chování je nebezpečná komunikace realizovaná prostřednictvím internetu. Touto problematikou se blíže zabýváme ve druhé kapitole. Nejprve se zaměříme na rizikové projevy v internetovém prostředí z obecného hlediska, přičemž následně přejdeme k vybraným jevům internetové komunikace, které jsou pro naši práci klíčové.

Dle našeho názoru jsou informační a komunikační technologie (ICT) neodmyslitelnou součástí života. Dokazuje to i Český statistický úřad, jenž v roce 2017 zaznamenal 77,2 % domácností s připojením k internetu, z toho se jednalo o 95,9 % domácností s dětmi (Český statistický úřad, 2017).

Přesto, že je naše práce cílena na nebezpečí internetu, je vhodné upozornit také na pozitiva plynoucí z bezproblémového přístupu k ICT. Internet je vnímán jako učicí nástroj, pomocí kterého jsou žákům předávány různorodé informace. Mimo jiné je označován za rádce, díky němuž děti zjišťují potřebná fakta (Karásková Ulbertová, 2012).

Hrozbou jsou však negativa internetu, jelikož s jeho rozmachem souvisí také snadný přístup k rizikovým formám komunikace číhajících především na nejmladší uživatele internetu. Žáci základních škol obvykle nevidí problém v komunikaci s cizími lidmi, které nikdy osobně neviděly, navíc se mnoho z nich nebrání ani osobní schůzce. „*Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu*“ ukazuje, že v roce 2014 komunikovalo 54,30 % dětí s neznámým člověkem přes internet (E-bezpečí, 2014).

Bezproblémový přístup k cizím kontaktům se odrazil také ve výzkumu s názvem „*Jaké jsou internetové děti*“, v němž bylo zjištěno, že tři čtvrtiny dětí na druhém stupni vlastní mobilní telefon s připojením k internetu. V deváté třídě se v online světě pohybuje již 84 % dětí, proto je pravděpodobnost setkání s nebezpečím velmi vysoká (Nosek, Trusinová, 2015).

Livingstone a Haddon (2009) uvádí, že dle rodičů je dítě terčem internetových rizik spíše při domácím používání než při surfování ve škole. Tito autoři dále doplňují, že se tak děje nejspíše z důvodu delšího užívání internetu v prostředí domova, přičemž rodiče mnohdy aktivity dětí nekontrolují.

Zajímavostí je pohled na možnost střetu s nebezpečím z hlediska pohlaví. Chlapci vyhledávají urážlivý nebo násilný obsah ve větší míře (např. pornografický materiál), ale dívky jsou těmito jevy spíše znepokojeny a ostýchají se (Livingstone, Haddon, 2009).

V pojetí Ševčíkové a kol. (2014) jsou internetová rizika dělena dle typu, obsahu, kontaktu a počinání.

Tabulka č. 1: Klasifikace online rizik pro dětské uživatele internetu (Livingstone, Haddon, cit. dle Ševčíkové a kol., 2014, s. 10)¹

Typ rizika	Obsah: dítě jako příjemce	Kontakt: dítě jako účastník	Počínání: dítě jako „pachatel“
<i>Komerce</i>	reklama, spam, nabádání k poskytování peněžní podpory	získávání a uchovávání osobních údajů	gambling, nelegální stahování, hackování
<i>Násilí</i>	násilí, nenávistný či děsivý obsah	oběť kyberšikany, online obtěžování či pronásledování	pachatel kyberšikany, online obtěžování či pronásledování
<i>Sexualita</i>	pornografie a jiný sexuálně zraňující obsah	setkávání se s neznámými lidmi z internetu, sexuální zneužívání	vytváření a nahrávání pornografických materiálů
<i>Hodnoty</i>	rasistické a jiné zkreslené, zavádějící informace či rady (př. drogy)	sebepoškozování, přesvědčování a manipulace ze strany druhých	poskytování (zavádějících) rad např. ohledně hubnutí nebo sebevraždy

Kopecký a kol. (2015) řadí mezi rizikové formy chování dětí v prostředí internetu např. kyberšikanu, kybergrooming, sexting, rizikové využívání sociálních sítí, trolling a webcam trolling.

V naší práci jsme úmyslně zvolili dva jevy, které úzce souvisí se zkoumanou problematikou, proto je potřeba jim věnovat náležitou pozornost. V první podkapitole charakterizujeme **sexting** a soustředíme se zejména na základní rysy a důvody jeho vzniku. Druhá podkapitola upozorňuje na existenci **webcam trollingu**, jenž rizikovou komunikaci často doprovází.

2.1 Sexting

Problematika sextingu je pro naši práci velmi podstatná, proto je nezbytné věnovat jí zvýšenou pozornost. Web Sexting.cz (2008–2013) totiž uvádí, že právě sexting tvoří nástroj pro vydírání dětí v rámci kybergroomingu.

¹ Převzato v původním znění bez úprav.

Sexting představuje online komunikaci propojenou s posíláním intimních materiálů, kterou Kopecký definoval v roce 2011 jako „*elektronické rozesílání textových zpráv, vlastních fotografií či vlastního videa se sexuálním obsahem*“ (Szotkowski, Kopecký, Krejčí, 2013, s. 81).

Sociální sítě Facebook, Libimseti.cz a úložiště fotografií Rajče.net řadí Szotkowski, Kopecký, Krejčí (2013) mezi nejčastější místa výskytu sextingu. Výzkumné šetření „*České děti a Facebook*“ uvádí, že 4,1 % českých dětí má na svém Facebooku vlastní intimní fotografii (Kopecký, 2015). Kožíšek a Písecký (2016) doplňují do výčtu aplikaci Snapchat, jež slouží právě k rozesílání fotografií a videí, přičemž se sdílený obsah zobrazí pouze po limitované dobu zvolenou odesílatelem. Dle těchto autorů věří několik uživatelů tomu, že díky krátké době zobrazení materiálu nedojde k jeho zneužití. Stačí ovšem použít vhodný program nebo aplikaci určenou pro pořízení screenshotu (snímku) obrazovky a sdílený obsah se stává kompromitujícím nástrojem.

Nejčastější situací, kdy k sextingu dochází, je navazování nebo zpestření partnerského vztahu. Mládež si obvykle neuvědomuje, že odeslané fotografie nebo videa mohou způsobit nepříjemné a tíživé situace (Kopecký, 2011).

Jak jsme již naznačili, intimní materiál může být snadno zneužit, což ve většině případů směřuje k šikaně a vydírání. Pokud jsou fotografie zveřejněny na internetu, je takřka nemožné je definitivně odstranit. Mohou se totiž objevit na dalších internetových portálech a kdokoliv je může dohledat, s čímž souvisí následné nepříjemnosti jako jsou potíže ve škole a práci či psychické problémy (Szotkowski, Kopecký, Krejčí, 2013).

Při zneužití intimního materiálu je žádoucí kontaktovat příslušný orgán, který je oprávněn situaci řešit. Při pohledu na sexting z právního hlediska rozlišujeme dva druhy případů, a to přestupky a trestné činy. Hranice mezi nimi spočívá především v typu sdílených intimních materiálů (Sexting.cz, 2008–2013).

Internet v současné době představuje hlavní prostředek pro šíření intimních materiálů dítěte, ačkoliv dětská pornografie existuje již od dob před založením internetu (Hulanová, 2012). Rozšiřování dětské pornografie za účelem zisku finanční částky je trestáno odnětím svobody až na 6 let (Sexting.cz, 2008–2013).

Důvodů, proč děti sexting provozují, je několik. Centrum prevence rizikové virtuální komunikace (Centrum PRVoK) ve spolupráci se společností O2 Czech Republic oslovilo prostřednictvím svého výzkumu „*Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru*“ téměř 5000 dětí v průměrném věku 14 let. Nejčastější motivací pro provozování sextingu představuje intimní materiál jako „dárek“ pro přítelkyni nebo přítele.

Velmi často probíhá sdílení fotografií při flirtování a vyjádření vzájemných sympatií. Několik respondentů odeslalo své vyzývavé materiály z nudy nebo legrace, v odpovědích se objevila také snaha upoutat pozornost. 7 % dotázaných bylo dokonce nuceno zaslat intimní materiál nedobrovolně (Kopecký, Szotkowski, 2017).

Konkrétní výroky dětí vztahující se k zaslání erotické fotografie jsou zaznamenány v následujícím slovním mraku:

„Výměna fotek“

„Protože jsem chtěl...“
„Aby mi poslala taky..“
„Chtěl jsem se zalíbit...“
„Protože se za sebe nestydím...“
„Bylo to pro moji holku, nikam to nedávala...“
„Bylo to pro přítele...“
„Je to můj kluk, tak proč ne?“
„Machroval jsem svalama před nějakou kočkou.“
„Byl jsem „Nestydím se za sebe.“
„nadržený“ „Byl to velice dobrý kamarád, než jsem zjistila, že se skrýval pod jiným jménem a fotkou!“
„Chtěl jsem jí ho ukázat...“ „Poslal mi taky fotografii..“

Obrázek č. 2: Důvody zaslání erotické fotografie (E-bezpečí, 2014)

2.2 Webcam trolling

Při nebezpečné komunikaci na internetu je hojně využívána webkamera, pomocí které probíhají videohovory mezi pachatelem a obětí. Martínek (2015) hovoří o tom, že pachatelé v mnoha případech nutí oběť do kybersexu s využitím webové kamery.

Z tohoto důvodu je žádoucí varovat před nebezpečím webcam trollingu, tedy fenoménu vyskytujícím se především na sociálních sítích či Skypu (Kopecký, 2013).

Jedná se o podvržené videozáznamy (smyčky), které jsou promítány místo opravdového záznamu webkamery. Podvod je uskutečněn pomocí programu, jenž vytváří virtuální webkameru s libovolným obsahem, kterou jednotlivec propojuje s instant messengerem (Kopecký, 2013).

Nainstalovaný doplněk stojí zhruba 200 korun a dříve primárně sloužil k pobavení či napálení volajícího (Kožíšek, Písecký, 2016). Časem se z něj stal nástroj využívaný k manipulaci dětí za účelem získání jejich intimního materiálu (Kopecký, 2013).

V současnosti dokonce vznikají inzeráty poptávající videosmyčky s určitou sekvencí, kterou musí záznam obsahovat (např. svlékání). Oběť tak snáze přistoupí na eroticky zaměřený videohovor, zatímco je celý záznam nahráván. Pachatel tak snadno získává intimní materiál sloužící především k vydírání dítěte (Kožíšek, Písecký, 2016).

Děti by si měly při vizuálním kontaktu s neznámým člověkem všimnout varujících signálů jako je např. chybějící zvuk ve videu. Lidé z videosmyček totiž obvykle nemluví, pouze odepisují. Při nesrovnalostech je vhodné požádat internetového kamaráda o napsání jména nebo vzkazu na papír, který na záznamu ukáže. Pokud prosbu odmítne, je patrné, že se jedná o podvod a vystupuje pod falešnou identitou (Kopecký, 2013).

Ve druhé kapitole jsme se zabývali rizikovými komunikačními jevy v internetovém prostoru. Nejprve jsme hovořili o rizicích internetu z všeobecného hlediska, poté jsme věnovali pozornost dvěma vybraným jevům, a to sextingu a webcam trollingu. Oba totiž doprovází proces kybergroomingu. V případě sextingu jsme zmínili místa výskytu a důvody jeho vzniku. Informace o webcam trollingu včetně rady, jak tento jev rozpoznat, jsme poskytli v podkapitole 2.2. V následující kapitole vstupujeme do problematiky kybergroomingu, nejdůležitějšího jevu naší práce.

3 KYBERGROOMING

V předchozí kapitole jsme nahlédli na internetová rizika z komplexního hlediska a posléze definovali dva závažné komunikační jevy v online prostoru. Uvedli jsme, že úzce souvisí s hlavním tématem bakalářské práce, který je předmětem této části. Pojem kybergrooming nejprve definujeme a následně přejdeme k jeho fázím a specifickým, což nám pomůže ke snadnější orientaci v této problematice.

Nejrozšířenější definici kybergroomingu na českém území formuluje Kopecký (2010, s. 3), jenž jej označuje jako „*chování uživatelů internetu (predátorů, kybergroomerů), které má v oběti vyvolat falešnou důvěru a přimět ji k osobní schůzce*“. Jedná se o závažný jev, jelikož je dítě psychicky manipulováno a ochotno přistoupit na nebezpečné nabídky jako je osobní setkání s neznámým člověkem. To končí zpravidla sexuálním zneužitím oběti, ale existují také případy, kdy byla oběť využívána k dětské prostituci (Szotkowski, Kopecký, Krejčí, 2013).

Manipulace probíhá nejčastěji prostřednictvím lichotek a dárků. Z tohoto důvodu jednání nazýváme „groomingem“. Cílem manipulátorů je, aby se oběť cítila spokojeně a skutečně dorazila na osobní schůzku (Collier, 2017).

Kybergrooming je považován za „*jeden z nejnebezpečnějších internetových fenoménů*“ (Kopecký, 2010, s. 3). S tímto názorem se ztotožňuje také Martínek (2015, s. 175), jenž vymezuje kybergrooming jako „*jeden z nejtěžších a nejnebezpečnějších kyberútoků*“.

Doba, po kterou útočník psychicky manipuluje s obětí, je v rozmezí od 3 měsíců a trvat může dokonce několik let. Důvěřivost, osobní vlastnosti oběti a také typ manipulace rozhodují o tom, za jak dlouho jedinec podlehne nátlaku a přistoupí na osobní setkání (Kopecký, 2010).

3.1 Výskyt kybergroomingu

Jak plyne z názvu a definice, tento nežádoucí jev se odehrává v internetovém prostoru. Setkání s kybergroomingem hrozí především uživatelům navštěvujících sociální sítě, chatovací místnosti a internetové seznamky. Existují také případy, kdy útok proběhl na základě inzerátu, jenž sliboval kariéru v modelingu (Szotkowski, Kopecký, Krejčí, 2013).

V posledních letech vzrůstá popularita sociálních sítí, které se stávají pro uživatele nepostradatelnou výplní volného času. Hovoříme zejména o Facebooku, profil má založeno 76 % dětí, přičemž je samozřejmostí vlastnit ho od 7. třídy (Nosek, Trusinová, 2015).

Děti využívají Facebook především ke komunikaci, seznamování, hraní online her a ke sdílení fotografií. Obzvláště kontakt s cizími lidmi je velmi rizikový. Mnoho nezletilých jedinců navíc nerespektuje věkové omezení Facebooku, nalezneme zde totiž nespočet uživatelů mladších 13 let (Kopecký, 2015).

Se zvýšenou oblíbeností této sociální sítě souvisí možnost střetu s nebezpečím, které může děti ohrozit. Peter Davies, generální ředitel Child Exploitation and Online Protection Command (CEOP), označuje Facebook za jedno z nejčastějších míst sexuálních útoků na děti (Hope, 2013).

Projevy kybergroomingu byly zaznamenány rovněž v prostředí počítačové hry Minecraft. Ač byla, díky výzkumu, vyhodnocena jako bezpečné online místo, několik hráčů sdělilo, že po nich někdo prostřednictvím hry žádal intimní fotografii nebo usiloval o osobní setkání (Kopecký, 2017).

3.2 Etapy kybergroomingu

Proces kybergroomingu vykazuje několik typických rysů a situací, na jejichž základě jsme schopni určit, jak dlouho probíhá manipulace dítěte. Z tohoto důvodu považujeme za klíčové uvést jednotlivé etapy kybergroomingu, které nám pomohou pochopit průběh celého jevu.

Proces kybergroomingu je dělen do čtyř následujících fází:

- *„příprava kontaktu,*
- *kontakt s obětí, navázání a prohlubování vztahu,*
- *příprava na osobní schůzku,*
- *osobní schůzka“* (Kopecký, 2010, s. 4–8).

3.2.1 Příprava kontaktu

Útočnickova příprava začíná založením falešného účtu. Poté prohlíží profily a vybírá oběť, na kterou zaútočí. Přihlíží na věk, bydliště a osobu kontaktuje obvykle pod nějakou záminkou, např. *„máš ráda stejný film jako já“* (Kožíšek, Písecký, 2016, s. 72).

Zároveň dochází k vytvoření falešné identity, pod kterou pachatel při kontaktování oběti vystupuje (nepravé jméno, cizí fotografie). O tomto pojmu jsme hovořili již v problematice webcam trollingu. Kopecký (2010) rozděluje falešnou identitu na **statickou**, kdy pachatel vytvoří jedinou a stálou totožnost, a identitu **dynamickou**, kdy útočník komunikuje s více dětmi a identitu přizpůsobuje tak, aby jednotlivé oběti zaujal co nejefektivněji.

Kožíšek a Písecký (2016) informují o tom, že pachatelé v několika případech vytváří více profilů, aby působili věrohodněji. Mají své další účty v přátelích a snaží se dítěti namluvit, že jde o jejich skutečné kamarády.

3.2.2 Kontakt s obětí, navázání a prohlubování vztahu

Ve fázi, kdy pachatel již komunikuje s dítětem, nastává snaha o prohloubení jejich virtuálního vztahu. Útočník využívá **efekt zrcadlení** (mirroring), kdy oběť napodobuje. Pomáhá jedinci s problémy (dítě se pachateli svěruje) a snaží se s dítětem skamarádit prostřednictvím totožných zájmů (Szotkowski, Kopecký, Krejčí, 2013).

Další typickou situací druhé etapy je **luring**. Pojem překládáme jako „*uplácení oběti*“, jelikož se kybergroomer snaží své oběti zalíbit kupováním dáreků (Kopecký, 2010).

Oběť žije v dojmu, že mají s pachatelem opravdový přátelský vztah a že mu na ní velmi záleží. Tento vztah se může snadno změnit v milostný (Kožíšek, Písecký, 2016). Martínek (2015) upozorňuje na fakt, že právě vstřícné chování kybergroomera je klíčem k přistoupení dítěte na setkání v reálném světě.

Fishing neboli snaha získat co nejvíce osobních údajů je předposledním charakteristickým jevem této fáze. Lze konstatovat, že „*čím více informací útočník o oběti získá, tím větší má šanci, že ji později přiměje k osobnímu setkání*“ (Szotkowski, Kopecký, Krejčí, 2013, s. 60).

Právě v tomto momentu se objevují rysy sextingu, o nichž pojednávala podkapitola 2.1. Útočník postupně žádá o eroticky laděné fotografie. Pokud by dítě chtělo konverzaci ukončit, kybergroomer začne oběť citově vydírat a hrozí např. zveřejněním intimních fotek. Takové jednání označuje Kopecký (2010) **snahou o izolaci oběti od okolí**, kdy je oběť zastrašována, a proto o konverzaci nikomu neřekne.

3.2.3 Příprava na osobní schůzku

Také fáze přípravy na setkání obsahuje prvky manipulace oběti. Etapa je navíc typická snahou o překonání věkového rozdílu mezi skutečným a virtuálním věkem pachatele, kdy pachatel usiluje o to, aby dítě nepolekala komunikace s dospělým člověkem (Szotkowski, Kopecký, Krejčí, 2013).

Kopecký (2010) hovoří o případě, kdy útočník oběti tvrdil, že jej na schůzce vyzvedne jeho otec, přičemž se jednalo o samotného kybergroomera, jenž dítě posléze zneužil.

Jak již bylo řečeno, útočník ve většině případů vlastní intimní materiály dítěte, které využívá k vydírání. Pokud dítě odmítá dorazit na osobní setkání, pachatel vyhrožuje zveřejněním fotografií. Několik jedinců je psychicky manipulováno v tak vysoké míře, že je

ochotno na schůzku přistoupit i bez předchozích výhružek (Sztokowski, Kopecký, Krejčí, 2013).

3.2.4 Osobní schůzka

Cílem kybergroomera je reálné setkání s dítětem, které může vypadat zpočátku nevinně (např. pozvání do kina). V drtivé většině případů však končí na odlehlém místě, odkud není úniku a které se stává dítěti osudovým (Kožíšek, Písecký, 2016).

Jsou známy dvě situace, jež v této konečné fázi nastávají. **Pokračující manipulace** spočívá v prvním kamarádkém setkání, kdy útočník v dítěti utvrdí pocit, že je skutečným přítelem. Útok je proveden později na další schůzce (Kopecký, 2010).

Pokud je útočník dobrým manipulátorem, je schopen donutit dítě k **opakovaným schůzkám**, které končí sexuálním zneužitím. Útoky mají na dítě vážné následky v oblasti psychického i fyzického vývoje (Kopecký, 2010).

Rada Evropy definuje sexuální zneužívání jako „*nepatřičné vystavení dítěte pohlavnímu kontaktu, činnosti či chování...*“ (dle Nováka, 2014, s. 104). Mezi jeho nejzávažnější důsledky řadí Ježková a Fraňková (2012) disharmonický vývoj osobnosti, deprese, sebevraždu, sebepoškozování a poruchy chování.

3.3 Pachatel kybergroomingu

O chování pachatelů v procesu kybergroomingu bylo řečeno již mnoho, nyní je důležité charakterizovat samotnou osobnost deviantních jedinců.

Mezi útočníky se vyskytují obě pohlaví, obvykle je však pachatelem muž. Zároveň je nezbytné upozornit na častou záměnu kybergroomera s pedofilem. Útočníci totiž nejsou vždy pedofilně orientováni. Často selhávají v hledání dospělých sexuálních partnerů, proto svou touhu kompenzují pohlavním stykem s dětmi nebo mládeží (Mašková, Lukášová, Pacák, Brandejsová, 2012).

Pachatelé jsou charakterizováni jako „*heterogenní skupina, ve které nalezneme jak uživatele s nízkým, tak i vysokým sociálním statutem (právě níky, učitele, policisty)*“ (Kopecký, 2010, s. 4). Útočníci mnohdy předstírají, že reprezentují firmu, jež zajistí obětem prospěch. Takové jednání označuje Kopecký (2010) pojmem **falešná autorita**.

Příznačnými rysy pachatelů se zabývají také Kožíšek a Písecký (2016, s. 78), kteří ve své publikaci uvádí, že „*z nahlášených případů ze sociální sítě Lidé.cz byl útočník nejčastěji ve věku 17 až 34 let, se středoškolským vzděláním a zaměstnaný*“.

Martínek (2015) přisuzuje kybergroomerovi vlastnosti neobyčejně trpělivého člověka, jenž oběti slibuje trvání jejich vztahu i v reálném světě. Dle našeho názoru i tento fakt přispívá k tomu, že důvěřivé oběti tak snadno přistoupí na osobní setkání.

V 85 % až 95 % je pachatelem člověk, kterého dítě důvěrně zná. Výzkumy prokázaly častou trestní bezúhonnost útočnicka (Kopecký, 2010).

3.3.1 Typologie pachatelů

Pachatelé kybergroomingu a online komunity jsou rozlišováni na základě jejich motivace na dva základní druhy. Prvním z nich jsou jedinci, kteří netouží po osobním setkání a usilují pouze o sexuální uspokojení. Mnohem větším rizikem je však druhý typ, a to ti pachatelé, kteří směřují k osobní schůzce za účelem sexuálního zneužití oběti (Kopecký a kol., 2015).

Mašková, Lukášová, Pacák a Brandejsová (2012) rozpracovávají chování útočníků podrobněji, a to do čtyř typů. Prvním z nich je **kvazivoyeur**, což je pachatel směřující výhradně k uspokojení svých sexuálních potřeb. Neusiluje tedy o osobní setkání s dítětem, nýbrž upřednostňuje intimní videohovory s obětí.

Naopak **kriminálník** je typem, který si neklade za cíl sexuální uspokojení, ale primárně hledá oběť pro páchaní trestné činnosti, především pro šíření dětské pornografie a prostituci. Mnohdy spolupracuje s pedofily (Mašková, Lukášová, Pacák, Brandejsová, 2012).

Aktivní typ, jenž obvykle mění svou identitu a kontaktuje několik dětí současně, označujeme termínem **experimentátor**. Pachatel si kontakt s obětí patřičně užívá a celý proces detailně promýšlí (Mašková, Lukášová, Pacák, Brandejsová, 2012).

Posledním typem je **duševně nemocný** jedinec, který není schopen orientace v sociálních normách. Jeho chování ovlivňují především pudy, tudíž je často nezpůsobilý kontrolovat svoje prožívání (Mašková, Lukášová, Pacák, Brandejsová, 2012).

3.4 Oběť kybergroomingu

V procesu kybergroomingu je důležité blíže představit také osobnost oběti a zároveň nahlédnout na rizikové faktory, které děti ohrožují.

Szotkowski, Kopecký, Krejčí (2013, s. 54) uvádí, že „*chlapci jsou terčem útoků stejně často jako dívky*“ a zároveň řadí oběti do věkové kategorie 11–17 let. Dle Martínka (2015) jsou obětmi nejčastěji dívky ve věku 9–14 let.

3.4.1 Typologie obětí

V tomto oddílu hovoříme o několika okolnostech, které mohou přispět ke střetu dítěte s nebezpečím. **Naivní a důvěřivé děti** je snadné zlákat do kontaktu s cizími lidmi, přičemž mnohdy nerozpoznají nebezpečnou komunikaci. Také **děti s emocionálními problémy** se lehce stanou oběťmi, hledají totiž náhradu za své rodiče a mohou se stát na pachateli emočně závislé (Kopecký, 2010).

Děti s nedostatkem sebedůvěry se snadno podrobí jakékoliv izolaci. Souhrnně lze říci, že i věk jedince hraje významnou roli. **Adolescenti** se s velkým zájmem zapojují do internetové komunikace a nabírají nové zkušenosti, s čímž souvisí i téma lidské sexuality, které jim pachatel zprostředkovává (Kopecký, 2010).

Také Mašková, Lukášová, Pacák a Brandejsová (2012) uvedli ve své publikaci několik rizikových faktorů. Za ohrožené jedince považují děti ženského pohlaví ve věku 11–17 let trávící značnou část svého času na internetu, zatímco nejsou nikým poučeny o nebezpečí internetové komunikace.

3.5 Právní rámec kybergroomingu

Již v první kapitole hovoříme o kybergroomingu jako o trestné činnosti, za kterou by měl být pachatel sankcionován. Trestní zákoník České republiky nedefinuje pojem kybergrooming, avšak nalezneme v něm několik trestných činů, jež jsou v rámci kybergroomingu páčány (Vlachová, 2009). Ty jsou společně s paragrafem a délkou trestu vyjmenovány v následující tabulce.

Tabulka č. 2: Trestné činy spojené s kybergroomingem (Vlachová, 2009)²

Trestný čin	Paragraf	Výška trestu
<i>Obchodování s lidmi</i>	§ 168	až 1 rok
<i>Omezování osobní svobody</i>	§ 171	až 2 roky
<i>Vydírání</i>	§ 175	6 měsíců až 4 roky
<i>Pohlavní zneužívání</i>	§ 187	1 až 8 let
<i>Ohrožování výchovy dítěte</i>	§ 201	až 2 roky
<i>Podvod</i>	§ 209	až 2 roky
<i>Nebezpečné vyhrožování</i>	§ 353	až 1 rok
<i>Nebezpečné pronásledování</i>	§ 354	až 1 rok

² Převzato v původním znění bez úprav.

3.6 Případy kybergroomingu

Popis skutečných případů kybergroomingu je, dle našeho názoru, klíčem k celistvému pochopení procesu. V této části jmenujeme dvě české a dvě zahraniční kauzy. U všech z nich nalezneme dříve zmíněné rysy jevu. V případech figurují pachatelé vykonávající běžná povolání, většinou bez předchozích záznamů v trestním rejstříku. Lze si tedy domyslet, že se jedná o jedince, kteří byli okolím vnímáni jako bezproblémoví. Zároveň si uvědomujeme, jak snadno (a v „bezpečí“ svého domova) se děti seznámily s útočníkem.

3.6.1 Česká republika

Pavel Hovorka (2008)

První jmenovaná kauza byla tou dobou označována jako „*nejtragičtější mediálně známý případ kybergroomingu*“ (Kopecký, 2010, s. 9). Figuruje v něm v té době pětaticetiletý Pavel Hovorka, který pracoval jako ostraha v tiskárnách (Třeček, Šťastný, 2009).

Dopustil se pohlavního zneužívání, znásilnění, svádění k pohlavnímu styku, ohrožování výchovy a vydírání. Tyto činy se týkaly 20 chlapců, 8 z nich donutil k pohlavnímu styku (Szotkowski, Kopecký, Krejčí, 2013).

První oběť vyhrála v roce 2005 soutěž „*dítě VIP*“, kde byl hlavní cenou dvoutýdenní pobyt v Praze. Zde byl výherce zneužit Hovorkou na vrátnici (Třeček, Šťastný, 2009).

Další oběti si vybíral na internetových seznamkách (nejčastěji využíval server Lidé.cz), kde si s nimi po nějakou dobu dopisoval. Později je nutil k pohlavnímu styku. Některým hrozil, že prozradí jejich homosexuální orientaci nebo zveřejní jejich intimní fotografie. Soud mu nařídil sexuologickou léčbu a hrozilo mu až 12 let vězení (Bartosz, Česká tisková kancelář, 2009).

Nařízen byl osmiletý trest, jenž byl posléze zmírněn u odvolacího soudu. Konečným rozsudkem bylo odnětí svobody na 6,5 let (Třeček, Šťastný, 2009).

Martin Mertl a Milan Machát – „Piškot a Meluzín“ (2012)

Martin Mertl (tehdy 22 let) a Milan Machát (tehdy 20 let), skautští vedoucí oddílu Ústecká dvojka, se dopustili několika trestných činů. Jmenujeme např. znásilnění, pohlavní zneužití, výrobu a jiné nakládání s dětskou pornografií (Kratochvíl, Česká tisková kancelář, 2013).

Muži, přezdívací si Piškot a Meluzín, společně vytvořili fiktivní profil dívky na sociální síti Facebook. Pomocí tohoto profilu kontaktovali dvanáctiletého heterosexuálního chlapce, který byl členem jejich oddílu. Postupně spolu utvořili vztah, oběť se s „dívkou“ chtěla sejit.

V tomto okamžiku muži zaútočili. Chtěli, aby chlapec dokázal svou lásku k dívce a poslal jí nahou fotografii a fotografii z homosexuálního sexu (Szotkowski, Kopecký, Krejčí, 2013).

Pachatelé nabídli dítěti pomoc a následně došlo k jejich společnému pohlavnímu styku, jenž dokumentovali. Chlapci pak také hrozili rozesláním jeho erotických fotografií kamarádům a spolužákům (Kratochvíl, Česká tisková kancelář, 2013).

Po skončení schůzek nechávali chlapce v klubovně, kde docházelo ke zneužívání. Pro přiblížení těchto hrůzných situací uvádíme slova matky oběti. „*Dokonce měli takovou svoji hierarchii nebo nějaký rozpis, který den ho zneužíval bratr Piškot, který den ho zneužíval bratr Meluzín, a který dny byli všichni tři dohromady*“ (TN.cz, 2012).

Szotkowski, Kopecký, Krejčí (2013) uvádí, že chlapec po zhlédnutí filmu Seznam se bezpečně celou situaci nahlásil.

K rozkrytí případu přispěl také nález textových zpráv v mobilu oběti. Chlapcova matka uvedla: „*Z těch esemesek ještě vyplývalo, že ti dva na sebe žárlili. (...) Jako by se hádali, kdo s ním tráví více času*“ (Kožišek, 2015).

Podle obžaloby zneužili celkem 39 obětí ve věku od 12 do 18 let. Soud jim nařídil desetileté vězení, desetiletý zákaz práce s dětmi a mládeží a ambulantní sexuologickou léčbu (Česká tisková kancelář, 2014).

Roku 2015 vznikl dokumentární film Seznam se bezpečně! 3, který se podrobně zabývá touto kauzou. V dokumentu najdeme mimo jiné výpovědi všech zúčastněných stran (Seznam.cz, a.s., 1996–2018). Projekt Seznam se bezpečně blíže představíme v oddílu 5.2.2.

3.6.2 Zahraničí

Peter Chapman (Velká Británie, 2010)

Již v 19 letech (rok 1996) byl Peter Chapman odsouzen k sedmiletému vězení za znásilnění prostitutek (Carter, 2010). Po uplynutí trestu měl být pachatel, zařazený na seznamu sexuálních delikventů, pod pravidelným dohledem policie. V dubnu 2008 se Chapman přestal hlásit a zmizel. Policie po něm vyhlásila celostátní pátrání až v září 2009, tedy měsíc před vraždou jeho poslední oběti (Vnouček, 2010).

Chapman vytvořil několik falešných profilů na Facebooku a identitu měnil s oblibou. Svou poslední oběť, sedmnáctiletou a důvěřivou Ashleigh Hall, kontaktoval jako devatenáctiletý Peter Cartwright (ve skutečnosti měl 33 let). Při osobním setkání se Chapman dívce představil jako otec jejího „přítele“ a na odlehlém místě ji znásilnil a poté uškrtil (Vnouček, 2010).

Policie jej dopadla již následující den. Policisté zastavili Chapmana z důvodu podezřelé registrační značky, on si však myslel, že byl zastaven kvůli podezření z vraždy a ke svému činu se ihned přiznal (Kopecký, 2010).

Falešný účet pachatele obsahoval přes tři tisíce přátel, přičemž se jednalo o ženy ve věku 13–31 let (Stokes, 2010). V březnu 2010 byl odsouzen k doživotnímu trestu (Vnouček, 2010).

Michael Wheeler (Velká Británie, 2003)

Pedofil, který hledal své oběti na veřejném chatu. Tak lze charakterizovat Michaela Wheelera, elektroinženýra ve věku 36 let. V roce 2003 se přiznal k 11 útokům na nezletilé dívky a 2 z nich sexuálně zneužil (Szotkowski, Kopecký, Krejčí, 2013).

Na chatu kontaktoval tehdy jedenáctiletou dívku, s kterou byl v kontaktu po dobu dvou let. Dívčinu důvěru si pečlivě získával dárky a výlety do kina. Jeho manipulace byla efektivní, oběť se na něm totiž stala citově závislou (Chat room paedophile jailed, 2003).

Když bylo dívce 13 let, Wheeler ji sexuálně zneužil. Detektivové se domnívají, že tak konal záměrně. Pokud by ji zneužil dříve, tedy před jejími 13. narozeninami, hrozil by mu trest doživotí. Avšak v tomto případě byl odsouzen pouze na 3 roky odnětí svobody (Chat room paedophile jailed, 2003).

Třetí kapitola přinesla podrobné informace o kybergroomingu. Nejprve jsme uvedli místa, kde se mohou internetoví uživatelé s tímto jevem setkat, následně jsme se zaměřili na etapy kybergroomingu a kladli důraz na specifika jednotlivých fází. Zabývali jsme se typologií pachatelů, obětí a také trestnými činy, které jsou s tímto fenoménem spojeny. Závěr kapitoly byl věnován skutečným případům kybergroomingu, jež byly rozděleny na české a zahraniční.

Nyní podrobně charakterizujeme děti náchylné k nebezpečné internetové komunikaci. Další kapitola pojednává o žácích, kteří tvoří cílovou skupinu výzkumného šetření této práce.

4 ŽÁK ZÁKLADNÍ ŠKOLY

V předchozích kapitolách informujeme o tom, že střet s nebezpečnou online komunikací ohrožuje zejména dětské uživatele internetu. Z tohoto důvodu je naše práce společně s výzkumem mířena na věkovou kategorii 12 a 15 let, tedy na žáky šestých a devátých tříd základních škol. Ve třetí kapitole jsme se stručně zabývali vlastnostmi obětí kybergroomingu, které nyní rozebereme podrobněji. Důvody, proč jsou tito žáci náchylnější k rizikovému chování, nám pomůže pochopit pohled na žáka z hlediska vývojové psychologie. Biologické faktory byly zmíněny v obrázku č. 1 v první kapitole, proto se nyní soustředíme na rizikové oblasti, které představuje citový a sexuální vývoj. V následující části pojmenujeme období dětského věku a uvedeme konkrétní duševní procesy, jež jsou typické pro zkoumanou skupinu.

4.1 Charakteristika žáka z hlediska vývojové psychologie

Abychom mohli charakterizovat problematiku dětského vývoje, musíme se orientovat v základních psychologických pojmech. Etapa, kdy je dítě žákem druhého stupně základní školy, je v oblasti vývojové psychologie nazývána nejednotně. Například Macek (2003) se společně s Thorovou (2015) přiklání k periodizaci, která označuje celé období mezi dětstvím a dospíváním pojmem **adolescence**. Macek (2003) popisuje její tři fáze, přičemž zkoumaná skupina žáků dle této koncepce spadá do etapy **časně adolescence** (10/11–13 let) a **střední adolescence** (14–16 let).

Mnoho významných autorů nazývá tento vývojový úsek pojmem **pubescence**, proto v naší práci upřednostňujeme jejich periodizaci. Jedná se o postupné ukončování dětství (dospívání) s následnou přípravou na další vývojovou etapu (Piaget, Inhelder, 2014).

Příhoda (1977) upozorňuje na dosud neupevněné hranice puberty. Věková ohraničení se s nástupem určitých vývojových procesů nepatrně liší, což si uvedeme na následujících příkladech. Autorky Lisá a Kňourková (1986) vymezují pubertální období jako dobu od 12. do 17. roku života dítěte, Příhoda (1977) rozděluje věkové rozhraní dle pohlaví, a to 12–15 let u dívek a 13–18 let u chlapců. Dle Langmeiera a Krejčířové (2006) probíhá stadium puberty od 11 do 15 let dítěte.

Tito autoři také rozdělují pubescenci na dvě etapy, a to na **fázi prepuberty** (11–13 let), která je charakteristická vznikem prvních sekundárních pohlavních znaků a **fázi vlastní**

puberty (13–15 let), jež končí dosažením reprodukčních schopností (Langmeier, Krejčířová, 2006).

Období je rizikové zejména kvůli emocionální proměnlivosti pubertálního období, tudíž považujeme za klíčové zaměřit pozornost na citový vývoj žáka.

Lisá a Kňourková (1986, s. 244) hovoří o tom, že „*období puberty prochází od bouřlivé fáze na počátku 12 let středním stadiem vzdoru a kritičnosti k postupnému osvojení vyhraněného sociálního chování*“.

Zásadní změnou, která u dětí nastává, je **odvrat od rodičovského vedení**. Období je mnohdy nazýváno vzdorovitým, jelikož žák usiluje o samostatné rozhodování a nalezení sebe sama, s čímž souvisí osvojování nových sociálních rolí (Lisá, Kňourková, 1986).

Vzniklá potřeba samostatnosti je doprovázena **vytvořením identity**, což Thorová (2015) považuje za primární vývojový úkol tohoto období.

Typické jsou výkyvy nálad a přecitlivělost, které vedou ke konfliktům s dospělými jedinci a ke **kritickému sebehodnocení**, kdy dítě přehnaně reaguje na projevy okolí (Vágnerová, 2012). Lisá a Kňourková (1986) dodávají, že děti odmítavě reagují především na podněty rodičů, což zmiňují v rámci pojmu **citová nevyrovnanost**.

Rodičovské city jsou nahrazovány **emocionálními vztahy s vrstevníky** obou pohlaví. Pubertální věk je charakteristický nástupem prvního zamilování, s čímž souvisí rizika plynoucí z lásky k nebezpečnému člověku (Lisá, Kňourková, 1986).

Právě **rizikové vztahy** jsou spádovou oblastí naší práce. V předešlých kapitolách uvádíme, že žáci mnohdy vyhledávají nové přátele na internetu. Děti jsou důvěřivé, naivní a chtějí se seznamovat, tudíž se lehce stávají oběťmi nebezpečí (Thorová, 2015).

Partnerské vztahy jsou nestálé, typické především vášní a experimentováním. Děti pomocí nich objevují vlastní sexualitu, vztah pro ně obvykle neznamena důvěrný závazek, jak tomu bývá v pozdějším věku (Thorová, 2015).

Z toho vyplývá, že citový život dítěte je provázán s jeho **sexuálním vývojem**. Na počátku období převládá ostych, při dosažení 14–15 let vzrůstá zájem o sexuální aktivity (Lisá, Kňourková, 1986).

Děti jsou mnohdy psychicky nepřipravené na změny související s pohlavním zráním. **Sexuální výchova** je důležitým prostředkem, jenž usnadňuje pochopit tento jev. Bohužel se s ní děti často seznamují pouze v rámci jednorázového působení (Lisá, Kňourková, 1986).

V této části se zabýváme zjištěnými daty již zmiňovaného výzkumu „*Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru*“. Téměř polovina dětí uvedla, že se v rámci školy zúčastnila výuky o sexuální výchově. 73,8 % dotazovaných bylo poučeno o sexu, zarážející je

však pohled z hlediska pohlaví. Dívky informovala o sexu zejména matka, v případě chlapců uvedlo tuto možnost pouze 20 % z nich. Odpovědi na své otázky hledají totiž ve většině případů na internetu, který pro ně znamená ústřední zdroj informací o sexu (Kopecký, Szotkowski, 2017).

Při zamyšlení nad touto problematikou zjišťujeme, že sexuální výchova neznamena poučení výhradně prostřednictvím školních aktivit. Klíčové je zaměřit své výchovné působení tímto směrem především v domácím prostředí, aby dítě svým rodičům důvěřovalo a nebálo se s čímkoliv svěřit (Lisá, Kňourková, 1986).

I to je účinným krokem směřujícím k předcházení rizik, jež mohou později nastat. Při působení na dítě je důležité dbát na opatrnost. Kontrolu děti vnímají jako narušování soukromí, proto je nutné přistupovat k doзору nad jejich aktivitami rozvážně (Thorová, 2015).

Ve čtvrté kapitole jsme pojmenovali rizikové období dětského věku. Ve vývojové psychologii jsme se orientovali na citový a sexuální vývoj v pubescenci, jelikož jsou právě tyto oblasti v úzkém propojení ve vztahu k rizikovému chování. Teoretickou část uzavírá následující kapitola, ve které se podrobně věnujeme preventivním opatřením. Dle našeho názoru se jedná o klíčovou oblast celého tématu naší práce.

5 PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ

Závěr teoretické části věnujeme nejdůležitější oblasti problematiky naší práce, kterou představují preventivní opatření sloužící k minimalizaci výskytu rizikových forem komunikace. Tato část navazuje na první kapitolu, v níž jsme hovořili o projevech rizikového chování a vyjmenovali jeho konkrétní formy, které spadají do oblasti prevence.

Rozlišujeme prevenci primární, sekundární a terciální. Naše práce je spjata s **primární prevencí**, kterou chápeme jako „*výchovu k předcházení a minimalizaci rizikových projevů chování, ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování a rozvoji psychosociálních dovedností a zvládání zátěžových situací osobnosti*“ (MŠMT, 2010, s. 2).

Považujeme za podstatné připomenout si problematiku sociálně patologických jevů ve vztahu k prevenci. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále MŠMT) považuje tento výraz za sociologický pojem a mezi jeho příklady řadí např. alkoholismus a krádeže. Je nutné zdůraznit, že také k těmto jevům směřují postupy primární prevence. V naší práci se soustředíme na školní prostředí, v němž pedagogové pracují s pojmem rizikové chování (MŠMT, 2010).

Proto vycházíme z „*Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování dětí ve školách č. j. 21291/2010-28*“, jež člení primární prevenci na **specifickou**, soustředící se na předcházení a omezování výskytu forem rizikového chování, a na **nespecifickou**, která zahrnuje aktivity směřující k podpoře zdravého životního stylu (MŠMT, 2010).

V této části nelze opomenout nedávnou aktualizaci výše zmíněného dokumentu, jež se vztahuje k přílohám o kyberšikaně, vandalismu a záškoláctví. Tematicke naší práce je nejbližší úprava kyberšikany, o kterou se postarali Kamil Kopecký a René Szotkowski, kteří se rizikovým jevům na internetu aktivně věnují (Hronová, 2018).

V podkapitole 3.5 jsme narazili na to, že v současné době neexistuje legislativní dokument, jenž se zabývá projevem kybergroomingu. Proto je jeho tematika řešena v rámci jiných legislativních dokumentů, které se okrajově dotýkají této problematiky. Obsah naší práce je zaměřen na **specifickou primární prevenci**, jež je členěna na tři typy, a to na **všeobecnou**, **selektivní** a **indukovanou** prevenci. Všeobecná prevence spočívá v působení na širokou populaci, selektivní prevence je určena žákům, u nichž lze očekávat sklon k rizikovému chování a indukovaná prevence směřuje k jedincům, u kterých se již vyskytují rizikové faktory (MŠMT, 2010).

Specifickou primární prevenci vykonávají pověřené osoby. Těmi se budeme blíže zabývat v oddílu 5.1.1. Nyní se zaměříme na osobnost vychovatele z důvodu oboru studia.

Bendl a kol. (2015) upozorňuje na význam spolupráce a vzájemné komunikace mezi učitelem a vychovatelem. Školní družinu označuje jako podstatné místo, kde probíhá výchovné působení a rozvíjení osobnosti žáka, a to i ve vztahu k prevenci. Hovoří o tom, že školní družina „*představuje svým způsobem přechodový článek mezi rodinou a školou, respektive mezi výukou ve třídách a pobytem doma. Z toho pohledu je „mostem“, který propojuje a doplňuje výchovnou práci rodiny a školy*“ (Bendl a kol., 2015, s. 225).

Dle našeho názoru je vychovatel podstatnou součástí školní prevence a je žádoucí, aby se aktivně zapojoval do preventivních akcí.

Uvedli jsme základní specifika preventivních opatření, proto se můžeme věnovat dalším důležitým pojmům této oblasti. V následující podkapitole definujeme školskou prevenci České republiky, přičemž budeme hovořit o „*Školním poradenském pracovišti*“ a „*Školní preventivní strategii*“.

Poté se v rámci druhé podkapitoly seznámíme se třemi preventivními projekty, jež v současnosti tvoří klíčový prvek v oblasti prevence.

5.1 Školská primární prevence rizikového chování

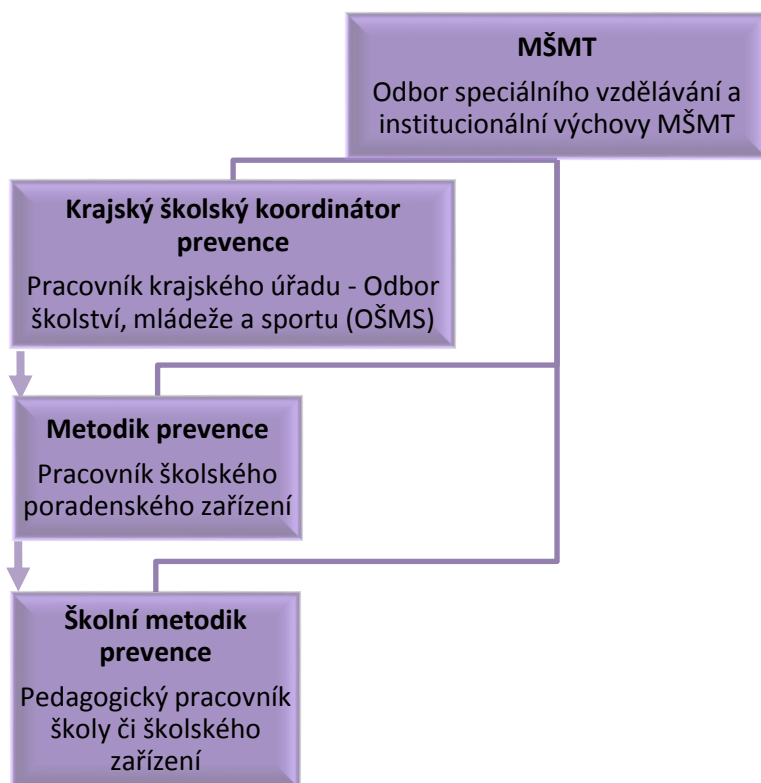
Školská prevence je specifickou strategií, které je nutné věnovat zvýšenou pozornost. Při účinných postupech zabráníme vývoji rizik ohrožujících žáky základních škol. V předchozí kapitole jsme dokázali, že hovoříme o věkové skupině nejnáchylnější k setkání s nebezpečím.

V pojetí Miovského, Skácelové, Zapletalové a Nováka (2010, s. 61) je školská primární prevence rizikového chování vymezena jako „*soubor přístupů, metod a intervencí, které jsou koncepčně rozvíjeny a garantovány v rámci sektoru školství a jejichž společným jmenovatelem je rezortní legislativní rámec Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy*“.

MŠMT spolupracuje s rezorty ve dvou úrovních, a to v **horizontální** a **vertikální**. Horizontální úroveň zahrnuje spolupráci např. s Ministerstvem zdravotnictví, Ministerstvem vnitra a Ministerstvem obrany (Pilař, Budinská, 2010).

Vertikální úroveň spočívá ve vedení a koordinaci sítě školských koordinátorů. Těmi jsou např. pracovníci odborů školství a metodici prevence (Pilař, Budinská, 2010).

Koordinace prevence v rámci školy je znázorněná pomocí schématu. V následujících oddílech se zaměříme na zásadní pojmy preventivních opatření, kterými jsou „*Školní poradenské pracoviště*“ a „*Školní preventivní strategie*“.

Obrázek č. 3: Schematický nákres vertikální koordinace prevence rizikového chování ve školství (Pilař, Budinská, 2010, s. 64)

5.1.1 Školní poradenské pracoviště

Zapletalová (2010) řadí mezi školské poradenské služby profese **výchovného poradce, školního metodika prevence** a v menší míře také **školního psychologa/školního speciálního pedagoga**.

Ředitel školy odpovídá za poskytování poradenských služeb a vytvoření preventivního programu školy. V procesu je důležitá také aktivní spolupráce s učiteli (Zapletalová, 2010).

„Realizace tzv. „školního programu pedagogicko-psychologického poradenství“ (strategie) předpokládá vytvoření vnitřního systému komunikace ve škole, na kterém se bude podílet ředitel školy ve spolupráci především s třídními učiteli...“ (Zapletalová, 2010, s. 78).

Již jsme uvedli, že mezi pověřenými osobami, které vykonávají poradenské služby ve školských zařízeních, figurují zejména výchovní poradci a školní metodici prevence. Z tohoto důvodu nyní stručně představíme náplň těchto profesí.

Výchovný poradce pomáhá žákům s volbou budoucího zaměstnání. Spolupráce se školním metodikem prevence je zaměřena na hledání příznaků rizikového chování ve škole. Společně se školním psychologem, případně se školním speciálním pedagogem, vytváří podmínky pro integraci dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (Zapletalová, 2010).

Významnou oblastí práce školního metodika prevence je koordinace a tvorba preventivního programu školy, přičemž se podílí na aktivitách v oblasti prevence, jež jsou zaměřeny např. na záškoláctví a závislosti (MŠMT, 2010).

Vymezili jsme hlavní náplň práce osob působících v poradenských službách školy, tudíž můžeme přejít k další důležité části školní prevence, kterou je „*Školní preventivní strategie*“.

5.1.2 Školní preventivní strategie

Další částí oblasti prevence školy a školských zařízení, kterou v naší práci zmíníme, je „*Školní preventivní strategie*“. Jedná se o dlouhodobý program a součást školního vzdělávacího programu (MŠMT, 2010).

Program vymezuje krátkodobé a dlouhodobé cíle, přičemž dbá na to, aby bylo cílů skutečně dosaženo, s čímž souvisí jeho dlouhodobé výsledky. Také pomáhá zajišťovat lidská práva a povinnosti dětem, cizincům a minoritám, tedy skupinám, které spadají do nejohroženějších skupin (MŠMT, 2010).

Dokument, který bychom neměli v prevenci opomenout, je „*Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013–2018*“, jež vydalo MŠMT v roce 2013. Základní cíle dokumentu jsou rozděleny na hlavní, obecné a specifické. Hlavním cílem je „*prostřednictvím efektivního systému prevence, fungujícího na základě komplexního působení všech na sebe vzájemně navazujících subjektů, minimalizovat vznik a snížit míru rizikového chování u dětí a mládeže*“ (MŠMT, 2013, s. 6).

5.2 Projekty zaměřené na prevenci

V současné době je prevence posilována činností preventivních programů, jež dětem aktivně pomáhají. Tyto projekty organizují mimo jiné výjezdy do škol, kde pomocí přednášek a vzdělávacích akcí upozorňují děti na existenci rizik a poskytují účinné rady. V následující části jmenujeme projekty námi považované za nejzásadnější v aktuální situaci preventivních opatření.

5.2.1 E-bezpečí

Projekt E-bezpečí, existující od roku 2008, je považován za jeden z klíčových projektů Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, proto mu věnujeme náležitou pozornost. Soustředí se na rizikové chování na internetu včetně nebezpečných fenoménů jako je kyberšikana, sexting, kybergrooming, stalking a další. Je realizován Centrem prevence

rizikové virtuální komunikace (Centrum PRVoK) a spolupracuje kupříkladu s Policií České republiky (dále Policie ČR) a s Českých rozhlasem Olomouc, se kterým uskutečňují živé diskusní pořady o rizicích internetu (Kopecký, 2008–2017).

Mezi jeho specializace patří prevence, vzdělávání, výzkum a osvětová činnost. Aktivitu organizuje v první řadě prostřednictvím terénní práce s různými cílovými skupinami. Vzdělávací akce jsou určeny např. žákům a studentům, rodičům, učitelům, policistům a metodikům prevence (Kopecký, 2008–2017).

Na webových stránkách projektu můžeme nalézt základní informace o nebezpečných jevech, články, výzkumné zprávy, tiskoviny a odborné studie. Velkým plusem je online poradna, která slouží k včasné pomoci dětem v ohrožujících situacích (Kopecký, 2008–2017).

Projekt E-bezpečí je partnerem Seznam se bezpečně! a Centra bezpečnosti Google (Kopecký, 2008–2017). První z jmenovaných projektů uvádíme v dalším oddílu.

5.2.2 Seznam se bezpečně

Další z projektů jsme v naší práci již zmínili. Seznam se bezpečně upozorňuje na nástrahy internetu a přináší rozmanité vzdělávací akce pro veřejnost různé věkové kategorie. Mezi jeho partnery patří např. MŠMT, Policie ČR, Nadace naše dítě, Sdružení Linka Bezpečí a projekt E-bezpečí (Seznam.cz, a.s., 1996–2018).

Jeho činnost odstartovala roku 2009, kdy byl představen první díl edukačního filmu **Seznam se bezpečně!** upozorňující na nebezpečí internetu a sociálních sítí. Tomu předcházela úspěšná konference pro učitele organizovaná internetovým portálem Seznam.cz v pražském Švandově divadle (Seznam.cz, a.s., 1996–2018).

V roce 2012 vznikl druhý díl mapující téma sociálních sítí a dětské prostituce. Po třech letech, tedy roku 2015, vznikl poslední díl s názvem Seznam se bezpečně! 3. Jeho předmětem je kauza skautských vedoucích, Piškota a Meluzína, kterou jsme ilustrovali v oddílu 3.6.1 (Seznam.cz, a.s., 1996–2018).

Je žádoucí zmínit i další aktivity projektu jako je tvorba vzdělávacích videospotů, organizace výjezdů do škol (kterých se účastní i ambasadoři projektu; Ben Cristovao, Miroslav Vaňura, Braňo Holiček a další) a vznik divadelní inscenace **#jsi_user**, na které se podílelo Studio Ypsilon. V neposlední řadě stojí za zmínku kniha **Bezpečně na internetu** vymezující nejzávažnější online rizika (Seznam.cz, a.s., 1996–2018).

V roce 2013 obdržel projekt Seznam se bezpečně ocenění **Zlatý záchranářský kříž** za výjimečný nebo kreativní počin k osvětě a vzdělávání od prezidenta České republiky Miloše Zemana (Seznam.cz, a.s., 1996–2018).

5.2.3 Nebud' obět'!

V posledním oddílu této kapitoly se soustředíme na projekt Nebud' obět'! neboli Rizika internetu a komunikačních technologií, z.s. K jeho založení došlo roku 2009 a za dobu svého působení vytvořil několik zásadních projektů (Nebud' obět'!, 2010–2018).

Hovoříme o souhrnu preventivních činností a workshopů, jež chrání dětské uživatele internetu před nebezpečím virtuálního světa. Důraz je kladen na kyberšikanu, kybergrooming, sexting a sociální sítě. Projekt je známý tematickými komiksy, jež tvoří zajímavý prvek v oblasti prevence. Opomenout nelze také tvorba videoklipů na téma různých hrozeb internetu (Nebud' obět'!, 2010–2018).

Přednášky jsou mířeny na oblast Moravskoslezského kraje a města Ostravy. Do aktivit jsou hojně zapojováni žáci spadající do věkové kategorie staršího školního věku a mládeže, kteří tvoří cílovou skupinu projektu (Nebud' obět'!, 2010–2018).

Na webových stránkách nalezneme informace o jednotlivých rizicích, novinky o projektu a výčet organizací, jež podporují tento program (Nebud' obět'!, 2010–2018).

V poslední kapitole teoretické části jsme definovali systém prevence, který je v problematice kybergroomingu a rizikové komunikace významný. Pokud budeme dbát na účinnost preventivních opatření, snížíme výskyt rizikových projevů chování nejen v oblasti internetové komunikace, ale ve všech formách nežádoucího chování.

V teoretické části jsme získali potřebné znalosti, tudíž se již můžeme věnovat praktické části naší práce, kterou zahajujeme pohledem na současnou situaci výzkumů kybergroomingu.

II PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část navazuje na teoretická východiska práce a začíná zhodnocením aktuálního stavu zkoumané problematiky. V rámci **šesté** kapitoly uvádíme vybrané zahraniční a české výzkumy kybergroomingu a jejich výsledky. Předmětem **sedmé** kapitoly je představení našeho výzkumného šetření, kterým se snažíme přispět k dosavadním výzkumům kybergroomingu. Charakterizujeme cíle a problémy výzkumu, výběr vzorku a metodu sběru dat. Na tuto část navazuje **osmá** kapitola, jež uvádí výsledky námi realizovaného výzkumu. Obsahem této části jsou naměřené údaje všech položek dotazníkového šetření. V **deváté** kapitole, která je zároveň kapitolou poslední, hodnotíme vybraná naměřená data s ohledem na výzkumné problémy, které jsme si v rámci práce stanovili.

6 AKTUÁLNÍ STAV ZPRACOVÁNÍ TÉMATU

Praktickou část je žádoucí zahájit zhodnocením aktuálního stavu dosavadních výzkumů kybergroomingu. Nejprve se zaměříme na data zjištěná zahraničními průzkumy, následně se budeme věnovat údajům, které byly zaznamenány u českých dětí.

V teoretické části jsme se dozvěděli, že rozmach kybergroomingu souvisí s bezproblémovým přístupem k internetu. Dle našeho názoru vzrůstá využívání internetových médií zejména s příchodem nového století, z čehož lze usuzovat, že ve stejné době začaly vznikat první výzkumy spojené s kybergroomingem.

Výzkumná šetření kybergroomingu probíhají jak v Evropě, tak také ve Spojených státech amerických (USA) a jsou ve velké míře podporovány Evropskou komisí a programem Safer Internet Plus (Kopecký a kol., 2015).

Nejprve je vhodné zmínit jeden z prvních výzkumů, jenž se týkal rizikové online komunikace. „*Risk Factors for and Impact of Online Sexual Solicitation of Youth*“, jak zní jeho název, probíhal od srpna 1999 do února 2000 a bylo v něm zkoumáno 1 501 náhodných jedinců ve věku od 10 do 17 let, kteří trávili čas na internetu (Mitchell, Finkelhor, Wolak, 2001).

Výsledky ukázaly, že 19 % online uživatelů bylo terčem sexuálního obtěžování na internetu a 25 % z nich utrpělo dlouhodobé následky, přičemž policii bylo nahlášeno jen 10 % případů. 10 % respondentů nenavštěvovalo chatovací místnosti a 9 % neudržovalo kontakt s cizími lidmi. Dalším zajímavým odvětvím výzkumu byla zjištěná fakta ohledně rodičovské kontroly. 28 % rodičů vymezilo počet hodin, jež děti mohly na internetu strávit a 84 % rodičů nastavilo pravidla používání internetu (Mitchell, Finkelhor, Wolak, 2001).

Za zmínku stojí také výzkum „*EU Kids Online*“, prostřednictvím něhož byl zjištěn nárůst dětských online uživatelů. V roce 2005 se na internetu pohybovalo 70 % dětí ve věku 6–17 let, o tři roky později, roku 2008, se počet zvýšil na 75 %. Vzestup byl zaznamenán především u dětí ve věku 6–10 let, internet využívalo dokonce 60 % z nich (Livingstone, Haddon, 2009).

Agentura Child Exploitation and Online Protection Command (**CEOP**) v roce 2008 zkoumala, na jakých internetových platformách probíhá kybergrooming nejčastěji. V 56 % případů se jednalo o prostředí instant messengerů a v 11,4 % situací se rysy kybergroomingu vyskytovaly na sociálních sítích. Tyto výsledky potvrdily také další výzkumy (Kopecký, 2010).

Opomenout bychom neměli ani „*European Online Grooming Project*“, který v roce 2012 pracoval s 33 odsouzenými pachateli a 12 skupinami mladých lidí na území Velké Británie, Norska, Itálie a Belgie. Cílem projektu bylo pochopení procesu online groomingu, čehož bylo dosaženo zkoumáním chování pachatelů a obětí. Zjištěná data poukázala na to, že chování kybergroomerů se v případech lišilo. Celý proces závisel zejména na povaze kybergroomera, způsobu a intenzitě kontaktování dítěte a v neposlední řadě na stylu komunikace (Turley, 2012).

Oběti byly členěny do dvou typů. První kategorii představovaly osamělé děti s nízkou sebeúctou a naprostým odevzdáním pachateli. Druhou skupinou byly oběti, které se na internetu vyznačovaly riskantním chováním (Turley, 2012).

Ve stejném roce proběhl také průzkum „*Characterizing Pedophile Conversations on the Internet using Online Grooming*“, jenž zkoumal 75 konverzací pedofilů a jejich obětí. Na základě charakteristik těchto komunikací bylo zjištěno, že formování vztahu dítěte a útočnicka je nejdůležitější fází celého procesu online groomingu (Gupta, Kumaraguru, Sureka, 2012).

Výzkumy zaměřené na rizikovou komunikaci v prostředí internetu probíhají rovněž v České republice. Jednoznačně mezi nimi dominuje výzkumné šetření „*Nebezpečí elektronické (později internetové) komunikace*“, které probíhalo v letech 2009–2014. Soustředí se na zkoumání rizik jako je kyberšikana, sexting, sdělování osobních údajů, kybergrooming, stalking a kyberstalking. První ročník probíhal od 1. září do 30. listopadu 2009 a výzkumným vzorkem bylo 1 925 žáků základních a středních škol (Kopecký, Krejčí, 2009–2010).

V naší práci se soustředíme na zjištěné údaje, jež byly předlohou pro náš vlastní výzkum. 39,2 % dětí uvedlo, že by přistoupilo na osobní schůzku s člověkem, kterého znají pouze přes internet. O tomto setkání by 42,4 % respondentů informovalo své kamarády, 40,4 % z nich by se svěřilo rodičům, dokonce 8,7 % dotazovaných by neinformovalo nikoho. 22 % dětí bylo požádáno o uchování společné konverzace v tajnosti, což lze chápat jako varování, jež signalizuje nebezpečnou komunikaci (Kopecký, Krejčí, 2009–2010).

Pokračování výzkumu bylo uskutečněno v listopadu až prosinci 2010, kdy se do něj zapojilo 12 533 respondentů. 39,09 % dětí by v případě požádání uskutečnilo schůzku s neznámým člověkem. Osoby, kterým by se v tomto případě svěřily, tvoří opět především kamarádi, sourozenci nebo jiná nezletilá osoba (69,88 %) a rodiče (44,35 %). Zarážející je nárůst, který zaznamenala odpověď „nikomu“. Ve výzkumu ji uvedlo dokonce 19,84 % dětí. 25,25 % dětí uvedlo, že je někdo požádal o to, aby o konverzaci nikomu neřekly. Oproti

prvnímu ročníku přinesl výzkum „*Nebezpečí elektronické komunikace II*“ navíc údaje o tom, že 43,48 % dětí někdo požádal o osobní setkání a 22,89 % na takovou schůzku skutečně dorazilo (Kopecký, Krejčí, 2010–2011).

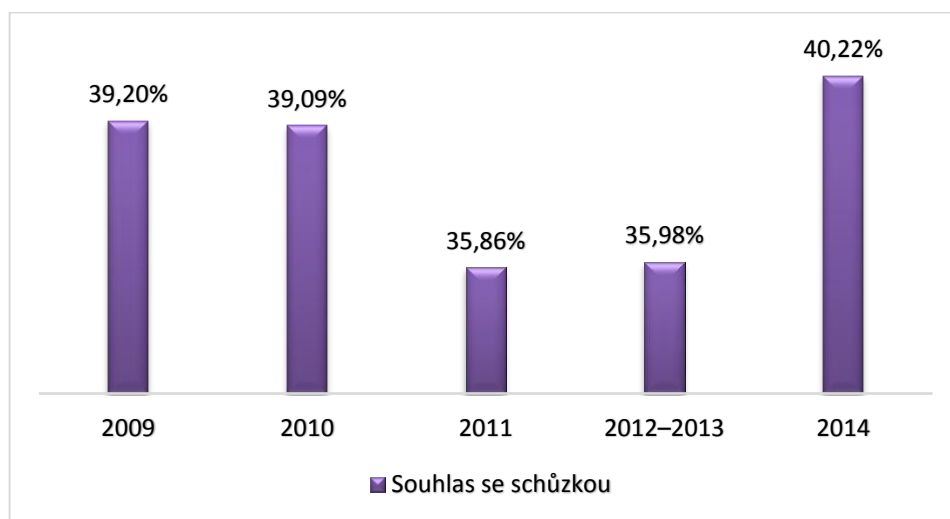
Sběr dat v pořadí třetího ročníku s obměněným názvem „*Nebezpečí internetové komunikace III*“ probíhal od 1. listopadu do 31. prosince 2011. Výzkumným vzorkem bylo 10 830 dětí. 35,86 % dětí odpovědělo, že by šlo na osobní schůzku s internetovým kamarádem, pokud by o ni požádal. Pořadí osob, kterým by se děti v tomto případě svěřily, zůstává neměnné. Většina, tedy 54,72 % dětí, by informovala své kamarády nebo sourozence mladší 18 let. Téměř o 10 % klesl výskyt dětí, které by informovaly rodiče, tuto odpověď uvedlo totiž pouze 36,94 % z nich. 3,59 % dětí by informovalo učitele, dokonce 16,46 % dětí by se nesvěřilo nikomu. 25,46 % respondentů někdo požádal o to, aby uchovaly jejich společnou konverzaci v tajnosti. 44,28 % dětí uvedlo, že jim neznámý člověk na internetu nabízel osobní setkání. 74,27 % respondentů považovalo takovou schůzku za nebezpečnou, přesto by na ni 15,72 % z nich přistoupilo (Kopecký, Szotkowski, Krejčí, 2012).

Výzkum „*Nebezpečí internetové komunikace IV*“ byl realizován od listopadu 2012 do konce ledna 2013 a bylo do něj zapojeno 21 372 dětí. Pokud by děti žádal neznámý člověk na internetu o osobní setkání, 35,98 % respondentů by na něj dorazilo. Kamarádům nebo sourozencům mladších 18 let by o schůzce řeklo 58,70 % respondentů, rodičům by se svěřilo 41,06 % dotazovaných. Pouze 3 % dětí by o své situaci řeklo učitel, navíc 15,01 % dětí by se nesvěřilo nikomu. 25,67 % dotazovaných požádal internetový kamarád o uchování společné konverzace v tajnosti. Výzkum také odhalil, že 49,19 % respondentů již někdy šlo na osobní setkání s člověkem z internetu. 76,07 % dětí považuje takové chování za nebezpečné, přesto by 54,95 % z nich na nabídku schůzky přistoupilo (Szotkowski, Kopecký, Krejčí, 2013).

Poslední ročník výzkumu se uskutečnil v roce 2014 a zahrnul 28 232 respondentů, což je nejvyšší počet dotazovaných tohoto průzkumu. Výsledky ukázaly, že 40,22 % žáků by bylo ochotno přistoupit na osobní setkání s internetovým kamarádem, pokud by jim bylo nabídnuto. 43,56 % dětí již požádal neznámý člověk o osobní schůzku. 58,25 % dětí považuje takové chování za nebezpečné, a dokonce přes polovinu dotazovaných, 54,91 % respondentů, na schůzku skutečně dorazilo. O schůzce by děti informovaly kamarády nebo sourozence do 18 let (55,56 %), rodiče (44,03 %) a v malé míře učitele (3,02 %). 26,92 % dotazovaných bylo požádáno o to, aby o konverzaci nikomu neřeklo (E-bezpečí, 2014).

Pro naši práci je podstatné zjištění, kolik dětí by bylo ochotno přistoupit na reálné setkání s člověkem, kterého znají pouze přes internet. Proto zjištěná data z let 2009–2014 srovnáváme v grafu č. 1. V roce 2009 a 2010 bylo procentuální zastoupení žáků takřka stejné, v letech

2011–2013 došlo ke snížení. Nejvyšší četnost souhlasů se schůzkou byla zaznamenána v roce 2014, kdy sahala téměř k polovině respondentů.

Graf č. 1: Procentuální zastoupení dětí, které jsou ochotny dorazit na schůzku s internetovým kamarádem (2009–2014)

V této kapitole nelze opomenout kvalifikační práce vysokoškolských studentů, jež přispívají k výzkumům námi zkoumané problematiky. V systému Theses.cz, jenž slouží k odhalování plagiátů, nalezneme 562 prací spojených s kybergroomingem. Mnoho autorů kvalifikačních prací zmiňuje kybergrooming v rámci nebezpečných komunikačních jevů na internetu a věnuje se také dalším pojmům tohoto tématu. Práce jsou obvykle zaměřeny na žáky základních škol a dospívající (Vysokoškolské kvalifikační práce, 2018).

Jednu z novějších prací s názvem „*Kybergrooming z pohledu mladé generace*“ napsala v roce 2015 Karolína Máčelová z Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové. Prostřednictvím jejího výzkumného šetření oslovila žáky 6. až 9. tříd základních škol a žáky nižšího gymnázia ve věku 11–15 let. Výsledky ukázaly, že s projevy kybergroomingu se setkala 55 % respondentů a 18 % dotazovaných by přistoupilo na osobní setkání s člověkem, kterého znají pouze přes internet. Zarážejícím zjištěním bylo procentuální zastoupení dětí, jejichž aktivitu na internetu nikdo nekontroluje. Rodičovská kontrola chyběla u 88 % z nich (Máčelová, 2015).

V šesté kapitole jsme zhodnotili výsledky vybraných výzkumů o kybergroomingu. V rámci zjištěných dat jsme se soustředili na zkoumané údaje, které byly vzorem pro náš vlastní výzkum. Vlastnosti námi realizovaného výzkumného šetření jsou předmětem následující kapitoly.

7 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Předmětem předchozí části byly dosavadní výzkumy kybergroomingu. Uvedené výsledky nám přiblížily současný stav zkoumané problematiky, proto se již můžeme věnovat charakteristice našeho výzkumného šetření, jež jsme v rámci práce realizovali. Nejprve formulujeme cíle výzkumu, na které následně navazují jeho problémy. V další podkapitole představíme výzkumný vzorek a specifika jeho výběru. V závěru kapitoly se zabýváme metodou sběru dat, kterou jsme při provedení výzkumného šetření použili.

7.1 Cíle a problémy výzkumného šetření

Charakteristiku výzkumného šetření je vhodné začít vyjádřením jeho cílů. Hlavní cíl, jenž jsme si při přípravě výzkumu kladli, bylo odhalit, jak by vybraní žáci reagovali na nabídku osobní schůzky s kamarádem, kterého znají pouze přes internet a zda se setkali na internetu s projevy kybergroomingu. Cílem bylo prozkoumat, zda žáci komunikují s někým, koho nikdy osobně neviděli, zda mají zkušenost s obtěžující internetovou komunikací a komu by se v tomto případě svěřili. Také nás zajímalo, zda žáci navazují kontakty na internetu za účelem seznámení nebo osobní schůzky.

Další problematikou výzkumu byl pohyb dětí na internetu. Zjišťovali jsme, kolik času denně tráví žáci na internetu a jaké zařízení používají k internetovému pohybu nejčastěji. V teoretické části jsme vyjmenovali nejčastější místa výskytu kybergroomingu, proto jsme chtěli prostřednictvím výzkumu objasnit, jaké sociální sítě/slужby žáci využívají k internetové komunikaci.

Důležitým odvětvím výzkumného šetření byla rovněž ochrana soukromí, která je klíčovým prvkem bezpečného chování na internetu. Proto jsme se soustředili na to, jak žáci přistupují ke svému soukromí na internetu a jaké údaje na svém profilu zpřístupňují veřejnosti.

Jedna z kapitol teoretické části naší práce upozorňovala na souvislost kybergroomingu, sextingu a webcam trollingu, proto jsme tuto tematiku zařadili i do výzkumného šetření. Dalším cílem bylo zjistit, zda žáci využívají ke komunikaci webkameru a jak přistupují k odeslání vlastní intimní fotografie internetovému známému.

V naší jsme dále narazili na to, že dětským online uživatelům mnohdy chybí rodičovský dozor, který by snížil pravděpodobnost setkání s riziky. Z tohoto důvodu byl výzkum orientován mimo jiné na odhalení toho, zda rodiče dle vybraných žáků kontrolují jejich aktivitu na internetu a zda byly děti poučeny o tom, jakým způsobem se na internetu chovat.

V předchozích částech jsme zdůraznili význam pojmu prevence, tudíž bylo dalším cílem zhodnotit stanovisko vybraných škol k pořádání preventivních akcí zaměřených na nebezpečnou internetovou komunikaci.

Gavora (2000) dělí výzkumné problémy na tři typy, a to na deskriptivní (popisné), relační a kauzální. Záměrem praktické části naší práce je popsat situace a stav zkoumaného jevu. Z toho důvodu jsme zvolili **deskriptivní (popisné) problémy** výzkumného šetření v této podobě:

- Kolik času denně tráví vybraní žáci na internetu?
- Jaké zařízení používají vybraní žáci k práci s internetem?
- Jaké sociální sítě/služby používají vybraní žáci?
- Jak přistupují vybraní žáci k ochraně svého soukromí na internetu?
- Mají vybraní žáci zkušenost s internetovou komunikací s neznámým člověkem?
- Jsou vybraní žáci ochotni dorazit na osobní schůzku s internetovým kamarádem?
- Komu by se vybraní žáci svěřili s problémy na internetu?
- Jak dle vybraných žáků přistupují rodiče ke kontrole jejich aktivity na internetu?
- Setkali se vybraní žáci s rizikovou komunikací na internetu?
- Jak vybraní žáci přistupují k odeslání vlastní intimní fotografie?

7.2 Výběr vzorku do výzkumného šetření

Nepostradatelnou součástí výzkumného šetření je reprezentativní vzorek zkoumaných osob, prostřednictvím kterého zjistíme potřebné údaje. Specifika našeho výběru jsou předmětem této podkapitoly.

Náš výzkum je zaměřen na žáky 6. a 9. tříd základních škol. Jedná se o dětskou skupinu, která je nejvíce ohrožena riziky. Na důvody této skutečnosti jsme se soustředili ve čtvrté kapitole teoretické části. Připomeňme si, že v šesté třídě se žák dostává do věku, který je předmětem našeho zájmu, jelikož dochází k nástupu puberty a proměnlivosti citového vývoje. Druhou zkoumanou skupinou jsou žáci devátých tříd. S blížícím se koncem povinné školní docházky jsou změny citového života již ustálenější a přichází postupné ukončování pubescence. Zároveň dochází k zásadnímu rozhodnutí v životě dítěte, kterým je volba střední školy. Usilujeme tedy o porovnání toho, zda se s dospíváním jedince zvyšuje výskyt zkoumaného jevu.

Aby bylo naše srovnání hodnotnější, rozhodli jsme se zkoumat tři námi vybrané základní školy různých krajů, které nám umožnily realizovat průzkum. Zvolili jsme kraj Jihomoravský

(Základní škola Velké Opatovice), Pardubický (Základní škola Palackého 1351, Moravská Třebová) a Olomoucký (Základní škola a gymnázium města Konice). Ředitele škol jsme kontaktovali telefonicky a všichni s výzkumem ochotně souhlasili, tudíž bylo jejich zapojení dobrovolné. Tento typ výběru označuje Gavora (2000) jako **záměrný**.

Do výzkumu se zapojilo celkem 173 dětí, z toho 107 žáků šesté třídy a 66 žáků deváté třídy.

7.3 Metoda sběru dat

Metoda sběru dat je definována jako „*výzkumná metoda, která udává obecný postup, jímž se realizuje sběr dat*“ (Kočvarová, 2015, s. 7). V předcházející podkapitole jsme uvedli, že výzkumný vzorek tvoří žáci 6. a 9. tříd tří základních škol. S ohledem na předpokládaný počet dotazovaných jsme zvolili **explorativní (explorační) metodu**, a to **dotazníkovou techniku**. Mezi výhody dotazníku je řazena jeho ekonomičnost, rychlost a nenáročnost sběru dat od vysokého počtu respondentů (Kočvarová, 2015).

Dotazník se skládá z 21 položek, z níž je **17 položek uzavřených** a **4 položky polootevřené**. To znamená, že v 17 položkách jsou dotazovaným předloženy předem připravené odpovědi a ve čtyřech položkách lze kromě připravených odpovědí přidat vlastní individuální odpověď (Kočvarová, 2015).

Uzavřené položky je potřebné odlišovat uvedením jejich typů. V dotazníku jsou obsaženy **čtyři výběrové polynomické položky**, kde respondenti vybírají z více než dvou možností, avšak zvolit lze jen jednu z nich. Dále jsme do dotazníku zařadili **osm výběrových dichotomických položek**, ve kterých dotazovaní musí zvolit pouze jednu alternativu ze dvou nabízených. V **pěti položkách** nabízíme žákům několik možností, jež se navzájem nevylučují, tudíž lze vybrat libovolný počet odpovědí. Tento typ nazýváme pojmem **výčtová položka** (Kočvarová, 2015).

Z důvodu citlivosti tématu jsme zvolili formu **anonymního dotazníku**, v níž neusilujeme o znalost identity respondentů, ale zaměřujeme se na demografické údaje, kterými jsou pohlaví a třída žáka (Kočvarová, 2015).

Výzkumné šetření bylo žákům předloženo v písemné podobě, kdy jsme ve vybraných třídách rozdali vytištěné dotazníky.

V sedmé kapitole jsme se zabývali charakteristikou našeho výzkumného šetření, která spočívala v uvedení jeho cílů, problémů, vzorku respondentů a metody sběru dat. Tématem následující části jsou naměřená data, jež jsme pomocí výzkumu získali.

8 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V předchozí kapitole jsme uvedli základní vlastnosti našeho výzkumného šetření, proto již můžeme přejít k výsledkům, které jsme jeho realizací zjistili.

Dotazník vyplnilo 173 žáků. Vzorek respondentů v Jihomoravském kraji tvořilo 32 žáků šesté třídy a 32 žáků deváté třídy. V Olomouckém kraji jsme zkoumali 51 respondentů z šesté třídy a 13 respondentů z deváté třídy. Výzkumný vzorek Pardubického kraje se skládal z 24 žáků 6. třídy a 21 žáků 9. třídy.

Výsledky každé položky uvádíme v tabulce a sloupcovém grafu. Tabulky jsou rozděleny na tři zkoumané kraje, které následně dělíme na 6. a 9. třídu. Tabulky uvádí absolutní četnosti jednotlivých alternativ dotazníku a celkovou četnost (n) platných odpovědí.

Za účelem přehlednějšího srovnání dále uvádíme grafické znázornění naměřených dat. K položkám jsou, vyjma položky č. 21, přiřazeny tři grafy, v nichž porovnáváme 6. a 9. třídu ve zkoumaných krajích. Sloupcové grafy zobrazují relativní četnosti odpovědí v %.

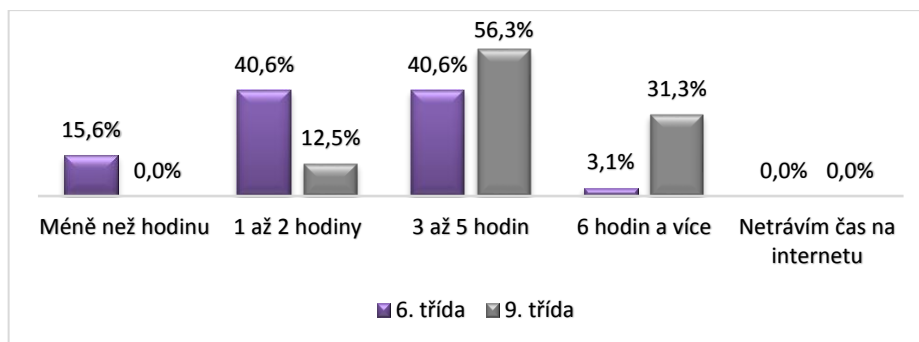
Záměrem je objasnit, jak se s dospíváním dítěte mění jeho chování na internetu, zda se zvyšuje výskyt kybergroomingu a zda existují rozdíly mezi žáky v jednotlivých krajích.

Položka č. 1: Kolik času denně trávíš na internetu?

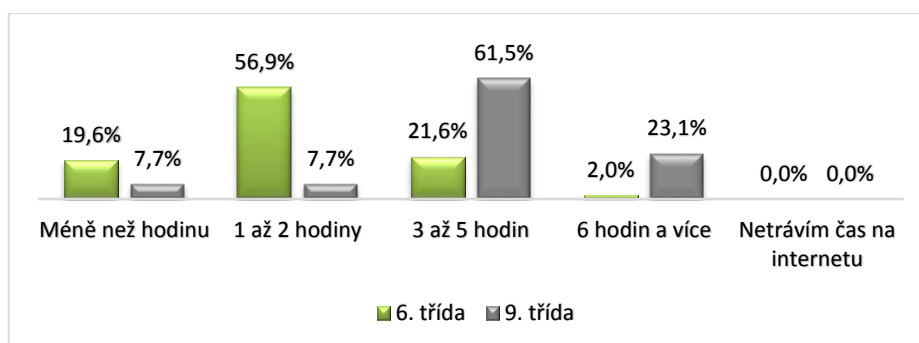
V první položce dotazníku jsme zjišťovali, kolik času denně tráví vybraní žáci na internetu. Odpovědi napříč kraji byly velmi podobné. Ve výzkumu jsme se nesetkali s žákem, který by na internetu netrávil čas. V 6. třídě zaznamenala nejvyšší četnost vždy doba v rozmezí 1 až 2 hodin (v Jihomoravském kraji společně s časem 3 až 5 hodin), v 9. třídě se čas strávený na internetu navýšil na 3 až 5 hodin. V 9. třídě Jihomoravského kraje zvolilo dokonce 31,3 % respondentů čas 6 hodin a více.

Tabulka č. 3: Čas, který tráví vybraní žáci na internetu

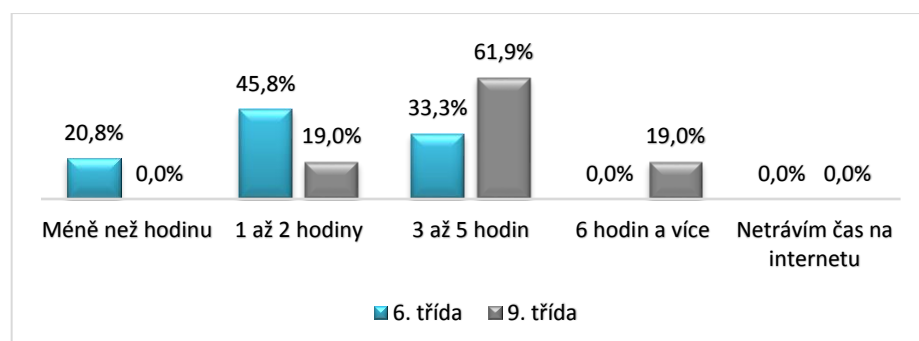
	Jihomoravský kraj		Olomoucký kraj		Pardubický kraj	
	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída
Méně než hodinu	5	0	10	1	5	0
1 až 2 hodiny	13	4	29	1	11	4
3 až 5 hodin	13	18	11	8	8	13
6 hodin a více	1	10	1	3	0	4
Netrávím čas na internetu	0	0	0	0	0	0
<i>n</i> platných odpovědí	32	32	51	13	24	21

Graf č. 2: Čas, který tráví vybraní žáci Jihomoravského kraje na internetu

Graf č. 3: Čas, který tráví vybraní žáci Olomouckého kraje na internetu

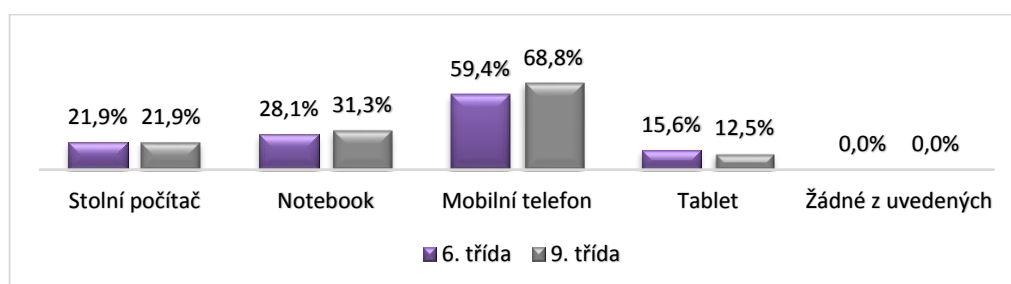
Graf č. 4: Čas, který tráví vybraní žáci Pardubického kraje na internetu

Položka č. 2: Jaké zařízení používáš k práci s internetem nejčastěji?

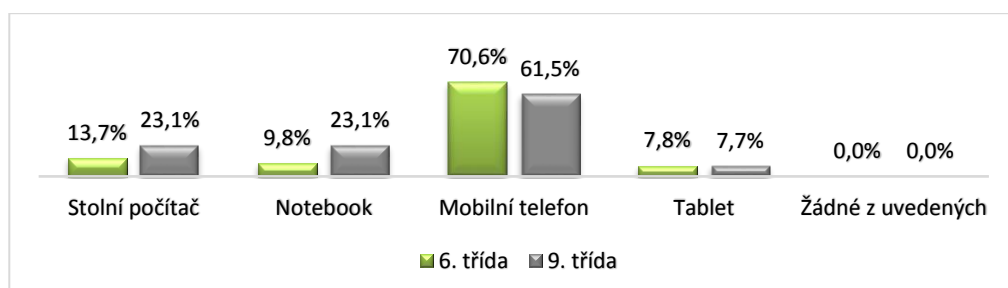
Výsledky položky č. 2 naplnily naše očekávání, jelikož ve všech krajích využívá většina žáků obou věkových skupin k pohybu na internetu mobilní telefon. Na druhém místě se střídá stolní počítač a notebook.

Tabulka č. 4: Zařízení, která používají vybraní žáci k práci s internetem

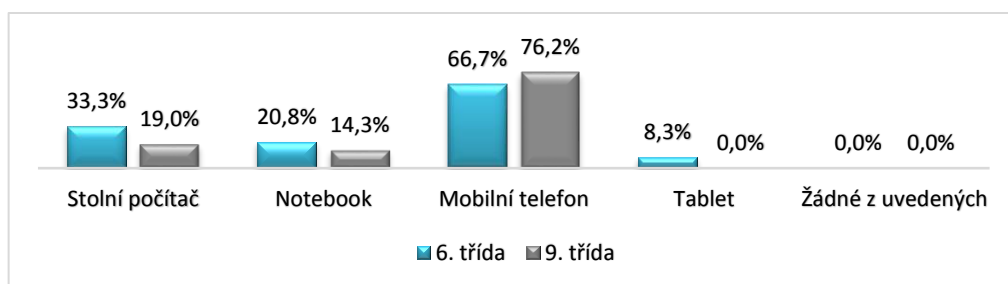
	Jihomoravský kraj		Olomoucký kraj		Pardubický kraj	
	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída
Stolní počítač	7	7	7	3	8	4
Notebook	9	10	5	3	5	3
Mobilní telefon	19	22	36	8	16	16
Tablet	5	4	4	1	2	0
Žádné z uvedených	0	0	0	0	0	0
<i>n platných odpovědí</i>	32	32	51	13	24	21

Graf č. 5: Zařízení, která používají vybraní žáci Jihomoravského kraje k práci s internetem

Graf č. 6: Zařízení, která používají vybraní žáci Olomouckého kraje k práci s internetem

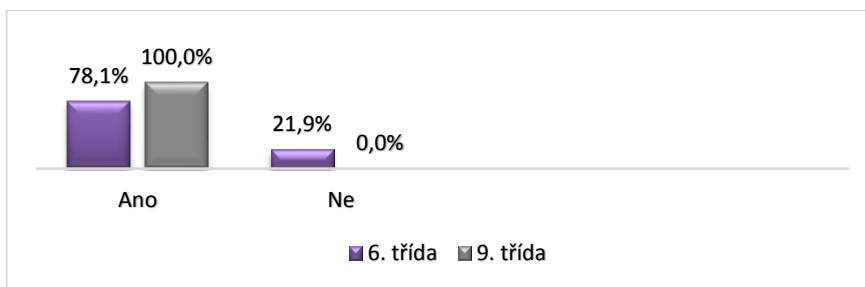
Graf č. 7: Zařízení, která používají vybraní žáci Pardubického kraje k práci s internetem

Položka č. 3: Máš profil na sociální síti?

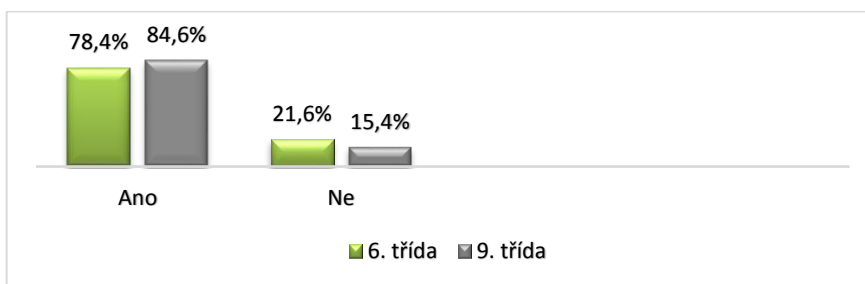
V předchozích kapitolách jsme hovořili o současné popularitě sociálních sítí. Proto nás nepřekvapilo, že má většina respondentů obou věkových skupin založen profil na sociální síti. V 9. třídě je profil nezbytností, v Jihomoravském a Pardubickém kraji jej vlastní 100 % žáků.

Tabulka č. 5: Založení profilu na sociální síti vybranými žáky

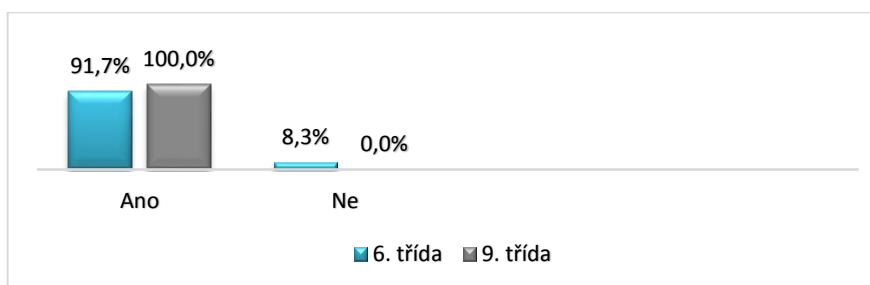
	Jihomoravský kraj		Olomoucký kraj		Pardubický kraj	
	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída
Ano	25	32	40	11	22	21
Ne	7	0	11	2	2	0
<i>n</i> platných odpovědí	32	32	51	13	24	21

Graf č. 8: Založení profilu na sociální síti vybranými žáky Jihomoravského kraje

Graf č. 9: Založení profilu na sociální síti vybranými žáky Olomouckého kraje

Graf č. 10: Založení profilu na sociální síti vybranými žáky Pardubického kraje

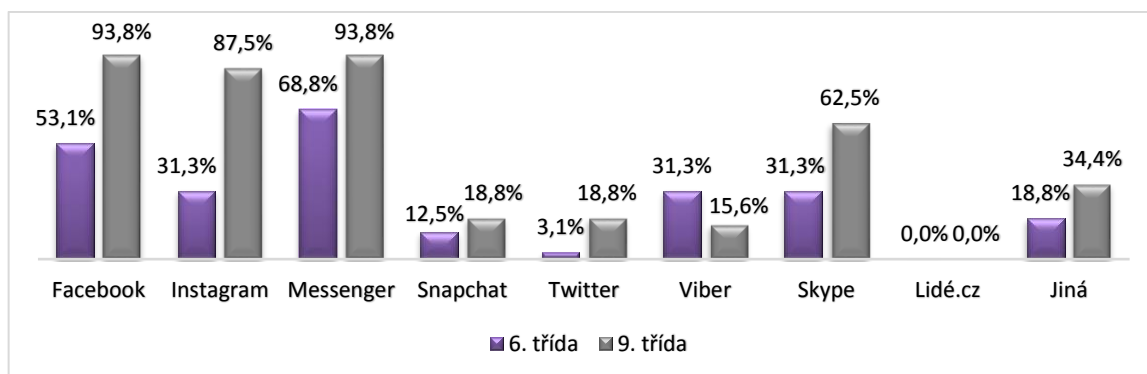
Položka č. 4: Jaké sociální sítě/služby využíváš ke komunikaci na internetu?

Další položka se týkala sociálních sítí/služeb, prostřednictvím kterých žáci komunikují na internetu. Výsledky ukázaly, že nejvyužívanějšími sítěmi jsou Facebook, Messenger (v 9. třídě Pardubického kraje využívá tyto sítě dokonce 100 % respondentů) a Instagram. Oblíbený je také Viber a Skype. Oproti tomu je dříve populární sociální síť Lidé.cz na úpadku, v celém výzkumu ji využívá pouze jeden žák.

Mezi respondenty bylo také několik žáků, kteří nevyužívají sociální sítě/služby. Tuto možnost označili v rámci odpovědi „Jiná“ žák 6. třídy Jihomoravského kraje, dva žáci 6. třídy společně s jedním žákem 9. třídy Olomouckého kraje a jeden žák 6. třídy Pardubického kraje.

Tabulka č. 6: Sociální sítě/služby využívané vybranými žáky ke komunikaci na internetu

	Jihomoravský kraj		Olomoucký kraj		Pardubický kraj	
	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída
Facebook	17	30	24	10	17	21
Instagram	10	28	27	9	16	18
Messenger	22	30	38	9	22	21
Snapchat	4	6	9	7	4	8
Twitter	1	6	2	1	4	1
Viber	10	5	17	0	13	4
Skype	10	20	13	2	13	11
Lidé.cz	0	0	0	0	1	0
Jiná – doplň	6	11	28	8	7	2
<i>n platných odpovědí</i>	32	32	51	13	24	21

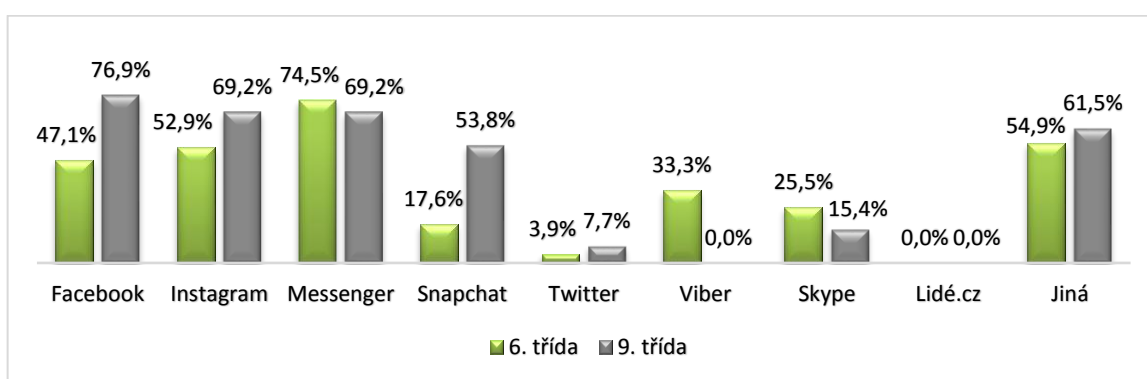
Graf č. 11: Sociální sítě/služby využívané vybranými žáky Jihomoravského kraje ke komunikaci na internetu

Jiná: 6. třída, Jihomoravský kraj

- E-mail (3)
- Google+ (1)
- SMS (1)
- YouTube (1)

Jiná: 9. třída, Jihomoravský kraj

- Discord (6)
- Google+ (1)
- QQ (1)
- TeamSpeak (3)
- Tumblr (1)
- V LIVE (1)
- Wattpad (1)
- WhatsApp (1)
- YouTube (2)

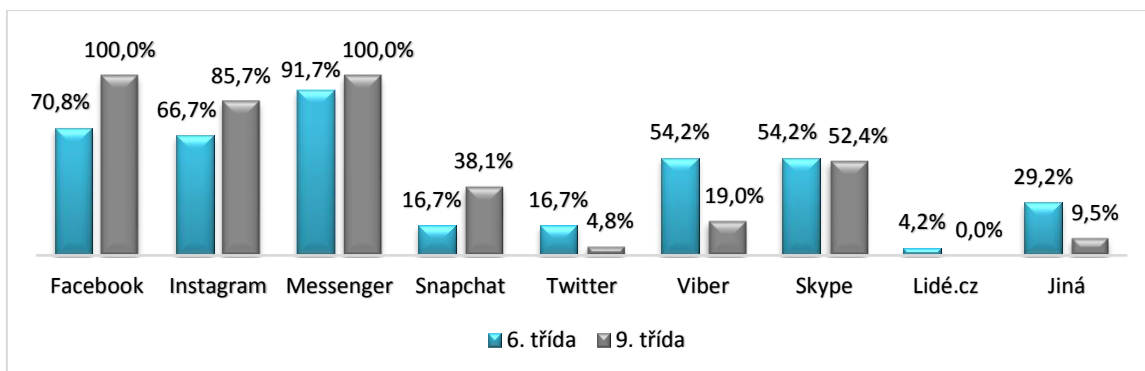
Graf č. 12: Sociální sítě/slужby využívané vybranými žáky Olomouckého kraje ke komunikaci na internetu

Jiná: Olomoucký kraj, 6. třída

- E-mail (2)
- Hangouts Google (1)
- Hra (Minecraft, Clash Royale, Counter Strike...) (15)
- Musical.ly (8)
- WhatsApp (2)
- YouTube (3)

Jiná: Olomoucký kraj, 9. třída

- TeamSpeak (4)
- WhatsApp (3)

Graf č. 13: Sociální sítě/slужby využívané vybranými žáky Pardubického kraje ke komunikaci na internetu

Jiná: 6. třída, Pardubický kraj

- Live.ly (1)
- Musical.ly (2)
- Stream (1)
- WhatsApp (2)

Jiná: 9. třída, Pardubický kraj

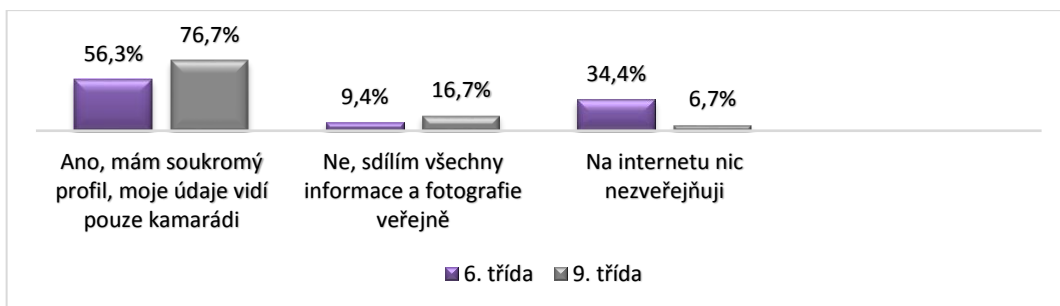
- Tumblr (1)
- WhatsApp (1)

Položka č. 5: *Chráníš své soukromí na internetu?*

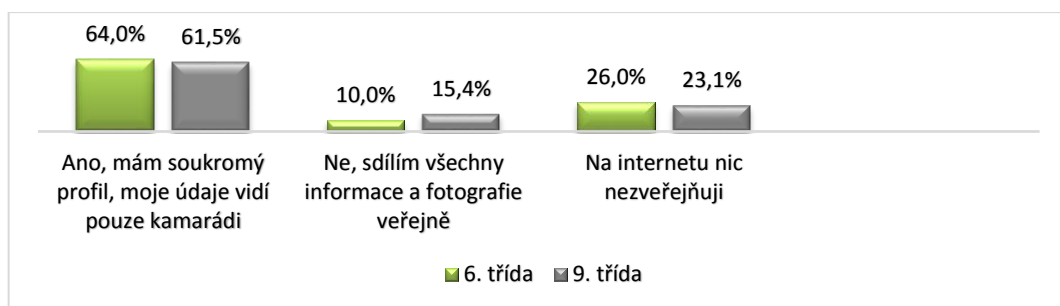
Ochrana soukromí na internetu je důležitým prvkem, jenž ovlivňuje pravděpodobnost setkání s riziky. Z tohoto důvodu nás zajímalo, zda žáci přistupují ke svému soukromí zodpovědně. Většina žáků obou tříd všech zkoumaných krajů vlastní soukromý profil, tudíž své soukromí na internetu zpřístupňují pouze kamarádům, ale dokonce 21,7 % žáků 6. třídy Pardubického kraje sdílí všechny informace veřejně.

Tabulka č. 7: Ochrana soukromí na internetu vybranými žáky

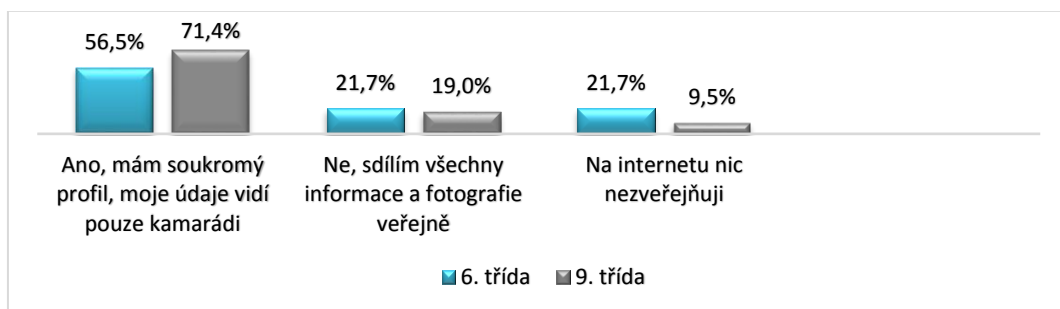
	Jihomoravský kraj		Olomoucký kraj		Pardubický kraj	
	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída
Ano, mám soukromý profil, moje údaje vidí pouze kamarádi	18	23	32	8	13	15
Ne, sdílím všechny informace a fotografie veřejně	3	5	5	2	5	4
Na internetu nic nezveřejňuji	11	2	13	3	5	2
<i>n platných odpovědí</i>	32	30	50	13	23	21

Graf č. 14: Ochrana soukromí na internetu vybranými žáky Jihomoravského kraje

Graf č. 15: Ochrana soukromí na internetu vybranými žáky Olomouckého kraje

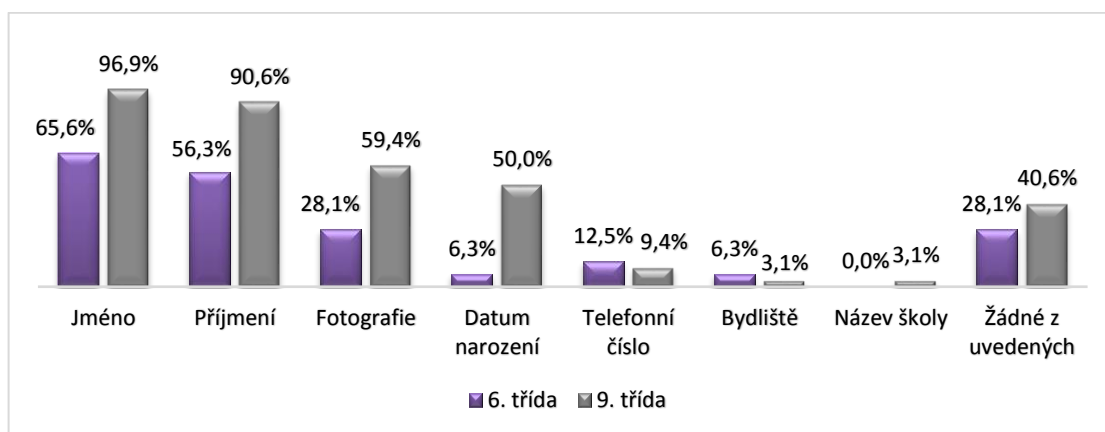
Graf č. 16: Ochrana soukromí na internetu vybranými žáky Pardubického kraje

Položka č. 6: Které z údajů veřejně sdílíš na internetu?

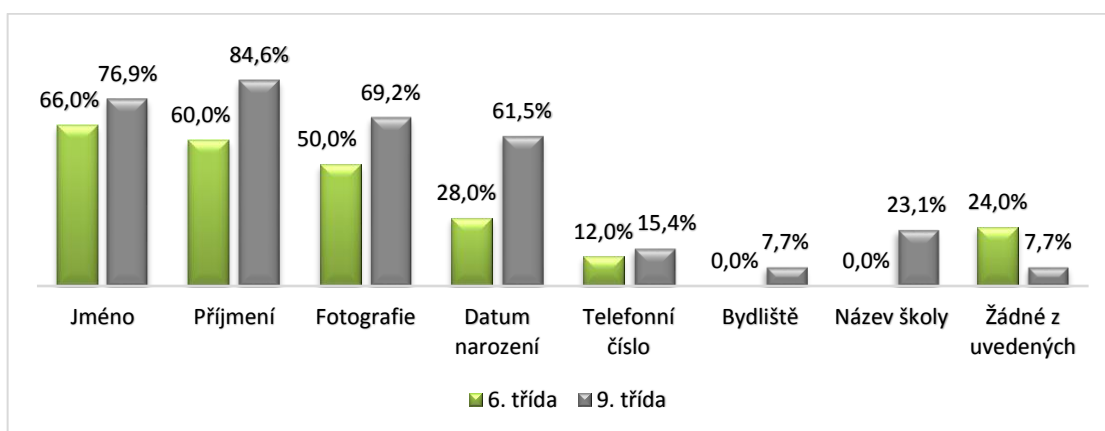
V rámci ochrany soukromí jsme se zabývali také problematikou veřejně sdílených údajů na internetu. Nejvyšší četnosti odpovědí jsme naměřili u jména a příjmení (tyto údaje sdílí veřejně všichni respondenti 9. třídy Pardubického kraje), fotografie a data narození.

Tabulka č. 8: Údaje, které vybraní žáci veřejně sdílí na internetu

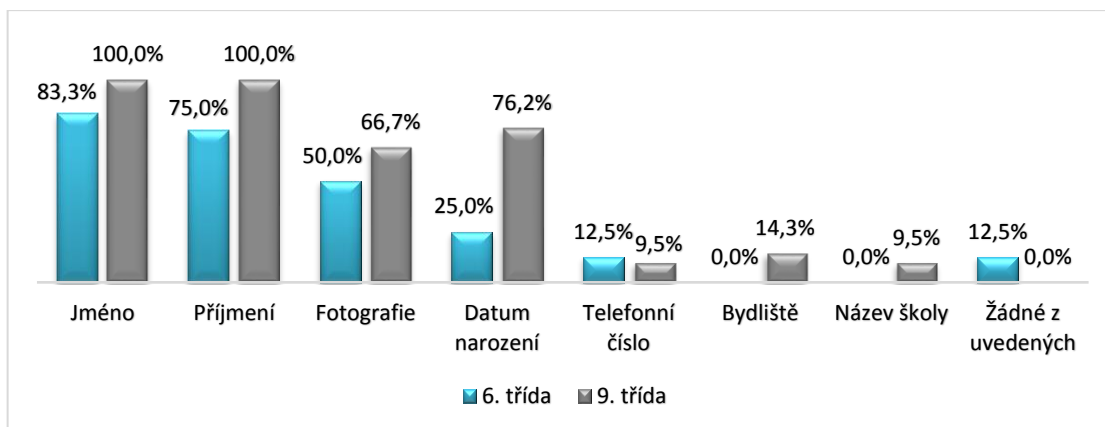
	Jihomoravský kraj		Olomoucký kraj		Pardubický kraj	
	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída
Jméno	21	31	33	10	20	21
Příjmení	18	29	30	11	18	21
Fotografie	9	19	25	9	12	14
Datum narození	2	16	14	8	6	16
Telefonní číslo	4	3	6	2	3	2
Bydliště	2	1	0	1	0	3
Název školy	0	1	0	3	0	2
Žádné z uvedených	9	13	12	1	3	0
<i>n platných odpovědí</i>	32	32	50	13	24	21

Graf č. 17: Údaje, které veřejně sdílí vybraní žáci Jihomoravského kraje na internetu

Graf č. 18: Údaje, které veřejně sdílí vybraní žáci Olomouckého kraje na internetu

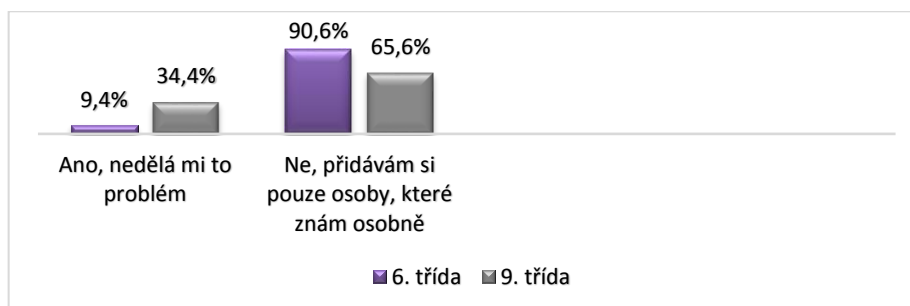
Graf č. 19: Údaje, které veřejně sdílí vybraní žáci Pardubického kraje na internetu

Položka č. 7: Přidáváš si do přátel člověka, kterého neznáš z reálného světa?

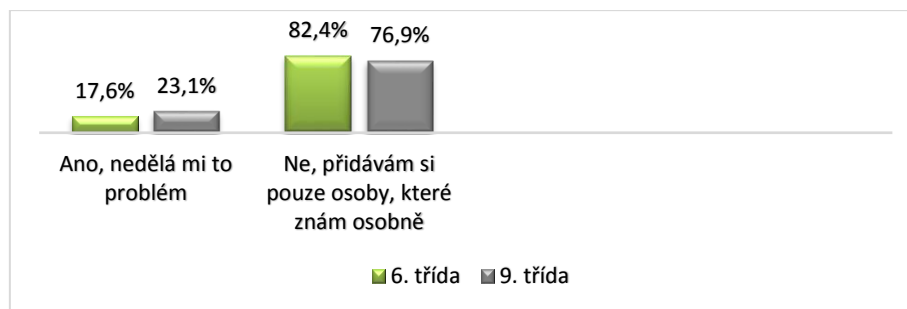
Kontakt s neznámým člověkem na internetu může signalizovat setkání s kybergroomingem a dalšími hrozbami. Většina zkoumaných žáků si přidává do seznamu přátel pouze osoby, jež zná ze skutečného světa. Přesto je nezbytné upozornit na to, že např. v Jihomoravském kraji uvedlo dokonce 34,4 % žáků 9. třídy, že nemají problém s přijetím žádosti o přátelství odeslanou cizím člověkem.

Tabulka č. 9: Souhlas s přidáním neznámého člověka do seznamu přátel vybranými žáky

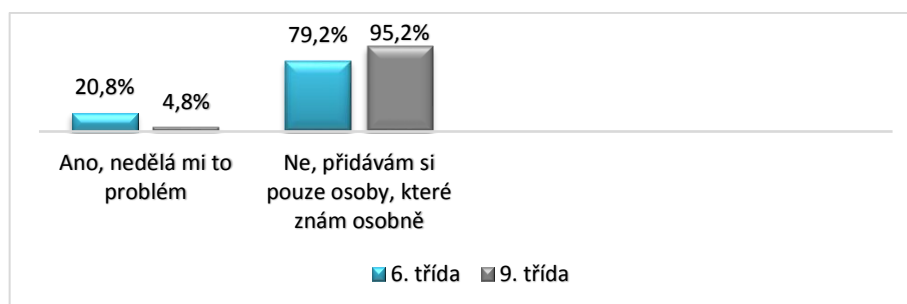
	Jihomoravský kraj		Olomoucký kraj		Pardubický kraj	
	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída
Ano, nedělá mi to problém	3	11	9	3	5	1
Ne, přidávám si pouze osoby, které znám osobně	29	21	42	10	19	20
<i>n platných odpovědí</i>	32	32	51	13	24	21

Graf č. 20: Souhlas s přidáním neznámého člověka do seznamu přátel vybranými žáky Jihomoravského kraje

Graf č. 21: Souhlas s přidáním neznámého člověka do seznamu přátel vybranými žáky Olomouckého kraje

Graf č. 22: Souhlas s přidáním neznámého člověka do seznamu přátel vybranými žáky Pardubického kraje

Položka č. 8: Myslíš, že je komunikace s neznámým člověkem nebezpečná? Svou odpověď zdůvodni.

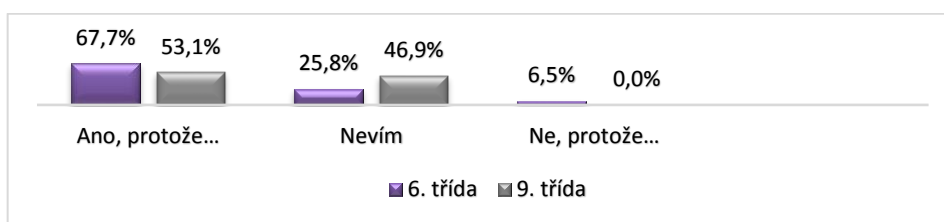
Dalším odvětvím našeho výzkumného šetření byl názor žáků na komunikaci s neznámým člověkem. Většina zkoumaných žáků považuje takovou komunikaci za nebezpečnou, v odpovědích se však několikrát objevila také možnost „nevím“, jejíž četnost sahala v 9. třídě Jihomoravského kraje téměř k polovině respondentů (46,9 %).

Konkrétní názory dětí zobrazujeme v podobě slovních mraků, které rozdělujeme dle krajů a tříd. Slova dívek jsou napsána písmem červené barvy, slova chlapců znázorňujeme modře. Do slovních mraků jsme zařadili všechny získané názory, větší písmo textu tedy neznámá častější odpověď. Pokud se v odpovědích objevily stejné výroky, zahrnuli jsme je do slovních mraků pouze jednou.

Žáci jako důvod nebezpečí uváděli ve velké míře především to, že neví, s kým si ve skutečnosti dopisují, že se může jednat o pedofila a že jim může dotyčný něco provést v reálném světě.

Tabulka č. 10: Názor vybraných žáků na komunikaci s neznámým člověkem

	Jihomoravský kraj		Olomoucký kraj		Pardubický kraj	
	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída
Ano, protože...	21	17	37	8	13	15
Nevím	8	15	12	3	8	3
Ne, protože...	2	0	0	1	2	3
<i>n</i> platných odpovědí	31	32	49	12	23	21

Graf č. 23: Názor vybraných žáků Jihomoravského kraje na komunikaci s neznámým člověkem

Ano, protože...

„NEVÍTE, KDO TO JE“ „TO MŮŽE BÝT PEDOFIL“
 „HO NEZNÁM A MŮŽE BÝT PEDOFIL“ „NÁM MŮŽE NĚCO UDĚLAT“
 „NEVÍME, KDO SEDÍ NA DRUHÉ STRANĚ“
 „MŮŽE TO BÝT PSYCHICKY LABILNÍ ČLOVĚK“
 „TEN ČLOVĚK MŮŽE BÝT ZLÝ“ „VÁS MŮŽE ZABÍT“
 „NEVÍME, KDO TO DOOPRAVDY JE“
 „MŮŽE ZNEUŽÍVAT A OBTĚŽOVAT“
 „NIKDY NEVÍTE, S KÝM SI PÍŠETE“
 „MOHL BY MI UBLÍŽIT“ „NEVÍM, CO MI MŮŽE UDĚLAT“
 „NEVÍM, O KOHO JDE“
 „NEVÍM, CO MĚ MŮŽE ČEKAT“ „MĚ MŮŽE OBTĚŽOVAT“

Ne, protože...

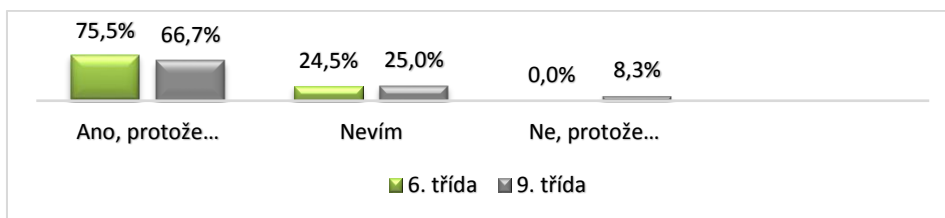
„SI PŘIDÁVÁM JENOM KAMARÁDY KAMARÁDŮ
 NEBO NĚKOHO, KOHO UŽ NA INTERNETU
 ZNÁM DELŠÍ DOBU“
 „KDYŽ TO JE ÚCHYL, TAK HO BLOKNU“

Obrázek č. 4: Důvody, proč je a není komunikace s neznámým člověkem nebezpečná dle vybraných žáků 6. třídy Jihomoravského kraje

Ano, protože...

„MŮŽE TO BÝT ÚCHYLÁK“
„NIKDY SI NEMŮŽEME BÝT JISTÍ, S KÝM MLUVÍME“
„NĚKTERÉ PROFILY JSOU FAKE A NIKDY NEVÍME, KDO NÁM MŮŽE PSÁT“
„NIKDY NEVÍŠ, KDO JE ZA OBRAZOVKOU“
„BY NÁM MOHL VYHROŽOVAT“ „NIKDY NEVÍŠ, S KÝM SI PÍŠEŠ“
„MOHL BY SI NÁS NAJÍT OSOBNĚ A VYHROŽOVAT“
„NIKDY NEVÍTE, CO S VÁMI PODNIKNE, O CO VÁS POŽÁDÁ, JESTLI VÁS NEBUDE VYDÍRAT“
„MŮŽE ZNÁSILNIT“ „NIKDY NEVÍME, ZDALI JE TO TEN DOTYČNÝ“
„ČLOVĚK NEVÍ, KDO JE NA DRUHÉ STRANĚ A S KÝM SI VE SKUTEČNOSTI PÍŠE“
„NIKDO NEVÍ, KDO SE ZA DANÝM PROFILEM SKRÝVÁ“
„TO MŮŽE BÝT ÚCHYLNÝ ČLOVĚK A MŮŽE SE VYDÁVAT ZA MLADŠÍHO“
„TAM MŮŽE BÝT ÚCHYL (PEDOFIL)“
„NEVÍŠ, JESTLI TO NENÍ NĚKDO, KDO MI CHCE UŠKODIT“
„MŮŽE ZJISTIT NĚCO NAVÍC, CO VĚDĚT NEPOTŘEBUJE A PAK ZNEUŽÍT“
„NIKDY NEVÍM, KDO SE SCHOVÁVÁ NA DRUHÉ STRANĚ PC“

Obrázek č. 5: Důvody, proč je komunikace s neznámým člověkem nebezpečná dle vybraných žáků 9. třídy Jihomoravského kraje

Graf č. 24: Názor vybraných žáků Olomouckého kraje na komunikaci s neznámým člověkem

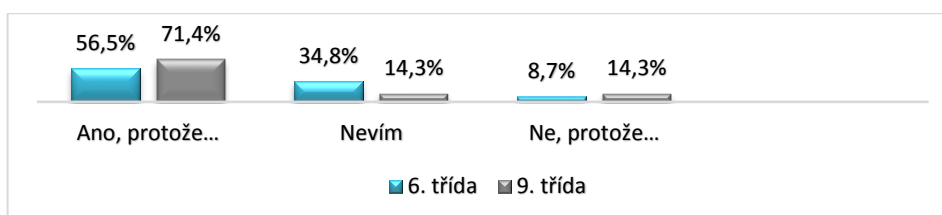
Ano, protože...

„NEVÍM, JESTLI TO NENÍ NĚJAKÝ NEBEZPEČNÝ ČLOVĚK“
„BY MI MOHL UBLÍŽIT“ „MĚ MŮŽE UNĚST“
 „MĚ MŮŽE NAPADNOUT, ZNEUŽÍT...“ „MŮŽE ZNEUŽÍT PROFIL“
„MOHL/A BY MI NĚCO ZLÉHO UDĚLAT“
 „MŮŽE NÁS VYKRÁST, MŮŽE NÁM NĚCO UDĚLAT“ „MI MŮŽE UBLÍŽIT“
 „MĚ MŮŽE KDEKOLIV NAPADNOUT, ZNÁSILNIT A TAKY SE NEMUSÍM VRÁTIT DOMŮ“
„NEVÍTE, KDO TO JE (TŘEBA PEDOFIL ATD.)“
 „NEVÍM, CO JE TO ZA ČLOVĚKA A CO MI MŮŽE UDĚLAT“
„NÁS MŮŽE OHROŽOVAT V REÁLNÉM SVĚTĚ“ „HO NEZNÁM“
„NEVÍTE, CO PO VÁS BUDE CHTÍT“ „MŮŽE TO BÝT PEDOFIL NEBO ÚCHYL“
„TO MŮŽE BÝT NEBEZPEČNÉ“ „TO MŮŽE BÝT NĚKDO, KDO MĚ BUDE VYDÍRAT“
„NÁM DOTYČNÝ MŮŽE UBLÍŽIT“ „MŮŽE DOJÍT KE KYBERŠIKANĚ“
„TI MŮŽE UDĚLAT COKOLIV, CO JE TI NEPŘÍJEMNÉ“ „BY SE TO NEMĚLO“
„BY MOHL VYZVÍDAT, KDE BYDLÍM“ „TO MŮŽE BÝT ÚCHYL“
„JE TO CIZÍ ČLOVĚK, MŮŽE LÁKAT DĚTI ATD.“ „NÁM MŮŽE VYHROŽOVAT“
„O SOBĚ PROZRADÍTE OSOBNÍ ÚDAJE NEZNÁMÉMU ČLOVĚKU“
„MI MŮŽE NĚCO ZPŮSOBIT“ „HO NEZNÁM A MŮŽE MI NĚCO UDĚLAT ATD.“
 „TO MŮŽE BÝT NĚKDO, KDO MĚ POSTUPEM ČASU BUDE VYDÍRAT“
 „TO MŮŽE BÝT HACKER NEBO MI CHCE UBLÍŽIT“
„TO MŮŽE BÝT PODVODNÍK“ „NEVÍM, KDY MI MŮŽE NĚCO PROVĚST“
 „TO MŮŽE BÝT TŘEBA ÚCHYL NEBO PEDOFIL“ „BY SI MĚ MOHL NAJÍT A NĚCO MI UDĚLAT“
 „ZNEUŽÍJE PROFILU“ „BY MI MOHL NĚCO PROVĚST“

Obrázek č. 6: Důvody, proč je komunikace s neznámým člověkem nebezpečná dle vybraných žáků 6. třídy Olomouckého kraje

<p><i>Ano, protože...</i></p> <p>„NIKDY NEVÍME, JAKÝ TEN ČLOVĚK JE“ „BY MOHL ZJISTIT NĚCO O MNĚ A OSOBNÍM ŽIVOTĚ“</p> <p>„NEVÍTE, KDO SEDÍ ZA KLÁVESNICÍ“ „NIKDY NEVÍTE, CO ZA ČLOVĚKA TO MŮŽE BÝT“</p> <p>„BY MOHL VYHROŽOVAT“</p> <p>„NIKDY NEVÍTE, CO MÁ TEN ČLOVĚK ZA LUBEM“</p>	<p><i>Ne, protože...</i></p> <p>„NEVÍ, KDE BYDLÍM“</p>
--	---

Obrázek č. 7: Důvody, proč je a není komunikace s neznámým člověkem nebezpečná dle vybraných žáků 9. třídy Olomouckého kraje

Graf č. 25: Názor vybraných žáků Pardubického kraje na komunikaci s neznámým člověkem

Ano, protože...

„BY MOHLO DOJÍT KE KYBERŠIKANĚ”
 „VÁS MŮŽE NĚJAK VYHLEDAT A UBLÍŽIT VÁM - VÁM MŮŽE ZAHACKOVAT POČÍTAČ (MOBIL)”

„NEMUSÍ BÝT ZROVNA KAMARÁDSKÝ”

„NEVÍM, CO BY MI MOHL UDĚLAT”
 „BY MOHL ZJISTIT, KDE BYDLÍME, MOHL BY NÁS VYDÍRAT A PODOBNĚ”

„MĚ MŮŽE NĚKDO OKRÁST”
 „NIKDY NEVÍME, KDO TO JE (MŮŽE TO BÝT PEDOFIL)”

„MĚ MŮŽE VYDÍRAT” „ALE NEVÍM JAK”
 „BY MOHL ZJISTIT, KDE BYDLÍM A VYKRÁST NÁS, NEBO NÁM NĚCO UDĚLAT”

„BY MĚ MOHLI VYDÍRAT”
 „HO NEZNÁME A MŮŽE NÁS NA NĚCO NALÁKAT”

Ne, protože...

„KDYŽ MU O SOBĚ NEŘEKNU ZÁKLADNÍ INFORMACE, TAK SE NIC NEDOZVÍ”

„TĚ NEZNÁ A NIC O TOBĚ NEVÍ”

Obrázek č. 8: Důvody, proč je a není komunikace s neznámým člověkem nebezpečná dle vybraných žáků 6. třídy Pardubického kraje

Ano, protože...

„NIKDY ČLOVĚK NEVÍ, KDO SEDÍ ZA DRUHÝM POČÍTAČEM”
„TO MŮŽE BÝT HACKER”
 „NEDÁVNO MI NĚKDO ODCIZIL SOCIÁLNÍ SÍŤ A DOCELA JSEM SE BÁLA, ABY NEZNEUŽIL MÉ KAMARÁDY”

„NIKDY NEVÍME, JESTLI JE TO SKUTEČNĚ ON”
 „NIKDY NEVÍM, KDO ZA PC SEDÍ” **„NEVÍM, KDO TO JE”**

„NIKDY NEVÍME, CO JE TEN ČLOVĚK ZAČ”
 „NEVÍM, JESTLI JE TO OPRAVDU TEN, ZA KTERÉHO SE VYDÁVÁ”

„NEMŮŽEME VĚDĚT, ZDA TO NENÍ NĚJAKÝ NAPŘ. PEDOFIL”
 „NIKDY NEVÍTE, KDO SE SKRÝVÁ NA DRUHÉ STRANĚ”

„NIKDY NEMŮŽU VĚDĚT, KDO TO JE”
 „NEVÍME, CO JE ZAČ A MOHL BY NÁM UBLÍŽIT”

„NEVÍM, JAKOU POVAHU MÁ ČLOVĚK A NEVÍM, CO MI MŮŽE UDĚLAT”
 „NIKDY NEMOHU VĚDĚT, JAKÝ TEN ČLOVĚK JE”

„SE Z NĚJ MŮŽE VYKLUBAT HACKER”

Ne, protože...

„SI MŮŽU DANOU OSOBU KDYKOLI ZABLOKOVAT”
„SE MŮŽU SEZNÁMIT S NOVÝM ČLOVĚKEM”

„JE TO SPORNÉ, KDYŽ TOHO ČLOVĚKA ZNÁM JEN OD VIDĚNÍ, TAK MI NEDĚLÁ PROBLÉM SI S NÍM PSÁT”

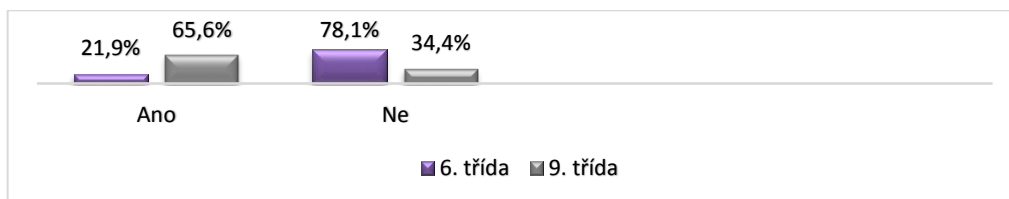
Obrázek č. 9: Důvody, proč je a není komunikace s neznámým člověkem nebezpečná dle vybraných žáků 9. třídy Pardubického kraje

Položka č. 9: Komunikuješ na internetu s někým, koho neznáš osobně?

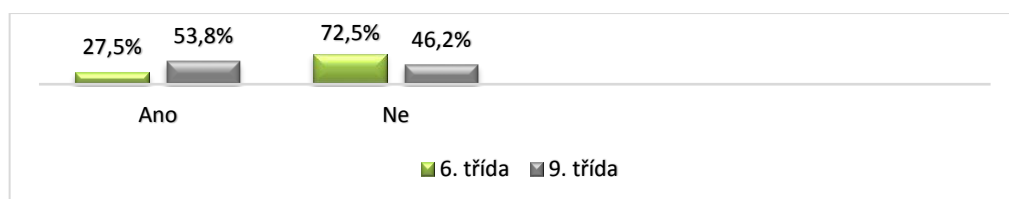
V předešlé položce jsme dokázali, že většina žáků ví, jak nebezpečná je komunikace s neznámým člověkem. Přesto mnoho z nich komunikuje na internetu s někým, koho nezná osobně. Nejvyšší četnosti jsme zaznamenali u žáků 9. třídy Jihomoravského kraje (65,6 %), deváté třídy Olomouckého kraje (53,8 %) a šesté třídy Pardubického kraje (50 %). Pardubický kraj byl tedy jediným, kde byl vyšší výskyt souhlasů mezi žáky 6. třídy v porovnání s respondenty 9. třídy.

Tabulka č. 11: Komunikace vybraných žáků s neznámým člověkem na internetu

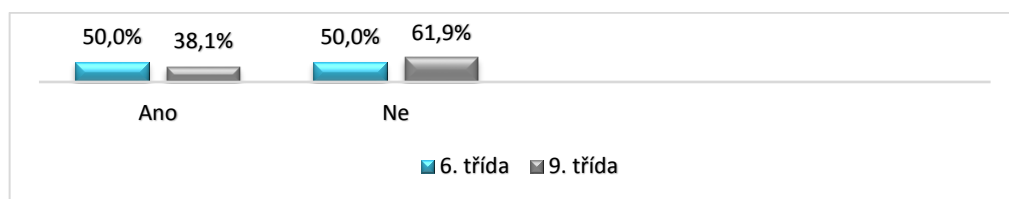
	Jihomoravský kraj		Olomoucký kraj		Pardubický kraj	
	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída
Ano	7	21	14	7	12	8
Ne	25	11	37	6	12	13
<i>n</i> platných odpovědí	32	32	51	13	24	21

Graf č. 26: Komunikace vybraných žáků Jihomoravského kraje s neznámým člověkem na internetu

Graf č. 27: Komunikace vybraných žáků Olomouckého kraje s neznámým člověkem na internetu

Graf č. 28: Komunikace vybraných žáků Pardubického kraje s neznámým člověkem na internetu

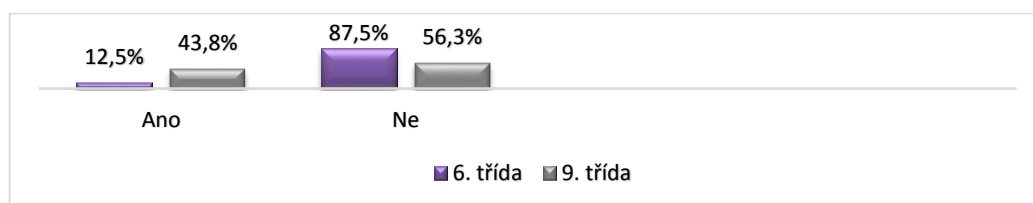
Položka č. 10: *Zažil/a jsi na internetu obtěžující konverzaci (tzn. cítil/a jsi se při komunikaci nepříjemně)?*

Při přípravě výzkumu jsme očekávali, že budou mezi respondenty žáci, kteří již někdy komunikovali s kamarádem z internetu, což nám potvrdily výsledky předešlé položky. Proto jsme se v další otázce soustředili na to, kolik žáků se někdy setkalo s konverzací, která u nich

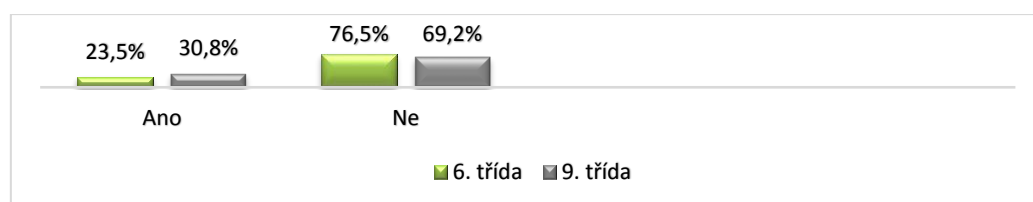
vyvolávala nepříjemné pocity. Největší výskyt obtěžujících konverzací jsme naměřili u žáků devátých tříd Jihomoravského (43,8 %) a Pardubického kraje (42,9 %).

Tabulka č. 12: Zkušenost vybraných žáků s obtěžující konverzací na internetu

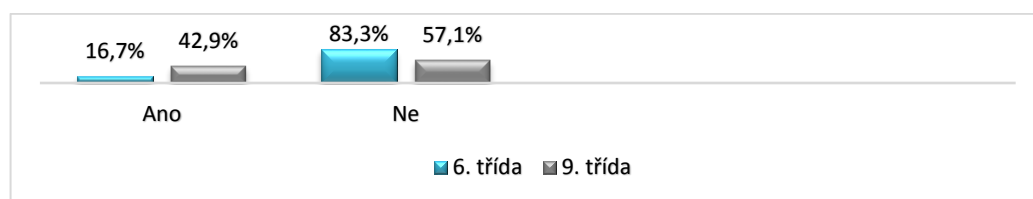
	Jihomoravský kraj		Olomoucký kraj		Pardubický kraj	
	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída
Ano	4	14	12	4	4	9
Ne	28	18	39	9	20	12
<i>n</i> platných odpovědí	32	32	51	13	24	21

Graf č. 29: Zkušenost vybraných žáků Jihomoravského kraje s obtěžující konverzací na internetu

Graf č. 30: Zkušenost vybraných žáků Olomouckého kraje s obtěžující konverzací na internetu

Graf č. 31: Zkušenost vybraných žáků Pardubického kraje s obtěžující konverzací na internetu

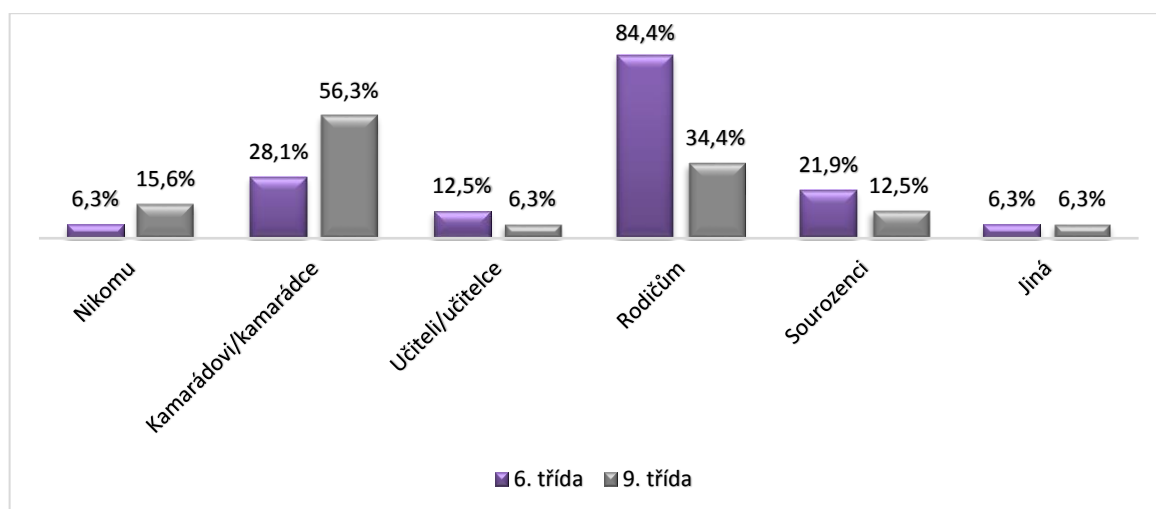
Položka č. 11: Komu se svěříš, kdyby Tě někdo na internetu obtěžoval?

Naším dalším záměrem bylo zjištění toho, komu by se žáci svěřili, pokud by je na internetu někdo obtěžoval. V 6. třídě Jihomoravského a Olomouckého kraje by se nejvyšší počet respondentů svěřil rodičům (84,4 % a 86,3 %), v 9. třídě obou krajů došlo ke změně, u žáků

zvítězila možnost kamaráda/kamarádky (56,3 % a 76,9 %). V Pardubickém kraji by se v obou třídách svěřili žáci zejména rodičům (79,2 % a 66,7%). Je podstatné upozornit na zjištění, že v 9. třídě Jihomoravského kraje by se 15,6 % žáků nesvěřilo nikomu.

Tabulka č. 13: Osoby, kterým by se vybraní žáci svěřili, kdyby je někdo obtěžoval na internetu

	Jihomoravský kraj		Olomoucký kraj		Pardubický kraj	
	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída
Nikomu	2	5	2	1	2	1
Kamarádovi/kamarádce	9	18	26	10	4	11
Učiteli/učitelce	4	2	8	0	0	1
Rodičům	27	11	44	4	19	14
Sourozenci	7	4	13	1	3	4
Jiná – doplně	2	2	4	0	1	0
<i>n platných odpovědí</i>	32	32	51	13	24	21

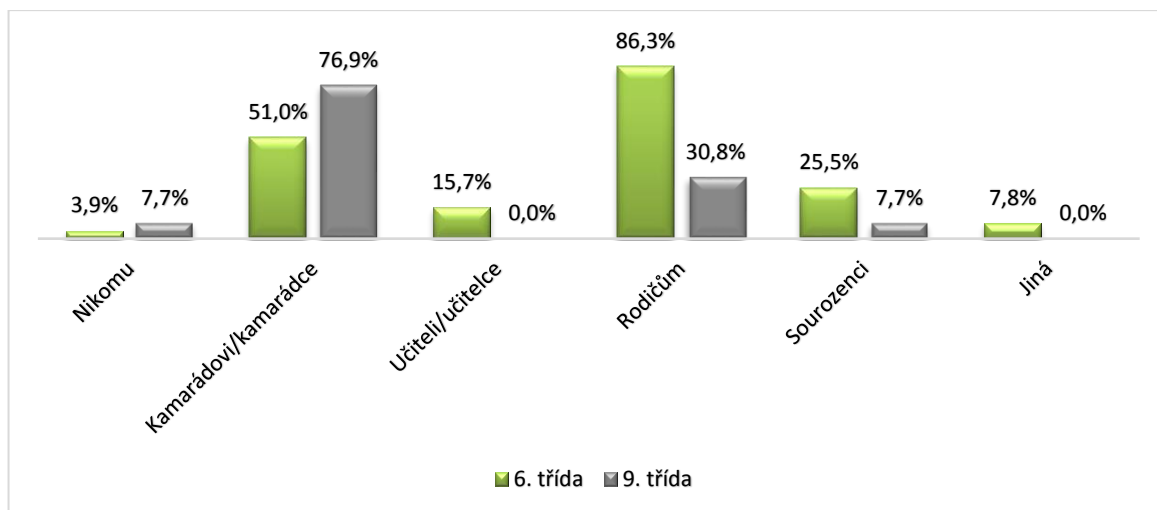
Graf č. 32: Osoby, kterým by se vybraní žáci Jihomoravského kraje svěřili, kdyby je někdo obtěžoval na internetu

Jiná: Jihomoravský kraj, 6. třída

- „nechám ho, brzo ho to přestane bavit“
- „nikomu, já bych ho blokoval“

Jiná: Jihomoravský kraj, 9. třída

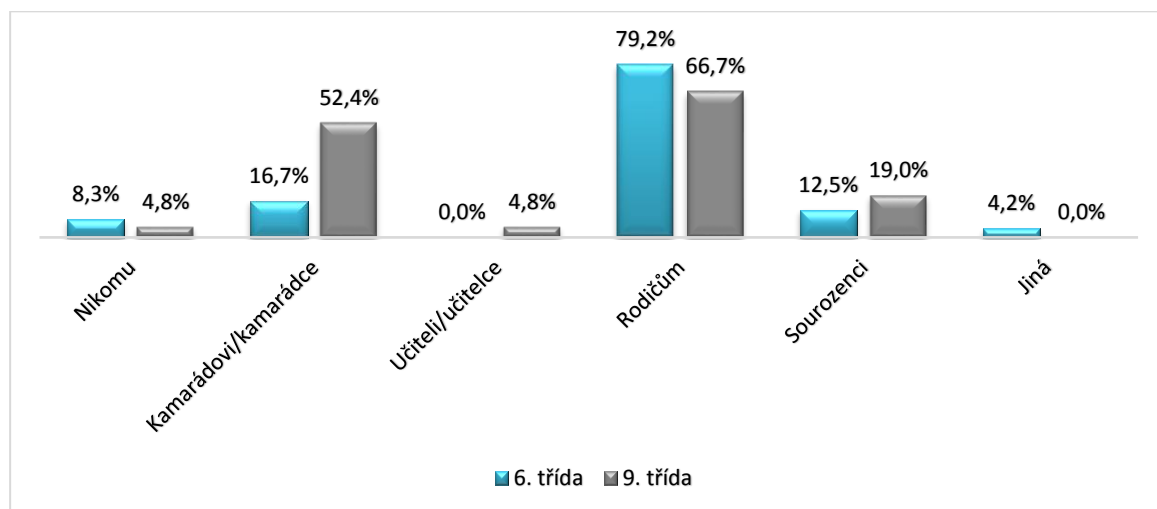
- „své holce“
- „kdyby mě někdo obtěžoval, tak si jej zablokiju a dál se tím nezabývám“

Graf č. 33: Osoby, kterým by se vybraní žáci Olomouckého kraje svěřili, kdyby je někdo obtěžoval na internetu

Jiná: Olomoucký kraj, 6. třída

- „celkové rodině“
- „všem mým blízkým“
- „klukovi“
- „plyšákům“

Graf č. 34: Osoby, kterým by se vybraní žáci Pardubického kraje svěřili, kdyby je někdo obtěžoval na internetu

Jiná: Pardubický kraj, 6. třída

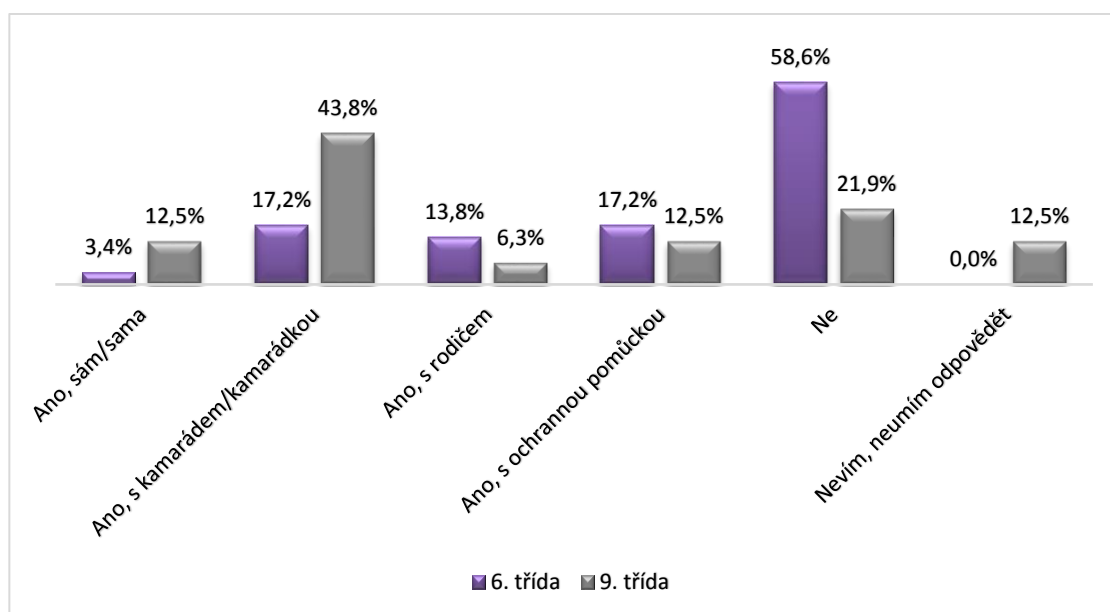
- „babičce“

Položka č. 12: Představ si následující situaci: Tvůj internetový kamarád, kterého jsi nikdy osobně neviděl/a, se s Tebou chce sejít. Dorazil/a bys na smlouvanou schůzku?

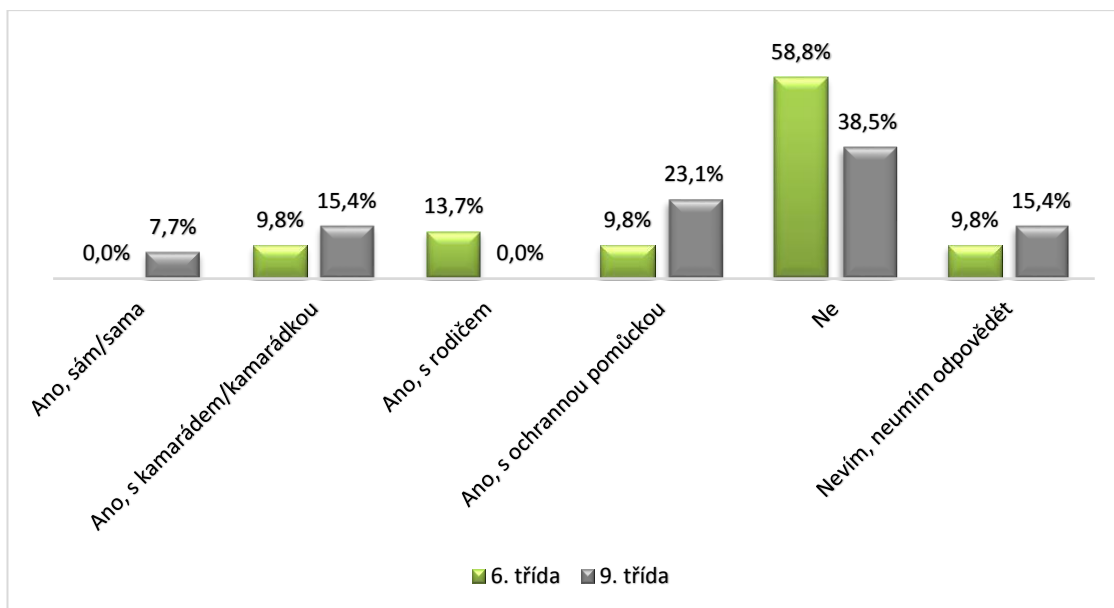
Hlavní cíl našeho výzkumu je zjistit, zda jsou žáci ochotni dorazit na osobní setkání s internetovým kamarádem. V obou třídách všech krajů by většina respondentů na smlouvanou schůzku nedorazila. Riskantní chování jsme zaznamenali v 6. třídě Pardubického kraje, kde by 16,7 % žáků přišlo na schůzku bez jakéhokoliv doprovodu. Tuto možnost označilo také 12,5 % žáků 9. třídy Jihomoravského kraje.

Tabulka č. 14: Přistoupení vybraných žáků na schůzku s internetovým kamarádem

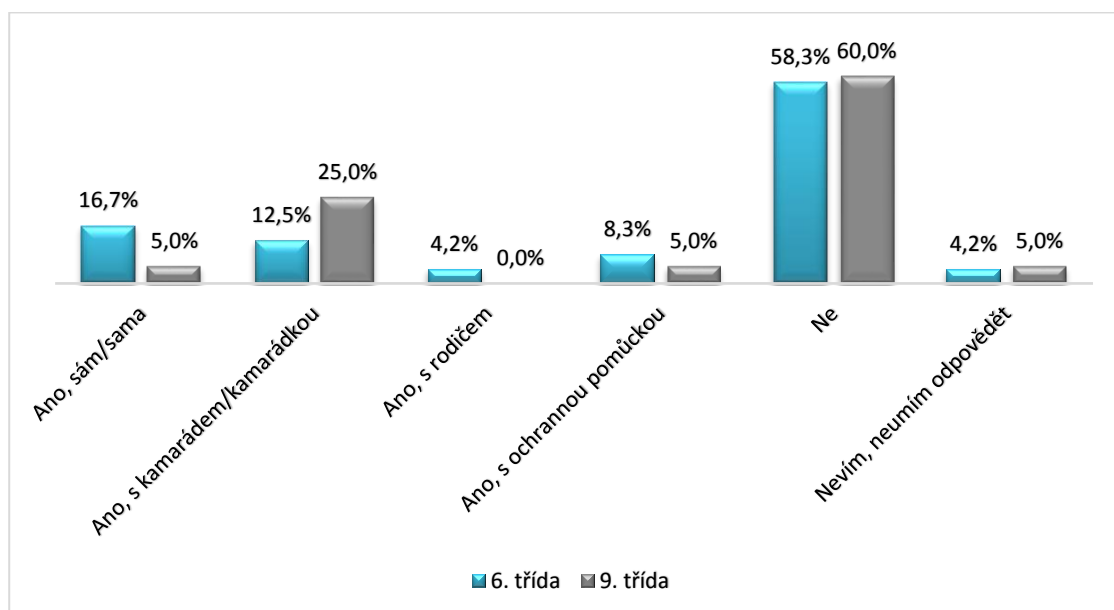
	Jihomoravský kraj		Olomoucký kraj		Pardubický kraj	
	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída
Ano, sám/sama	1	4	0	1	4	1
Ano, s kamarádem/kamarádkou	5	14	5	2	3	5
Ano, s rodičem	4	2	7	0	1	0
Ano, s ochrannou pomůckou (nůž, pepřový sprej, pes...)	5	4	5	3	2	1
Ne	17	7	30	5	14	12
Nevím, neumím odpovědět	0	4	5	2	1	1
<i>n platných odpovědí</i>	29	32	51	13	24	20

Graf č. 35: Přistoupení vybraných žáků Jihomoravského kraje na schůzku s internetovým kamarádem

Graf č. 36: Přistoupení vybraných žáků Olomouckého kraje na schůzku s internetovým kamarádem

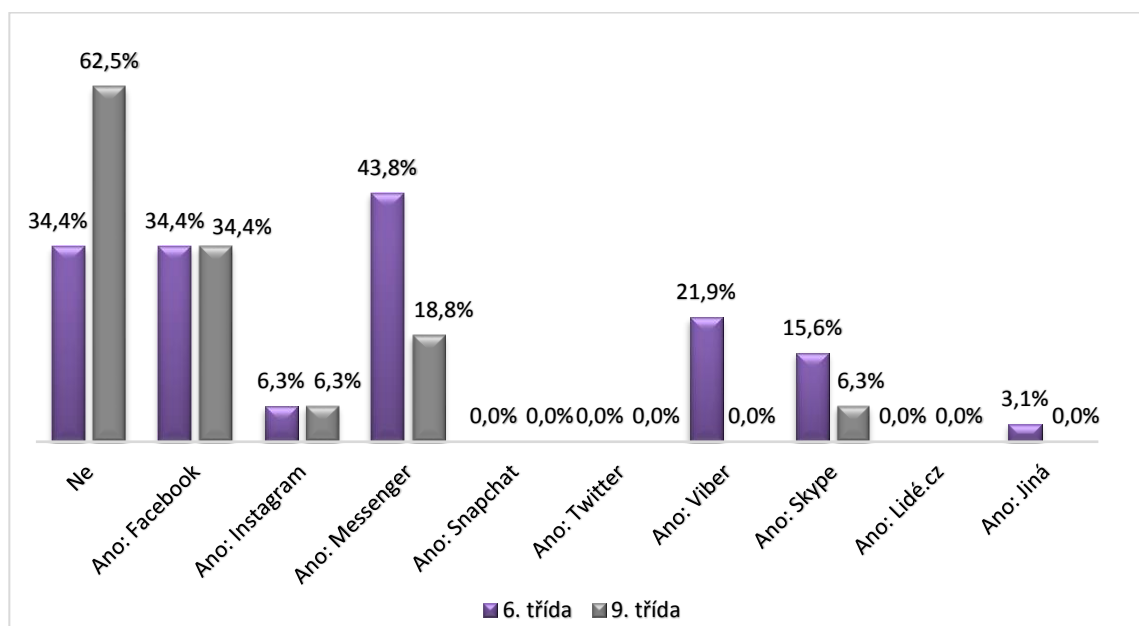
Graf č. 37: Přistoupení vybraných žáků Pardubického kraje na schůzku s internetovým kamarádem

Položka č. 13: Mají Tví rodiče přístup do sociálních sítí/služeb, které využíváš?

Další oblast dotazníku byla zaměřena na rodičovskou kontrolu internetové aktivity pohledem žáků. V 9. třídě Jihomoravského a Olomouckého kraje u většiny respondentů chyběla rodičovská kontrola (62,5 % a 84,6 %), v Pardubickém kraji jsme naměřili nejvyšší četnost u kontroly Facebooku, kde tuto alternativu označilo 52,4 % žáků 9. třídy.

Tabulka č. 15: Rodičovská kontrola internetové aktivity dle vybraných žáků

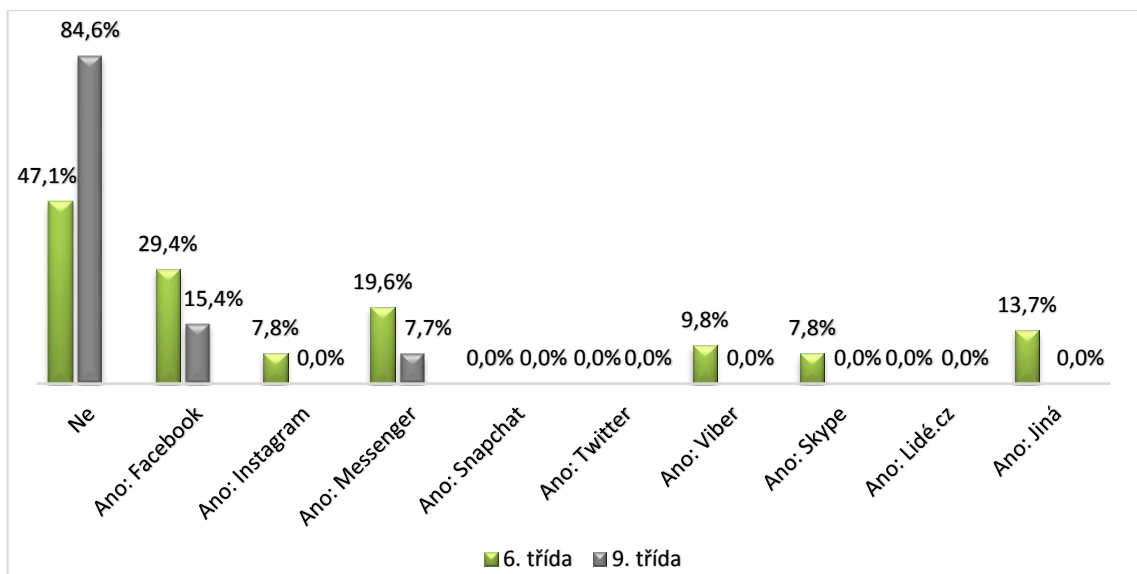
	Jihomoravský kraj		Olomoucký kraj		Pardubický kraj	
	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída
Ne	11	20	24	11	11	8
Ano: Facebook	11	11	15	2	10	11
Ano: Instagram	2	2	4	0	3	3
Ano: Messenger	14	6	10	1	10	7
Ano: Snapchat	0	0	0	0	1	0
Ano: Twitter	0	0	0	0	1	0
Ano: Viber	7	0	5	0	2	2
Ano: Skype	5	2	4	0	3	2
Ano: Lidé.cz	0	0	0	0	1	0
Ano: Jiná – doplň	1	0	7	0	1	0
<i>n platných odpovědí</i>	32	32	51	13	24	21

Graf č. 38: Rodičovská kontrola internetové aktivity dle vybraných žáků Jihomoravského kraje

Jiná: Jihomoravský kraj, 6. třída

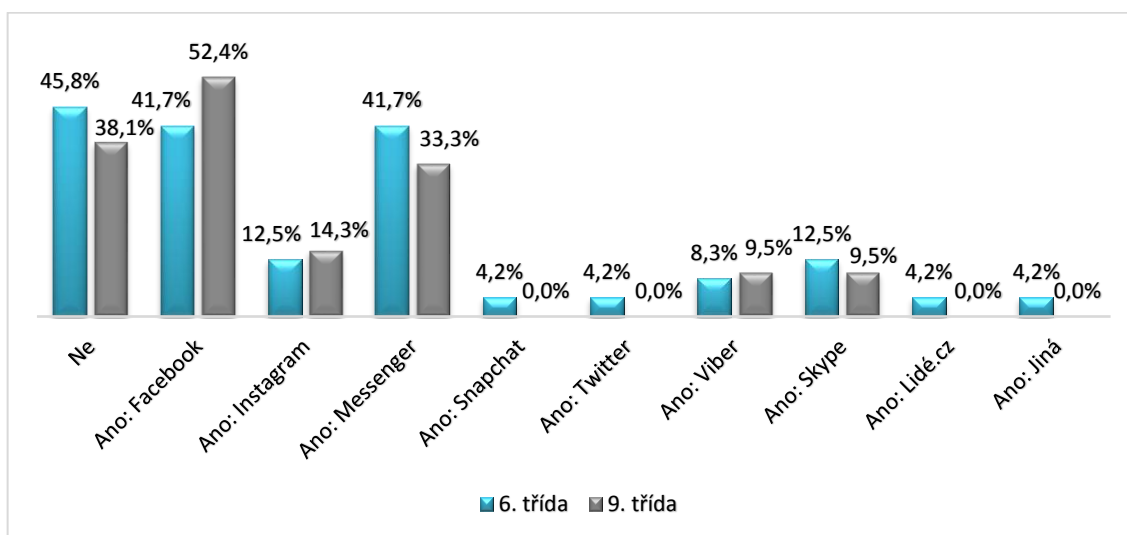
- YouTube (1)

Graf č. 39: Rodičovská kontrola internetové aktivity dle vybraných žáků Olomouckého kraje

Jiná: Olomoucký kraj, 6. třída

- E-mail (3)
- WhatsApp (1)
- Hangouts Google (1)
- Nevlastní profil (2)
- Hra (2)

Graf č. 40: Rodičovská kontrola internetové aktivity dle vybraných žáků Pardubického kraje

Jiná: Pardubický kraj, 6. třída

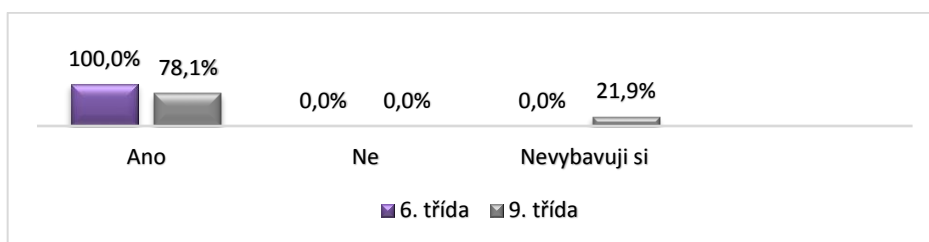
- WhatsApp (1)

Položka č. 14: Pořádala Tvá škola někdy přednášku/besedu o nebezpečí internetové komunikace?

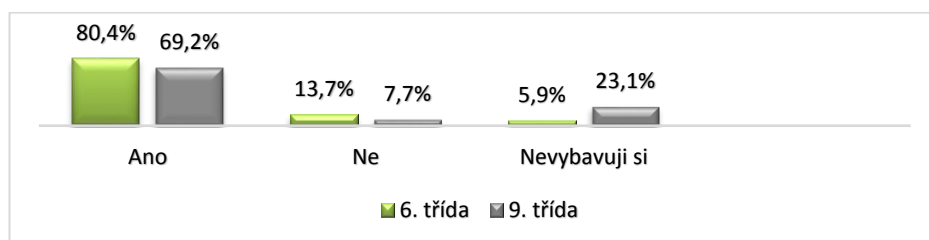
V našem výzkumu jsme se soustředili také na preventivní akce organizované školou. V této položce jsme získali pozitivní data, jelikož ve všech krajích jsou dle žáků pořádány akce zaměřené na internetová nebezpečí.

Tabulka č. 16: Pořádání přednášek/besed o nebezpečí internetové komunikace školami dle vybraných žáků

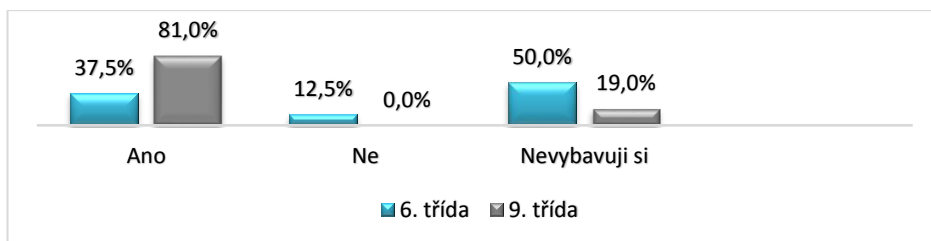
	Jihomoravský kraj		Olomoucký kraj		Pardubický kraj	
	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída
Ano	32	25	41	9	9	17
Ne	0	0	7	1	3	0
Nevybavuji si	0	7	3	3	12	4
<i>n platných odpovědí</i>	32	32	51	13	24	21

Graf č. 41: Pořádání přednášek/besed o nebezpečí internetové komunikace školou dle vybraných žáků Jihomoravského kraje

Graf č. 42: Pořádání přednášek/besed o nebezpečí internetové komunikace školou dle vybraných žáků Olomouckého kraje

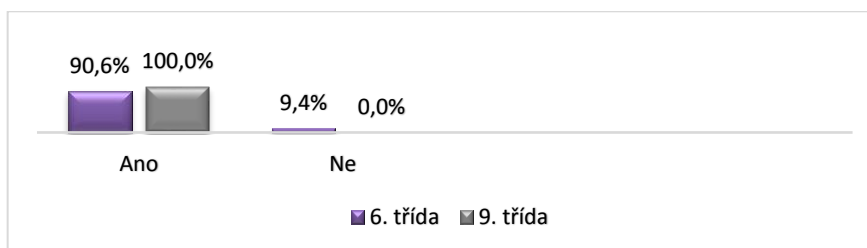
Graf č. 43: Pořádání přednášek/besed o nebezpečí internetové komunikace školou dle vybraných žáků Pardubického kraje

Položka č. 15: Dozvěděl/a jsi se ve škole informace o rizicích na internetu?

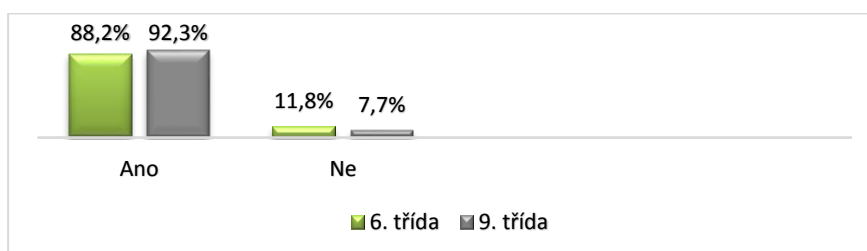
Na předchozí položku jsme navázali další otázkou, která byla zaměřena na předání informací o internetových rizicích ve školním prostředí. Tato položka přinesla další pozitivní zjištění, jelikož téměř všichni zkoumaní žáci uvedli kladnou odpověď.

Tabulka č. 17: Předání informací o internetových rizicích ve škole dle vybraných žáků

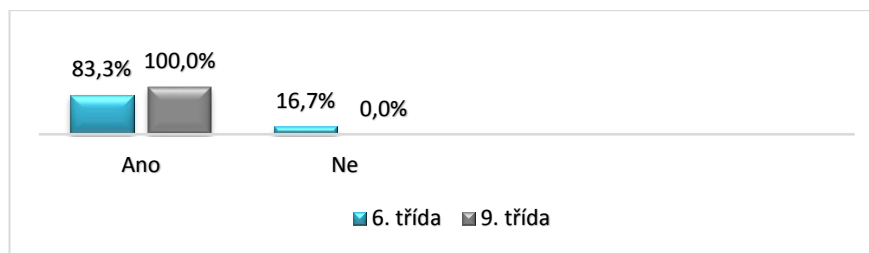
	Jihomoravský kraj		Olomoucký kraj		Pardubický kraj	
	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída
Ano	29	32	45	12	20	21
Ne	3	0	6	1	4	0
<i>n</i> platných odpovědí	32	32	51	13	24	21

Graf č. 44: Předání informací o internetových rizicích ve škole dle vybraných žáků Jihomoravského kraje

Graf č. 45: Předání informací o internetových rizicích ve škole dle vybraných žáků Olomouckého kraje

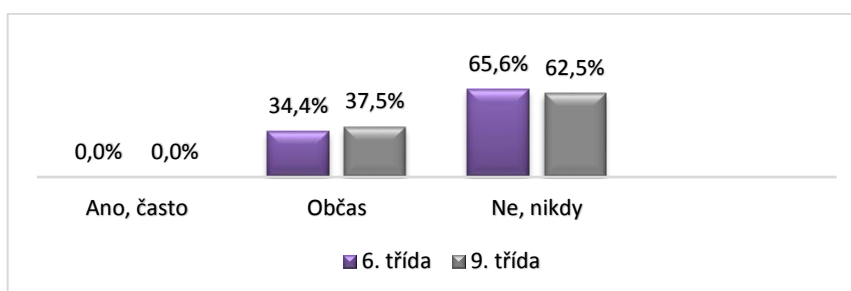
Graf č. 46: Předání informací o internetových rizicích ve škole dle vybraných žáků Pardubického kraje

Položka č. 16: Používáš ke komunikaci na internetu webkameru?

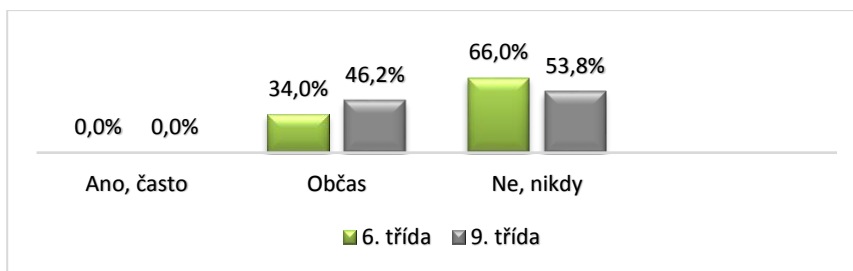
Další oblast dotazníku byla zaměřena na souvislost kybergroomingu a webcam trollingu. Překvapivým odhalením bylo, že pouze jeden žák z celého výzkumného vzorku, a to žák 6. třídy Pardubického kraje, využívá webkameru ke komunikaci často. Webkamera je občas užívána zejména žáky 9. třídy Olomouckého kraje (46,2 %), žáky 6. třídy Pardubického kraje (41,7 %), ale většina respondentů uvedla, že nepoužívá webkameru nikdy. Několik dětí v rámci odpovědi „Občas“ dodalo, že tak komunikují pouze s rodinou nebo blízkými přáteli.

Tabulka č. 18: Využívání webkamery vybranými žáky

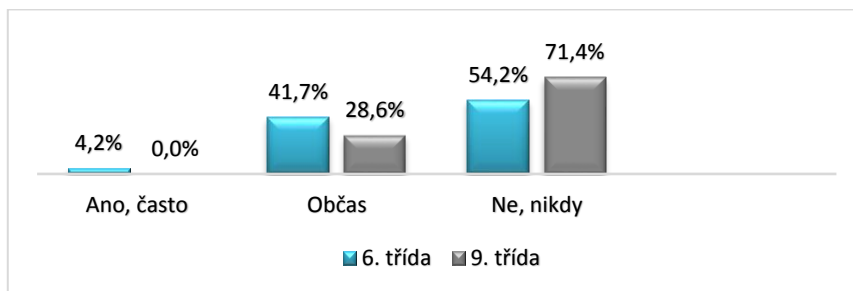
	Jihomoravský kraj		Olomoucký kraj		Pardubický kraj	
	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída
Ano, často	0	0	0	0	1	0
Občas	11	12	17	6	10	6
Ne, nikdy	21	20	33	7	13	15
<i>n</i> platných odpovědí	32	32	50	13	24	21

Graf č. 47: Využívání webkamery vybranými žáky Jihomoravského kraje

Graf č. 48: Využívání webkamery vybranými žáky Olomouckého kraje

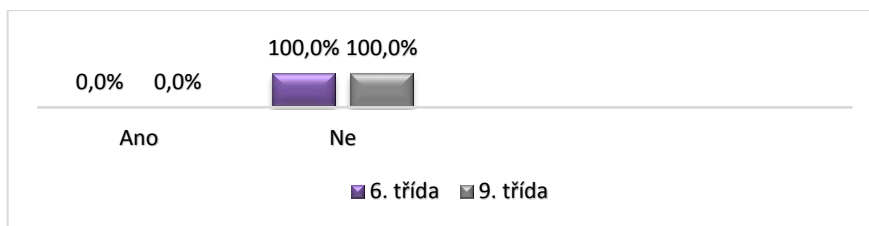
Graf č. 49: Využívání webkamery vybranými žáky Pardubického kraje

Položka č. 17: Zaslal/a jsi někdy vlastní intimní fotografii svému internetovému známému prostřednictvím sociálních sítí/služeb?

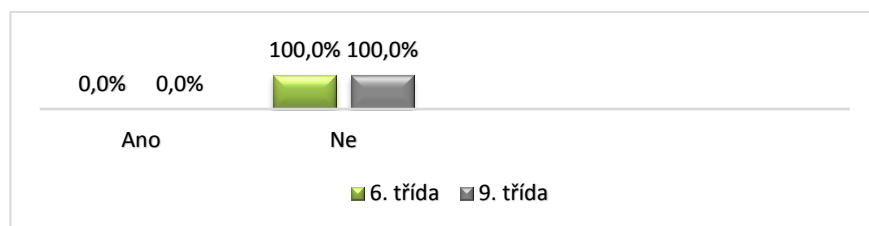
V našem výzkumu jsme se soustředili také na odesílání intimních fotek prostřednictvím sociálních sítí/služeb. Zjistili jsme, že pouze jeden ze 173 respondentů (žák 6. třídy Pardubického kraje) odeslal vlastní intimní fotografii internetovému známému.

Tabulka č. 19: Zkušenost vybraných žáků s odesláním vlastní intimní fotografie internetovému známému

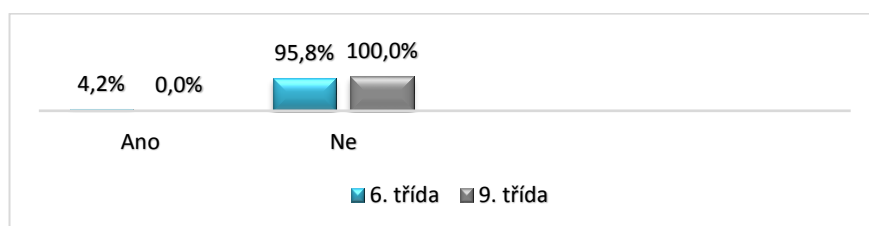
	Jihomoravský kraj		Olomoucký kraj		Pardubický kraj	
	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída
Ano	0	0	0	0	1	0
Ne	32	32	51	13	23	21
<i>n</i> platných odpovědí	32	32	51	13	24	21

Graf č. 50: Zkušenost vybraných žáků Jihomoravského kraje s odesláním vlastní intimní fotografie internetovému známému

Graf č. 51: Zkušenost vybraných žáků Olomouckého kraje s odesláním vlastní intimní fotografie internetovému známému

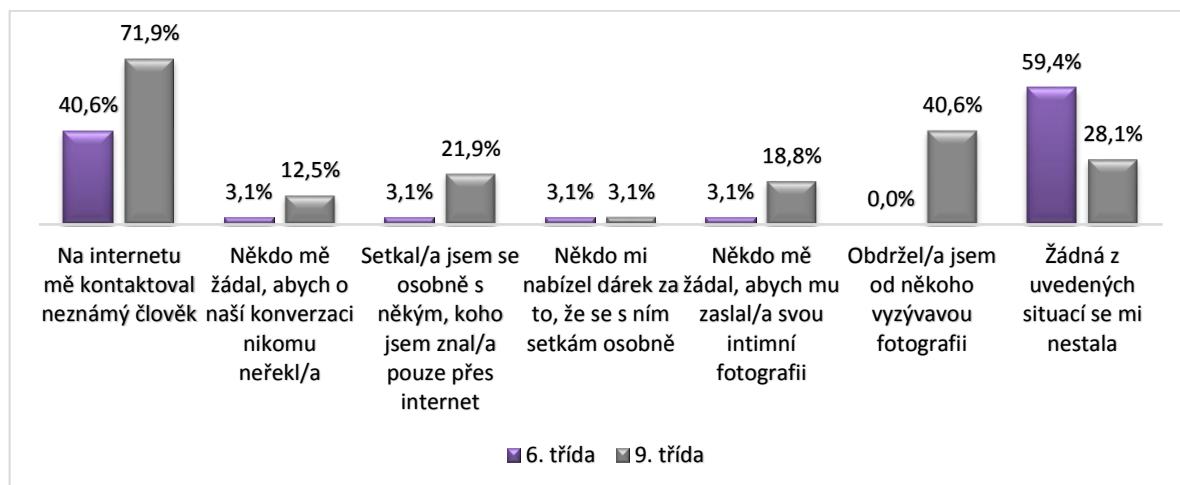
Graf č. 52: Zkušenost vybraných žáků Pardubického kraje s odesláním vlastní intimní fotografie internetovému známému

Položka č. 18: Označ všechny situace, které jsi zažil/a na internetu.

Do položky č. 18 jsme zahrnuli několik typických situací, které doprovází proces kybergroomingu. Ve všech krajích dosáhla nejvyšší četnosti situace, kdy žáky kontaktoval na internetu neznámý člověk. Tuto možnost uvedlo nejvíce respondentů v 9. třídě Jihomoravského kraje (71,9 %). Tito žáci se navíc v 21,9 % případech osobně setkali s internetovým známým.

Tabulka č. 20: Výskyt internetových situací u vybraných žáků

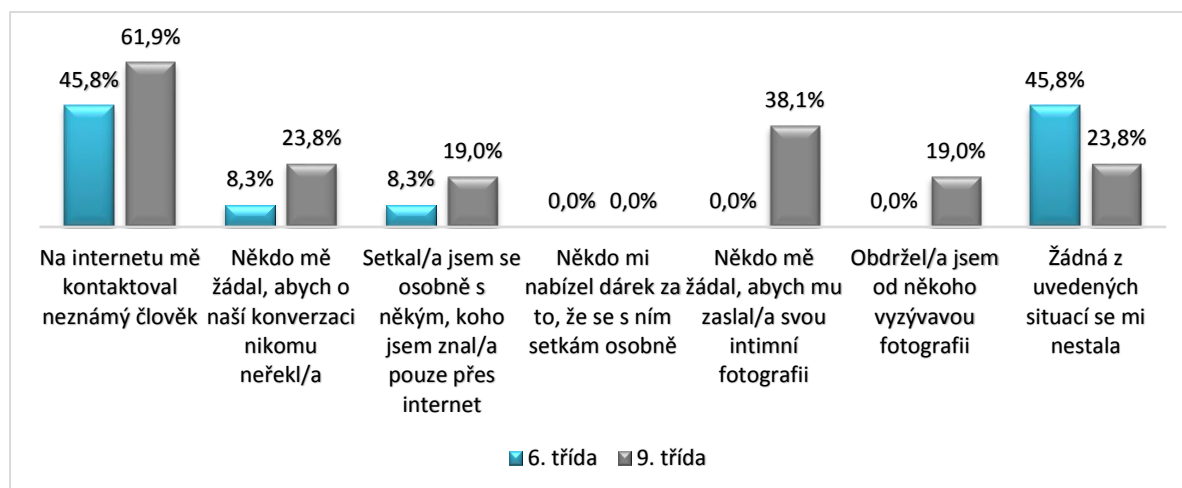
	Jihomoravský kraj		Olomoucký kraj		Pardubický kraj	
	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída
Na internetu mě kontaktoval neznámý člověk	13	23	19	8	11	13
Někdo mě žádal, abych o naší konverzaci nikomu neřekl/a	1	4	3	1	2	5
Setkal/a jsem se osobně s někým, koho jsem znal/a pouze přes internet	1	7	3	2	2	4
Někdo mi nabízel dárek za to, že se s ním setkám osobně	1	1	1	1	0	0
Někdo mě žádal, abych mu zaslal/a svou intimní fotografii	1	6	4	4	0	8
Obdržel/a jsem od někoho vyzývavou fotografii	0	13	1	3	0	4
Žádná z uvedených situací se mi nestala	19	9	26	5	11	5
<i>n platných odpovědí</i>	32	32	50	13	24	21

Graf č. 53: Výskyt internetových situací u vybraných žáků Jihomoravského kraje

Graf č. 54: Výskyt internetových situací u vybraných žáků Olomouckého kraje

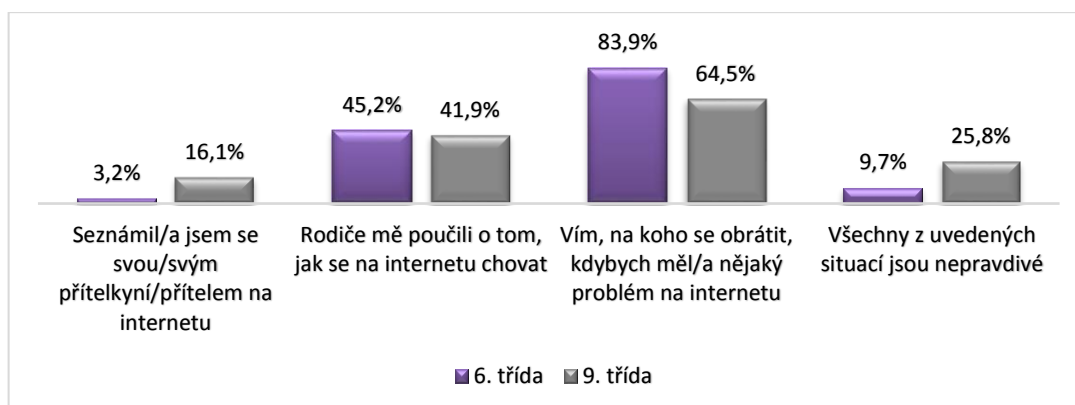
Graf č. 55: Výskyt internetových situací u vybraných žáků Pardubického kraje

Položka č. 19: Označ všechny možnosti, které jsou pravdivé.

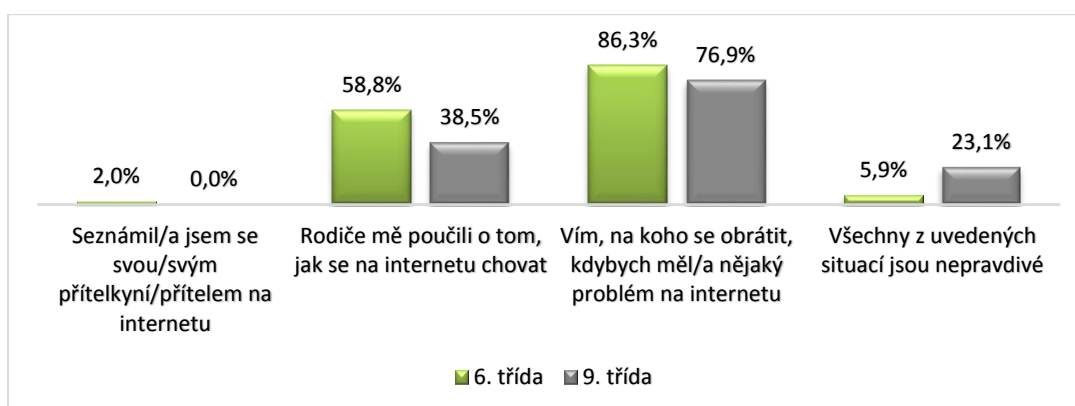
Díky položce č. 19 jsme zjistili, že většina žáků ví, na koho se obrátit, pokud by se setkala s problémem na internetu. Druhou nejčastější odpovědí bylo poučení rodiči o tom, jak se na internetu chovat (např. v 6. třídě Pardubického kraje zvolilo tuto alternativu 79,2 % žáků).

Tabulka č. 21: Výskyt možností u vybraných žáků

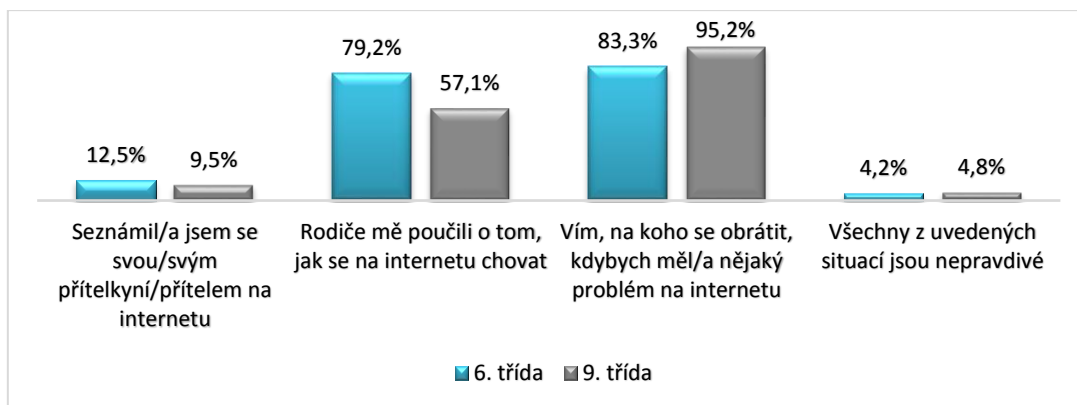
	Jihomoravský kraj		Olomoucký kraj		Pardubický kraj	
	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída
Seznámil/a jsem se svou/svým přítelkyní/přítelem na internetu	1	5	1	0	3	2
Rodiče mě poučili o tom, jak se na internetu chovat	14	13	30	5	19	12
Vím, na koho se obrátit, kdybych měl/a nějaký problém na internetu	26	20	44	10	20	20
Všechny z uvedených situací jsou nepravdivé	3	8	3	3	1	1
<i>n</i> platných odpovědí	31	31	51	13	24	21

Graf č. 56: Výskyt možností u vybraných žáků Jihomoravského kraje

Graf č. 57: Výskyt možností u vybraných žáků Olomouckého kraje

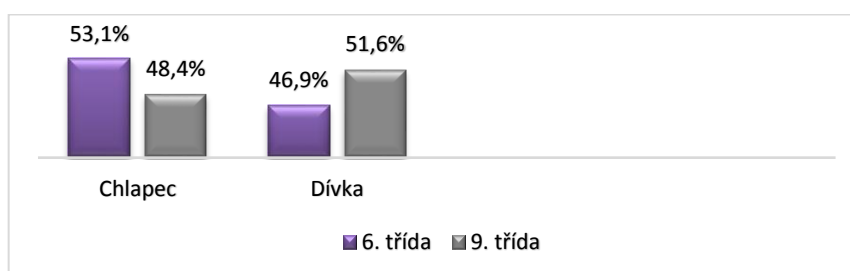
Graf č. 58: Výskyt možností u vybraných žáků Pardubického kraje

Položka č. 20: *Jsi chlapec nebo dívka?*

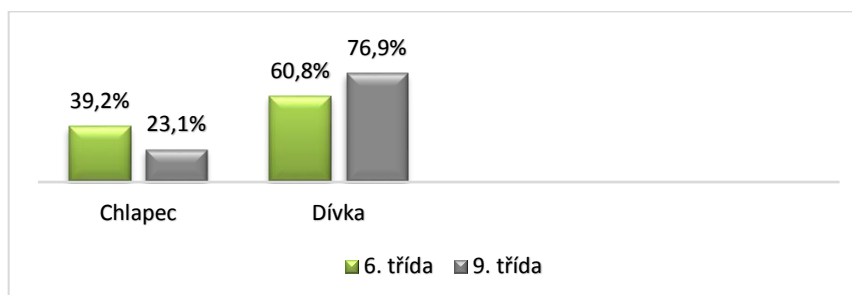
V posledních dvou položkách dotazníku jsme zjišťovali sociodemografické údaje.

Tabulka č. 22: Pohlaví vybraných žáků

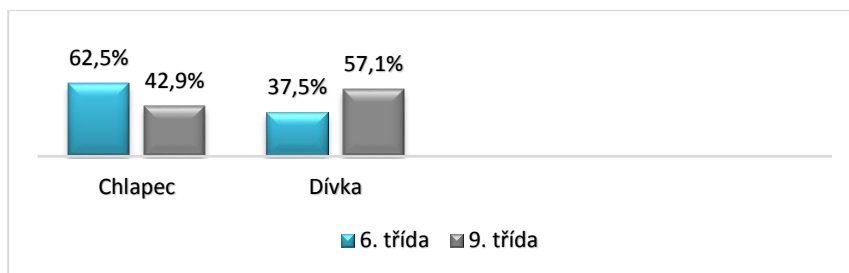
	Jihomoravský kraj		Olomoucký kraj		Pardubický kraj	
	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída
Chlapec	17	15	20	3	15	9
Dívka	15	16	31	10	9	12
<i>n</i> platných odpovědí	32	31	51	13	24	21

Graf č. 59: Pohlaví vybraných žáků Jihomoravského kraje

Graf č. 60: Pohlaví vybraných žáků Olomouckého kraje

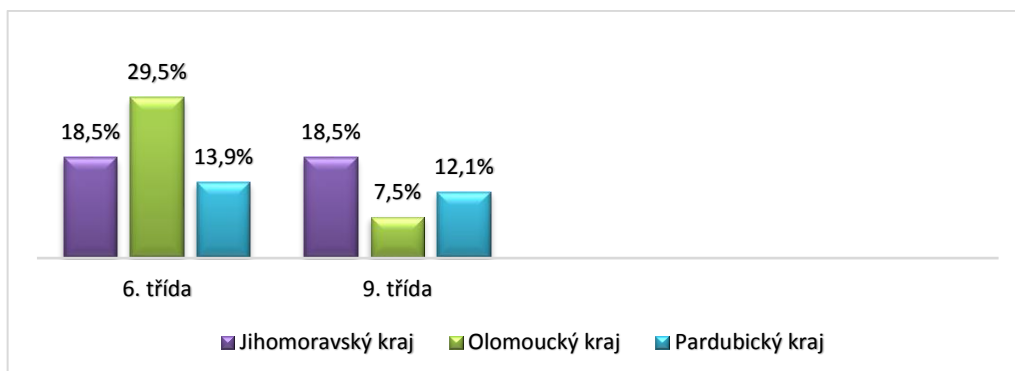
Graf č. 61: Pohlaví vybraných žáků Pardubického kraje

Položka č. 21: Do které třídy chodíš?

Tabulka č. 23: Výzkumný vzorek

Jihomoravský kraj		Olomoucký kraj		Pardubický kraj	
6. třída	9. třída	6. třída	9. třída	6. třída	9. třída
32	32	51	13	24	21
64		64		45	

173

Graf č. 62: Výzkumný vzorek

9 DISKUZE VYBRANÝCH VÝSLEDKŮ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Předchozí část přinesla výsledky našeho výzkumu, které jsme znázornili v podobě tabulek a grafů. V poslední kapitole naší práce hodnotíme data, jež jsme díky dotazníkovému šetření zjistili, z hlediska stanovených výzkumných problémů a položek dotazníku. Získané údaje dále srovnáváme s vybranými výsledky předchozích výzkumů, které jsme uvedli ve druhé, třetí a šesté kapitole.

Pomocí výzkumného šetření jsme zjistili, že čas, který tráví vybraní žáci na internetu, se s dospíváním zvyšuje, a to ve všech zkoumaných krajích. Zároveň jsme nenarazili na žádného respondenta, jenž by internet nevyužíval. V 6. třídě se doba na internetu pohybovala nejčastěji v rozmezí 1 až 2 hodin (v Olomouckém kraji uvedl tuto možnost nejvyšší počet žáků, a to 56,9 %), v 9. třídě se doba strávená na internetu navýšila na 3 až 5 hodin, kde se četnost této odpovědi pohybovala kolem 60 % ve všech krajích. Internet je nejvyužívanější žáky 9. třídy Jihomoravského kraje, kde tráví 31,3 % z nich denně na internetu čas 6 hodin a více. V tomto kraji zároveň 40,6 % žáků 6. třídy tráví na internetu 3–5 hodin denně, což je mezi žáky 6. tříd nejvíce.

Žáci obou tříd všech krajů využívají k surfování na internetu nejčastěji mobilní telefon, kde tuto alternativu zvolilo nejvíce respondentů v 6. třídě Olomouckého kraje (70,6 %) a v 9. třídě Pardubického kraje (76,2 %). V Jihomoravském kraji je oblíben především u žáků 9. třídy, kde jej označilo 68,8 % z nich. Na dalších místech se umístil stolní počítač, který využívá nejvíce respondentů z 6. třídy Pardubického kraje (33,3 %) společně s notebookem, využívaným zejména žáky 9. třídy Jihomoravského kraje (31,3 %). Tablet byl vyhodnocen jako nejméně používaný.

Tato data lze srovnat s naměřenými údaji výzkumu firmy Seznam.cz z roku 2015, o kterém jsme hovořili ve 2. kapitole. Také zde se stal mobilní telefon nejvyužívanějším zařízením k pohybu na internetu, používalo jej totiž 78 % dětí (Nosek, Trusinová, 2015).

Dalším odvětvím našeho šetření byly sociální sítě/slужby využívané k internetové komunikaci. Dle našich výsledků patří mezi nejoblíbenější sítě Facebook a Messenger. Je nezbytné upozornit na to, že žáci 6. tříd nedosáhli věkové hranice, která je opravňuje k užívání Facebooku. Přesto jej vlastní 53,1 % žáků Jihomoravského kraje, 47,1 % dětí Olomouckého kraje a 70,8 % respondentů Pardubického kraje. Na dalším místě se umístil Instagram, jenž se stává oblíbeným zejména mezi žáky devátých tříd (např. v Jihomoravském kraji jej označilo 87,5 % dětí). Využívání dalších sociálních sítí/slужeb se ve zkoumaných

krajích liší. Např. Skype využívají především žáci 9. třídy Jihomoravského kraje (62,5 %), oproti tomu jej označilo pouze 15,4 % žáků 9. třídy Olomouckého kraje. Viber je ve všech krajích využíván zejména žáky 6. tříd, v 9. třídách se obliba této sociální služby vždy snížila. Popularitu Facebooku ukázal také již zmíněný výzkum z roku 2015, kde vlastnilo Facebook 76 % dětí (Nosek, Trusínová, 2015).

Soukromí na internetu si většina žáků chrání. Zjistili jsme, že v obou třídách všech krajů mají děti obvykle nastaven soukromý účet, kde vidí jejich osobní údaje pouze kamarádi, nebo na internetu nezveřejňují žádné informace. Výzkum přinesl také protikladné zjištění, a to, že dokonce 21,7 % žáků 6. třídy Pardubického kraje sdílí celý obsah svého profilu veřejně.

V rámci ochrany soukromí nás zajímaly údaje, jež žáci veřejně sdílí na internetu. Často sdílenými údaji jsou jméno a příjmení (např. v 9. třídě Pardubického kraje tyto údaje sdílí všichni vybraní žáci), fotografie a datum narození. 14,3 % žáků 9. třídy Pardubického kraje veřejně sdílí své bydliště. Za rizikové lze vnímat rovněž sdílení telefonního čísla (kolem 12 % žáků 6. tříd všech krajů) a školy, kterou zpřístupňuje veřejnosti 23,1 % žáků 9. třídy Olomouckého kraje.

Žáci si většinou přidávají do seznamu přátel pouze osoby, které znají z reálného světa, přesto v 9. třídě Jihomoravského kraje 34,4 % dětí uvedlo, že nemají problém s potvrzením žádosti o přátelství od neznámého člověka.

Ačkoliv jsme zjistili, že děti obvykle považují komunikaci s neznámým člověkem za nebezpečnou, žáci v několika případech uvedli, že komunikují na internetu s cizí osobou. V 9. třídě Jihomoravského a Olomouckého kraje se jednalo o 65,6 % a 53,8 % dětí. Pardubický kraj byl jediným, kde nedošlo s dospíváním ke zvýšení výskytu této možnosti. Zde totiž komunikuje s cizím člověkem na internetu 50 % žáků 6. třídy, což je o 11,9 % více než žáků 9. třídy. Z toho plyne, že navazování kontaktu na internetu za účelem seznámení je nejvíce rozšířené mezi žáky 6. třídy Pardubického kraje, 9. třídy Jihomoravského kraje a 9. třídy Olomouckého kraje.

Hlavním cílem výzkumného šetření bylo odhalit, zda jsou vybraní žáci ochotni dorazit na osobní schůzku s internetovým známým. V 6. kapitole jsme uvedli, že v roce 2014 projevilo souhlas se schůzkou 40,22 % dětí (E-bezpečí, 2014). V 6. třídě Jihomoravského kraje by na nabídku schůzky nepřistoupilo 58,6 % žáků, oproti tomu v 9. třídě by 43,8 % respondentů dorazilo s doprovodem kamaráda/kamarádky. Žáci obou tříd Olomouckého a Pardubického kraje by většinou nesouhlasili s osobní schůzkou (tuto možnost uvedlo 58,8 % a 58,3 % žáků 6. tříd, 38,5 % a 60,0 % žáků 9. tříd). Nejvíce žáků, kteří již dorazili na osobní setkání

s internetovým kamarádem, bylo v 9. třídě Jihomoravského kraje, kde tuto možnost uvedlo 21,9 % dětí.

Další oblastí dotazníku byla zkušenost žáků s nepříjemnou internetovou komunikací. Zjistili jsme, že s dospíváním dítěte přibývá těchto zkušeností, jelikož ve všech krajích došlo v 9. třídě ke zvýšení jevu. Nejvyšší četnost souhlasů jsme zaznamenali v 9. třídě Jihomoravského kraje, kde se s rizikovou komunikací setkala 43,8 % žáků.

S problémy na internetu by se většina respondentů 6. tříd všech krajů svěřila rodičům, v 9. třídě dvou krajů došlo ke změně. V Jihomoravském kraji by se v 9. třídě svěřilo 56,3 % žáků kamarádovi/kamarádce, v Olomouckém kraji tuto možnost označilo 76,9 % dětí. Rodičům by se v Olomouckém kraji svěřilo pouze 30,8 % žáků 9. tříd.

Dále jsme odhalili, že rodičovská kontrola se s dospíváním proměňuje. V 9. třídách dvou krajů chyběla, přičemž se jednalo konkrétně o 62,5 % žáků Jihomoravského kraje a 84,6 % žáků Olomouckého kraje. V Pardubickém kraji kontrola v dospívání přetrvává, nejvyšší četnost zaznamenala kontrola Facebooku (52,4 %). V 6. třídě Jihomoravského kraje je nejvíce kontrolován Messenger (43,8 %), v 6. třídě Olomouckého kraje Facebook (29,4 %).

V teoretické části jsme uvedli těsnou provázanost kybergroomingu a sextingu. Proto nás zajímalo, jak vybraní žáci přistupují k odeslání vlastní intimní fotografie internetovému známému. V celém výzkumu označil pouze jeden respondent, a to žák 6. třídy Pardubického kraje, že již někdy takovou fotografií odeslal.

Díky výzkumu jsme zjistili, že všechny vybrané školy přistupují zodpovědně k pořádání preventivních akcí zaměřených na nebezpečí internetu. V 6. třídě Jihomoravského kraje projevilo souhlas 100 % žáků, v 6. třídě Olomouckého kraje 80,4 % žáků, v 9. třídě Pardubického kraje 81,0 % žáků. Zároveň se většina dětí obou věkových skupin dozvěděla informace o nebezpečí internetu ve škole.

Dle našich výsledků lze konstatovat, že s projevy kybergroomingu se setkala více než polovina respondentů 9. třídy všech krajů. Je tedy patrné, že se s dospíváním dítěte zvyšuje výskyt typických situací kybergroomingu. V Jihomoravském kraji kontaktoval neznámý člověk 71,9 % žáků, v 9. třídě Olomouckého kraje 61,5 % žáků a v 9. třídě Pardubického kraje 61,9 % žáků. V 6. třídách byl zaznamenán vždy nižší výskyt těchto situací. Za zmínku stojí také zjištění, že 23,8 % žáků 9. třídy Pardubického kraje někdo žádal, aby o jejich společné konverzaci nikomu neřekli.

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem se zabývala kybergroomingem u žáků základních škol. Práce se skládala z pěti kapitol teoretické části a čtyř kapitol praktické části. V úvodu bylo v rámci obsahu vymezeno několik teoretických a praktických dílčích cílů. Dle mého názoru byly cíle práce úspěšně splněny.

V první kapitole byl kybergrooming začleněn do systému rizikového chování. Následně byla pozornost věnována jednomu z projevů rizikového chování, který představovala nebezpečná komunikace v prostředí internetu. Třetí kapitola definovala kybergrooming, představila jeho etapy a uvedla specifika pachatelů a obětí kybergroomingu. Oběti byly podrobněji charakterizovány ve čtvrté kapitole, jejíž předmětem byly vlastnosti ohrožené dětské skupiny z hlediska vývojové psychologie. Teoretickou část uzavřela pátá kapitola, která byla zaměřena na prevenci rizikového chování.

Praktická část navazovala na teoretické vstupy práce. V rámci šesté kapitoly byly představeny dosavadní výzkumy kybergroomingu, jež byly vybrány s ohledem na položky výzkumného šetření této práce. Sedmá kapitola se zabývala vlastnosti realizovaného průzkumu. Předposlední kapitola uvedla výsledky dotazníkového šetření, jež byly následně v deváté kapitole zhodnoceny a srovnány s vybranými daty předchozích výzkumů.

Kybergrooming je poměrně novým fenoménem, proto jsem chtěla mou prací přispět k výzkumům této problematiky a zároveň jej zkoumat z jiného úhlu pohledu. Záměrně jsem oslovila tři vybrané školy různých krajů, abych mohla zhodnotit, zda mezi žáky napříč vybranými kraji existují rozdíly ve výskytu jevu. Výzkumný vzorek se skládal z žáků šestých a devátých tříd, jelikož jsem usilovala také o porovnání změn v dětském chování s příchodem dospívání. Do výzkumu se zapojilo celkem 173 respondentů.

Hlavním cílem výzkumného šetření bylo odhalení toho, zda jsou žáci ochotni dorazit na smlouvanou schůzku s internetovým kamarádem. V Olomouckém a Pardubickém kraji by většina obou tříd na schůzku nedorazila, nicméně v prvním jmenovaném kraji byl zaznamenán pokles nesouhlasů v 9. třídě o 20,3 %. Lze tedy konstatovat, že s postupným dospíváním se přístup dětí Olomouckého kraje ke schůzce změnil. V 9. třídě Jihomoravského kraje by dokonce 43,8 % žáků na setkání dorazilo, a to s doprovodem kamaráda/kamarádky.

Žáci 6. tříd všech zkoumaných krajů tráví denně na internetu nejčastěji 1–2 hodiny (stejný počet respondentů Jihomoravského kraje uvedl také čas 3 až 5 hodin), v 9. třídě se čas využívaný k práci s internetem zvýšil na 3–5 hodin denně.

Nejoblíbenějšími sociálními sítěmi/službami, prostřednictvím kterých žáci realizují internetovou komunikaci, jsou Facebook, Messenger a Instagram.

Několik respondentů uvedlo, že na internetu komunikuje s někým, koho nezná osobně. Mezi žáky dominovala 9. třída Jihomoravského kraje, kde tuto skutečnost přiznalo 65,6 % dětí. Pardubický kraj byl jediným, kde s dospíváním nedošlo k nárůstu těchto komunikací.

Ačkoliv vlastní většina zkoumaných žáků soukromý profil, bylo zaznamenáno několik údajů, jež respondenti sdílí veřejně. Jedná se zejména o jméno, příjmení a fotografii. Vysoká četnost byla zaznamenána také u data narození, jež zpřístupňují veřejnosti především žáci 9. třídy Pardubického kraje (76,2 %).

Stanovisko škol vybraných krajů k pořádání preventivních přednášek/besed o nebezpečí internetové komunikace je velmi dobré. Obě věkové skupiny většinou uvedly, že jejich škola organizuje akce zaměřené na prevenci nebezpečných jevů na internetu.

Ve všech zkoumaných krajích přibývalo s dospíváním dítěte situací, kdy žáky na internetu kontaktoval neznámý člověk. V 9. třídě Jihomoravského kraje uvedl tuto informaci nejvyšší počet respondentů, a to 71,9 % žáků. Zároveň je vhodné připomenout, že 23,8 % žáků 9. tříd Pardubického kraje někdo žádal o to, aby o jejich společné konverzaci nikomu neřekli. Díky výzkumnému šetření bylo odhaleno, že se s dospíváním zvyšuje výskyt projevů kybergroomingu.

V současné době, kdy dochází k rozvoji moderních technologií, využívají děti internet již od útlého věku. Proto považují znalost nebezpečných komunikačních jevů na internetu za nezbytnou v pedagogické teorii a praxi. V bakalářské práci jsem uceleně zpracovala téma kybergroomingu. Z důvodu oboru studia jsem usilovala o to, aby byla moje práce přínosná pro práci vychovatele, kdy ji pedagogičtí pracovníci mohou využít např. při osvětových akcích. Dále může být nápomocna metodikům prevence a v poslední řadě rodičům, kteří se prostřednictvím mé bakalářské práce seznámí s existencí tohoto fenoménu a najdou zde užitečné informace.

Pedagogové by se měli v rámci školní prevence zaměřit zejména na včasnou informovanost dětí, aby žáci dokázali případnému střetu s internetovým nebezpečím úspěšně vzdorovat. Již jsem naznačila, že v rámci preventivních opatření nelze vynechat působení rodiny. Dle mého názoru je spolupráce pedagogů a rodičů jediným účinným krokem směřujícím ke snížení výskytu případů kybergroomingu.

Zkoumání nebezpečných internetových jevů je velmi přínosné pro pedagogické obory, proto uvažuji o tom, že bych se této problematice věnovala i v budoucnu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

BARTOSZ, Jakub a ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. Soud potrestal zneužití jednadvaceti chlapců osmi lety vězení. In: *iDnes.cz* [online]. 5. února 2009 [cit. 2017-11-01]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/soud-potrestal-zneuziti-jednadvaceti-chlapcu-osmi-lety-vezeni-pvv-/krimi.aspx?c=A090205_101224_krimi_jba

BENDL, Stanislav a kol. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada Publishing, 2015, 306 s. ISBN 978-80-247-4248-9.

CARTER, Helen. Facebook killer sentenced to life for teenager's murder. In: *The Guardian* [online]. Monday 8 March 2010 [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/uk/2010/mar/08/peter-chapman-facebook-killer>

COLLIER, Anne. How to Recognize Grooming. In: *SafeKids.com* [online]. 2017 [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: <http://www.safekids.com/how-to-recognize-grooming-2/>

ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. Skautští vedoucí zneužili 39 dětí. Soud jim potvrdil deset let vězení. In: *Ústecký deník.cz* [online]. 8. července 2014 [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <http://ustecky.denik.cz/zlociny-a-soudy/vedouci-skautu-zneuzili-39-deti-soud-jim-potvrdil-deset-let-vezeni-20140708-17bb.html>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Vybavenost domácností informačními a komunikačními technologiemi. In: *Veřejná databáze VDB* [online]. © Český statistický úřad, 2017 [cit. 2018-02-09]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&f=TABULKA&z=T&katalog=31031&pvo=ICT03&str=v149&c=v3~8__RP2017

DOLEJŠ, Martin. *Efektivní včasná diagnostika rizikového chování u adolescentů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, 189 s. ISBN 978-80-244-2642-6.

E-bezpečí. Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu. In: *Projekt E-bezpečí* [online]. 2014 [cit. 2017-10-05]. Dostupné z: [//www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/doc_download/61-vyzkum-rizikoveho-chovani-eskych-dti-v-prosted-i-internetu-2014-prezentace](http://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/doc_download/61-vyzkum-rizikoveho-chovani-eskych-dti-v-prosted-i-internetu-2014-prezentace)

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2009, 218 s. ISBN 978-80-247-2781-3.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Přeložil Vladimír JÚVA. Brno: Paido, 2000, 207 s. ISBN 8085931796.

GUPTA, Aditi, Ponnurangam KUMARAGURU a Ashish SUREKA. Characterizing Pedophile Conversations on the Internet using Online Grooming. In: *Cornell University* [online]. 17 August 2012 [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <https://arxiv.org/abs/1208.4324>

HOPE, Christopher. Facebook is a 'major location for online child sexual grooming', head of child protection agency says. In: *The Telegraph* [online]. 15 October 2013 [cit. 2017-10-11]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/technology/facebook/10380631/Facebook-is-a-major-location-for-online-child-sexual-grooming-head-of-child-protection-agency-says.html>

HRONOVÁ, Milada. Pedagogická fakulta přispěla k obnoveným metodickým pokynům MŠMT. In: *Žurnál Online / Zpravodajství z UP* [online]. 9. ledna 2018 [cit. 2018-01-24]. Dostupné z: <https://www.zurnal.upol.cz/nc/zprava/clanek/pedagogicka-fakulta-prispela-k-obnovenym-metodickym-pokynum-msmt/>

HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012, 217 s. ISBN 978-80-7387-545-9.

Chat room paedophile jailed. In: *BBC News* [online]. Saturday 7 June 2003 [cit. 2017-11-09]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/england/2969020.stm

JEŽKOVÁ, Zuzana a Alexandra FRAŇKOVÁ. Mýty a fakta o sexuálním zneužívání dětí. In: *Šance Dětem* [online]. 1. listopadu 2012, aktualizováno 26. února 2018 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z: <http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/myty-a-fakta-o-sexualnim-zneuzivani-deti-63.html>

KARÁSKOVÁ ULBERTOVÁ, Zuzana. Rodič, vychovatel a dítě na internetu. In: *Děti a online rizika, sborník studií*. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2012, s. 51–68. ISBN 978-80-904920-3-5.

KOČVAROVÁ, Ilona. Dotazník. In: CHRÁSKA, Miroslav a Ilona KOČVAROVÁ. *Kvantitativní metody sběru dat v pedagogických výzkumech*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2015, s. 41–55. ISBN 978-80-7454-553-5.

KOČVAROVÁ, Ilona. Základní společné aspekty kvantitativních metod sběru dat v pedagogických výzkumech. In: CHRÁSKA, Miroslav a Ilona KOČVAROVÁ. *Kvantitativní metody sběru dat v pedagogických výzkumech*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2015, s. 7–23. ISBN 978-80-7454-553-5.

KOPECKÝ, Kamil. České děti a Facebook 2015. Výzkumná zpráva. In: *Projekt E-bezpečí* [online]. © Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Centrum prevence rizikové virtuální komunikace, 2015 [cit. 2017-10-09]. Dostupné z: https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/doc_download/76-eske-dti-a-facebook-2015

KOPECKÝ, Kamil. České děti o sextingu. In: *Projekt E-bezpečí* [online]. 4. dubna 2011 [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/237-ceske-deti-o-sextingu>

KOPECKÝ, Kamil. Informace o projektu. In: *Projekt E-bezpečí* [online]. © Centrum PRVoK PdF, Univerzita Palackého v Olomouci, 2008–2017 [cit. 2017-10-08]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/o-projektu/oprojektu>

KOPECKÝ, Kamil. *Kybergrooming, nebezpečí kyberprostoru (studie)*. Olomouc: NET UNIVERSITY s.r.o., 2010, 16 s. ISBN 978-80-254-7573-7.

KOPECKÝ, Kamil. Počet případů kybergroomingu spojených s Minecraftem roste. Rodiče, pozor!. In: *Projekt E-bezpečí* [online]. 1. března 2017 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kybergrooming/1222-minecraft-kybergrooming>

KOPECKÝ, Kamil. Podvody s falešnými webkamerami řadí i v ČR. In: *Projekt E-bezpečí* [online]. 22. března 2013 [cit. 2017-10-08]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/sociotechnika/637-podvody-s-falenymi-webkamerami>

KOPECKÝ, Kamil a kol. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, 170 s. ISBN 978-80-244-4868-8.

KOPECKÝ, Kamil a Veronika KREJČÍ. Nebezpečí elektronické komunikace: zpráva z výzkumného šetření realizovaná v rámci projektu prevence nebezpečných komunikačních praktik spojených s elektronickou komunikací pro pedagogy a nepedagogy. In: *Projekt E-bezpečí* [online]. Olomouc 2009–2010 [cit. 2018-02-13]. Dostupné z: http://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/doc_download/1-nebezpei-elektronicke-komunikace-1-2009-2010

KOPECKÝ, Kamil a Veronika KREJČÍ. Nebezpečí elektronické komunikace 2: zpráva z výzkumného šetření realizovaného v rámci projektu E-bezpečí – nebezpečí elektronické komunikace pro žáky i učitele. In: *Projekt E-bezpečí* [online]. Olomouc 2010–2011 [cit. 2018-02-13]. Dostupné z: https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/doc_download/2

KOPECKÝ, Kamil a René SZOTKOWSKI. Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru (výzkumná zpráva). In: *Projekt E-bezpečí* [online]. © Univerzita Palackého v Olomouci, Centrum prevence rizikové virtuální komunikace, O2 Czech Republic, 2017 [cit. 2017-11-08]. Dostupné z: https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/doc_download/96

KOPECKÝ, Kamil, René SZOTKOWSKI a Veronika KREJČÍ. *Nebezpečí internetové komunikace III*. Olomouc: Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3088-1

KOŽÍŠEK, Martin. Seznam se bezpečně! 3 [online]. Režie Dana Vaňurová, Miroslav Vaňura. Česko, Seznam.cz, a.s., 2015 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <https://www.stream.cz/seznam-se-bezpecne/10005858-seznam-se-bezpecne-3>

KOŽÍŠEK, Martin a Václav PÍSECKÝ. *Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, 2016, 175 s. ISBN 978-80-247-5595-3.

KRATOCHVÍL, Luboš a ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. Obžaloba posílá skautské vedoucí k soudu, sečetla 39 obětí zneužívání. In: *iDNES* [online]. 3. dubna 2013 [cit. 2017-11-07]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/obzaloba-pro-vedouci-junaka-za-zneuziti-39skatu-f5r-/krimi.aspx?c=A130403_164900_usti-zpravy_klu

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualizované vyd. Praha: Grada Publishing, 2006, 368 s. ISBN 80-247-1284-9.

LISÁ, Lidka a Marie KŇOURKOVÁ. *Vývoj dítěte a jeho úskalí*. Praha: AVICENUM, zdravotnické nakladatelství, 1986, 274 s. ISBN 08-084-86.

LIVINGSTONE, Sonia a Leslie HADDON. *EU Kids Online: Final Report* [online]. LSE, London: EU Kids online (EC Safer Internet Plus Programme Deliverable D6.5), June 2009 [cit. 2017-11-10]. ISBN 978-0-85328-355-3. Dostupné z: [http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20I%20\(2006-9\)/EU%20Kids%20Online%20I%20Reports/EUKidsOnlineFinalReport.pdf](http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20I%20(2006-9)/EU%20Kids%20Online%20I%20Reports/EUKidsOnlineFinalReport.pdf)

MACEK, Petr. *Adolescence*. 2., upravené vydání. Praha: Portál, 2003, 141 s. ISBN 80-7178-747-7.

MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015, 190 s. ISBN 978-80-247-5309-6.

MAŠKOVÁ, Anna, Kateřina LUKÁŠOVÁ, Rastislav PACÁK a Jana BRANDEJSOVÁ. *Kybergrooming a kyberstalking. Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. © Národní centrum bezpečnějšího internetu, 2012, 34 s. Dostupné z: <http://www.ncbi.cz/category/6-metodiky-ucebni-materialy?download=37>

MÁČELOVÁ, Karolína. *Kybergrooming z pohledu mladé generace* [online]. Hradec Králové, 2015 [cit. 2018-02-14]. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta. Dostupné z: <https://theses.cz/id/n75ozd/STAG75543.pdf>

MIOVSKÝ, Michal, Lenka SKÁČELOVÁ, Jana ZAPLETALOVÁ a Petr NOVÁK, ed. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Sdružení SCAN, 2010, 253 s. ISBN 978-80-87258-47-7.

MITCHELL, Kimberly J., David FINKELHOR a Janis WOLAK. Risk Factors for and Impact of Online Sexual Solicitation of Youth. In: *The JAMA Network* [online]. 20 June 2001 [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <https://jamanetwork.com/journals/jama/fullarticle/193923>

MŠMT. Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních. In: *MŠMT: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. © MŠMT, 2010 [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Metodicke_doporuceni_uvodni_cast.doc

MŠMT. Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013–2018. In: *MŠMT: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. © MŠMT, Praha, 2013 [cit. 2018-01-20]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/28077_1_1/

MUNKOVÁ, Gabriela. *Sociální deviace: (přehled sociologických teorií)*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2001, 134 s. ISBN 80-246-0279-2.

Nebud' obět'! [online]. © Nebud' obět'!, 2010–2018 [cit. 2017-01-09]. Dostupné z: <http://www.nebudobet.cz/>

NOSEK, Michal a Romana TRUSINOVÁ. Jaké jsou internetové děti. In: *Projekt E-bezpečí* [online]. © Seznam.cz, 2015 [cit. 2017-10-15]. Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/0B5sdIAT8WtLBTXhxdkF5SIFCams/view>

NOVÁK, Petr. Normalita v primární prevenci. In: MIOVSKÝ, Michal, et al. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování II. 2.*, přepracované a doplněné vydání. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK v Praze a VFN v Praze, 2015, s. 127–130. ISBN 978-80-7422-393-8.

NOVÁK, Tomáš. *Mnohem menší dareba, než jste čekali*. Praha: Grada Publishing, 2014, 125 s. ISBN 978-80-247-5069-9.

PIAGET, Jean a Bärbel INHELDER. *Psychologie dítěte*. Přeložila Eva VYSKOČILOVÁ. Praha: Portál, 2014, 142 s. ISBN 978-80-262-0691-0.

PILÁŘ, Jiří a Martina BUDINSKÁ. Koordinační rámec školské prevence a role MŠMT. In: MIOVSKÝ, Michal, Lenka SKÁCELOVÁ, Jana ZAPLETALOVÁ a Petr NOVÁK, ed. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Sdružení SCAN, 2010, s. 62–65. ISBN 978-80-87258-47-7.

PŘÍHODA, Václav. *Ontogeneze lidské psychiky I. Vývoj člověka do patnácti let*. 4. nezm. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977, 414 s.

Sexting.cz [online]. © Projekt E-bezpečí, 2008–2013 [cit. 2017-10-06]. Dostupné z: <http://sexting.cz/>

Seznam.cz, a.s. O projektu. In: *Seznam se bezpečně* [online]. © Seznam.cz, a. s., 1996–2018 [cit. 2017-10-08]. Dostupné z: <https://www.seznamsebezpecne.cz/o-projektu>

Seznam.cz, a.s. Seznam se bezpečně! In: *O společnosti Seznam.cz* [online]. © Seznam.cz, a.s., 1996–2018 [cit. 2018-01-09]. Dostupné z: <https://onas.seznam.cz/cz/seznam-se-bezpecne.html>

Seznam.cz, a.s. Seznam se bezpečně! 3 dokumentuje případ téměř čtyř desítek zneužitých dětí skautskými vedoucími. In: *Blog Seznam.cz* [online]. © Seznam.cz, a. s., 1996–2018 [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <https://blog.seznam.cz/2015/06/seznam-se-bezpecne-3-dokumentuje-pripad-temer/>

STOKES, Paul. Peter Chapman targeted thousands of young girls. In: *The Telegraph* [online]. 8 March 2010 [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/crime/7397894/Peter-Chapman-targeted-thousands-of-young-girls.html>

SZOTKOWSKI, René, Kamil KOPECKÝ a Veronika KREJČÍ. *Nebezpečí internetové komunikace IV*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 177 s. ISBN 978-80-244-3912-9.

ŠEVČÍKOVÁ, Anna a kol. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada Publishing, 2014, 183 s. ISBN 978-80-210-7527-6.

ŠIRŮČKOVÁ, Michaela. Rizikové chování. In: MIOVSKÝ, Michal, et al. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování II*. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK v Praze a VFN v Praze, 2015, s. 161–166. ISBN 978-80-7422-393-8.

ŠIRŮČKOVÁ, Michaela. Rizikové chování a jeho psychosociální souvislosti. In: MIOVSKÝ, Michal, Lenka SKÁCELOVÁ, Jana ZAPLETALOVÁ a Petr NOVÁK, ed. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Sdružení SCAN, 2010, s. 30–39. ISBN 978-80-87258-47-7.

THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015, 575 s. ISBN 978-80-262-0714-6.

TN.cz. Chlapce z Ústí sexuálně zneužívali vedoucí ve skautu! Vymysleli na něj léčku na internetu. In: *TN.cz* [online]. 28. března 2012 [cit. 2017-11-07]. Dostupné z: <http://tn.nova.cz/clanek/zpravy/cernakronika/chlapce-sexualne-zneuzyvali-vedouci-ve-skautu-vymysleli-na-nej-lecku-na-internetu.html>

TŘEČEK, Čeněk a Jiří ŠŤASTNÝ. Deviant Hovorka se dočkal za zneužití dvaceti chlapců mírnějšího trestu. In: *iDNES.cz* [online]. 26. května 2009 [cit. 2017-11-04]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/odvolacisoud-rozhodne-o-trestu-za-zneuzeni-jednadvaceti-chlapcu-p9q/krimi.asp?c=A090526_073207_krimi_cen

TURLEY, Caroline. European Online Grooming Project. In: *NatCen Social Research* [online]. March 2012 [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <http://natcen.ac.uk/our-research/research/european-online-grooming-project/>

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2012, 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.

VLACHOVÁ, Marta. Trestná činnost spojená s internetovou kriminalitou. In: *Projekt E-bezpečí* [online]. 21. listopadu 2009 [cit. 2017-11-25]. Dostupné z <https://www.e-bezpecni.cz/index.php/temata/dali-rizika/148-226>

VNOUČEK, Petr. Facebookový vrah má doživotí. Sociální síť sklízí kritiku. In: *Týden.cz* [online]. 10. března 2010 [cit. 2017-11-09]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/media/internet/facebookovy-vrah-ma-dozivoti-socialni-sit-sklizi-kritiku_161662.html

Vysokoškolské kvalifikační práce. *Theses.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://theses.cz/>

ZAPLETALOVÁ, Jana. Školní poradenské pracoviště. In: MIOVSKÝ, Michal, Lenka SKÁCELOVÁ, Jana ZAPLETALOVÁ a Petr NOVÁK, ed. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Sdružení SCAN, 2010, s. 78–82. ISBN 978-80-87258-47-7.

SEZNAM ZKRATEK

Centrum PRVoK	Centrum prevence rizikové virtuální komunikace
CEOP	Child Exploitation and Online Protection command
ICT	Informační a komunikační technologie
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OŠMS	Odbor školství, mládeže a sportu
Policie ČR	Policie České republiky
USA	Spojené státy americké

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Teorie rizikového chování.....	10
Obrázek č. 2: Důvody zaslání erotické fotografie	16
Obrázek č. 3: Schematický nákres vertikální koordinace prevence rizikového chování ve školství.....	32
Obrázek č. 4: Důvody, proč je a není komunikace s neznámým člověkem nebezpečná dle vybraných žáků 6. třídy Jihomoravského kraje	55
Obrázek č. 5: Důvody, proč je komunikace s neznámým člověkem nebezpečná dle vybraných žáků 9. třídy Jihomoravského kraje	56
Obrázek č. 6: Důvody, proč je komunikace s neznámým člověkem nebezpečná dle vybraných žáků 6. třídy Olomouckého kraje	57
Obrázek č. 7: Důvody, proč je a není komunikace s neznámým člověkem nebezpečná dle vybraných žáků 9. třídy Olomouckého kraje.....	57
Obrázek č. 8: Důvody, proč je a není komunikace s neznámým člověkem nebezpečná dle vybraných žáků 6. třídy Pardubického kraje	58
Obrázek č. 9: Důvody, proč je a není komunikace s neznámým člověkem nebezpečná dle vybraných žáků 9. třídy Pardubického kraje	58

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Klasifikace online rizik pro dětské uživatele internetu	14
Tabulka č. 2: Trestné činy spojené s kybergroomingem	23
Tabulka č. 3: Čas, který tráví vybraní žáci na internetu	44
Tabulka č. 4: Zařízení, která používají vybraní žáci k práci s internetem.....	46
Tabulka č. 5: Založení profilu na sociální síti vybranými žáky	47
Tabulka č. 6: Sociální sítě/slужby využívané vybranými žáky ke komunikaci na internetu	48
Tabulka č. 7: Ochrana soukromí na internetu vybranými žáky.....	50
Tabulka č. 8: Údaje, které vybraní žáci veřejně sdílí na internetu	52
Tabulka č. 9: Souhlas s přidáním neznámého člověka do seznamu přátel vybranými žáky	53
Tabulka č. 10: Názor vybraných žáků na komunikaci s neznámým člověkem.....	55
Tabulka č. 11: Komunikace vybraných žáků s neznámým člověkem na internetu.....	59
Tabulka č. 12: Zkušenost vybraných žáků s obtěžující konverzací na internetu	60
Tabulka č. 13: Osoby, kterým by se vybraní žáci svěřili, kdyby je někdo obtěžoval na internetu	61
Tabulka č. 14: Přistoupení vybraných žáků na schůzku s internetovým kamarádem	63
Tabulka č. 15: Rodičovská kontrola internetové aktivity dle vybraných žáků	65
Tabulka č. 16: Pořádání přednášek/besed o nebezpečí internetové komunikace školami dle vybraných žáků.....	67
Tabulka č. 17: Předání informací o internetových rizicích ve škole dle vybraných žáků	68
Tabulka č. 18: Využívání webkamery vybranými žáky	69
Tabulka č. 19: Zkušenost vybraných žáků s odesláním vlastní intimní fotografie internetovému známému.....	70
Tabulka č. 20: Výskyt internetových situací u vybraných žáků.....	72
Tabulka č. 21: Výskyt možností u vybraných žáků	74
Tabulka č. 22: Pohlaví vybraných žáků.....	75
Tabulka č. 23: Výzkumný vzorek.....	76

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Procentuální zastoupení dětí, které jsou ochotny dorazit na schůzku s internetovým kamarádem (2009–2014).....	40
Graf č. 2: Čas, který tráví vybraní žáci Jihomoravského kraje na internetu.....	45
Graf č. 3: Čas, který tráví vybraní žáci Olomouckého kraje na internetu.....	45
Graf č. 4: Čas, který tráví vybraní žáci Pardubického kraje na internetu.....	45
Graf č. 5: Zařízení, která používají vybraní žáci Jihomoravského kraje k práci s internetem .	46
Graf č. 6: Zařízení, která používají vybraní žáci Olomouckého kraje k práci s internetem.....	46
Graf č. 7: Zařízení, která používají vybraní žáci Pardubického kraje k práci s internetem	46
Graf č. 8: Založení profilu na sociální síti vybranými žáky Jihomoravského kraje.....	47
Graf č. 9: Založení profilu na sociální síti vybranými žáky Olomouckého kraje	47
Graf č. 10: Založení profilu na sociální síti vybranými žáky Pardubického kraje	47
Graf č. 11: Sociální sítě/služby využívané vybranými žáky Jihomoravského kraje ke komunikaci na internetu	48
Graf č. 12: Sociální sítě/služby využívané vybranými žáky Olomouckého kraje ke komunikaci na internetu	49
Graf č. 13: Sociální sítě/služby využívané vybranými žáky Pardubického kraje ke komunikaci na internetu	50
Graf č. 14: Ochrana soukromí na internetu vybranými žáky Jihomoravského kraje	51
Graf č. 15: Ochrana soukromí na internetu vybranými žáky Olomouckého kraje.....	51
Graf č. 16: Ochrana soukromí na internetu vybranými žáky Pardubického kraje	51
Graf č. 17: Údaje, které veřejně sdílí vybraní žáci Jihomoravského kraje na internetu.....	52
Graf č. 18: Údaje, které veřejně sdílí vybraní žáci Olomouckého kraje na internetu	52
Graf č. 19: Údaje, které veřejně sdílí vybraní žáci Pardubického kraje na internetu	53
Graf č. 20: Souhlas s přidáním neznámého člověka do seznamu přátel vybranými žáky Jihomoravského kraje.....	53
Graf č. 21: Souhlas s přidáním neznámého člověka do seznamu přátel vybranými žáky Olomouckého kraje.....	54
Graf č. 22: Souhlas s přidáním neznámého člověka do seznamu přátel vybranými žáky Pardubického kraje	54
Graf č. 23: Názor vybraných žáků Jihomoravského kraje na komunikaci s neznámým člověkem.....	55

Graf č. 24: Názor vybraných žáků Olomouckého kraje na komunikaci s neznámým člověkem	56
Graf č. 25: Názor vybraných žáků Pardubického kraje na komunikaci s neznámým člověkem	57
Graf č. 26: Komunikace vybraných žáků Jihomoravského kraje s neznámým člověkem na internetu	59
Graf č. 27: Komunikace vybraných žáků Olomouckého kraje s neznámým člověkem na internetu	59
Graf č. 28: Komunikace vybraných žáků Pardubického kraje s neznámým člověkem na internetu	59
Graf č. 29: Zkušenost vybraných žáků Jihomoravského kraje s obtěžující konverzací na internetu	60
Graf č. 30: Zkušenost vybraných žáků Olomouckého kraje s obtěžující konverzací na internetu	60
Graf č. 31: Zkušenost vybraných žáků Pardubického kraje s obtěžující konverzací na internetu	60
Graf č. 32: Osoby, kterým by se vybraní žáci Jihomoravského kraje svěřili, kdyby je někdo obtěžoval na internetu	61
Graf č. 33: Osoby, kterým by se vybraní žáci Olomouckého kraje svěřili, kdyby je někdo obtěžoval na internetu	62
Graf č. 34: Osoby, kterým by se vybraní žáci Pardubického kraje svěřili, kdyby je někdo obtěžoval na internetu	62
Graf č. 35: Přistoupení vybraných žáků Jihomoravského kraje na schůzku s internetovým kamarádem	63
Graf č. 36: Přistoupení vybraných žáků Olomouckého kraje na schůzku s internetovým kamarádem	64
Graf č. 37: Přistoupení vybraných žáků Pardubického kraje na schůzku s internetovým kamarádem	64
Graf č. 38: Rodičovská kontrola internetové aktivity dle vybraných žáků Jihomoravského kraje	65
Graf č. 39: Rodičovská kontrola internetové aktivity dle vybraných žáků Olomouckého kraje	66
Graf č. 40: Rodičovská kontrola internetové aktivity dle vybraných žáků Pardubického kraje	66

Graf č. 41: Pořádání přednášek/besed o nebezpečí internetové komunikace školou dle vybraných žáků Jihomoravského kraje	67
Graf č. 42: Pořádání přednášek/besed o nebezpečí internetové komunikace školou dle vybraných žáků Olomouckého kraje	67
Graf č. 43: Pořádání přednášek/besed o nebezpečí internetové komunikace školou dle vybraných žáků Pardubického kraje.....	68
Graf č. 44: Předání informací o internetových rizicích ve škole dle vybraných žáků Jihomoravského kraje.....	68
Graf č. 45: Předání informací o internetových rizicích ve škole dle vybraných žáků Olomouckého kraje.....	68
Graf č. 46: Předání informací o internetových rizicích ve škole dle vybraných žáků Pardubického kraje	69
Graf č. 47: Využívání webkamery vybranými žáky Jihomoravského kraje.....	69
Graf č. 48: Využívání webkamery vybranými žáky Olomouckého kraje	70
Graf č. 49: Využívání webkamery vybranými žáky Pardubického kraje.....	70
Graf č. 50: Zkušenost vybraných žáků Jihomoravského kraje s odesláním vlastní intimní fotografie internetovému známému.....	71
Graf č. 51: Zkušenost vybraných žáků Olomouckého kraje s odesláním vlastní intimní fotografie internetovému známému.....	71
Graf č. 52: Zkušenost vybraných žáků Pardubického kraje s odesláním vlastní intimní fotografie internetovému známému.....	71
Graf č. 53: Výskyt internetových situací u vybraných žáků Jihomoravského kraje	72
Graf č. 54: Výskyt internetových situací u vybraných žáků Olomouckého kraje.....	73
Graf č. 55: Výskyt internetových situací u vybraných žáků Pardubického kraje.....	73
Graf č. 56: Výskyt možností u vybraných žáků Jihomoravského kraje	74
Graf č. 57: Výskyt možností u vybraných žáků Olomouckého kraje.....	74
Graf č. 58: Výskyt možností u vybraných žáků Pardubického kraje	75
Graf č. 59: Pohlaví vybraných žáků Jihomoravského kraje	75
Graf č. 60: Pohlaví vybraných žáků Olomouckého kraje.....	75
Graf č. 61: Pohlaví vybraných žáků Pardubického kraje	76
Graf č. 62: Výzkumný vzorek	76

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dotazník

Příloha č. 1: Dotazník

Vážení žáci,

jmenuji se Zdenka Karafiátová a studuji 3. ročník oboru Vychovatelství na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Následující dotazník se týká rizikové komunikace a chování dětí na internetu. Je zcela anonymní a jeho výsledky budou použity ke zjištění závažných skutečností týkajících se kybergroomingu. Tím, že pravdivě vyplníte dotazník, pomůžete ve výzkumu důležité oblasti, proto k němu přistupujte zodpovědně.

Moc Vám děkuji za Váš čas a ochotu při vyplňování dotazníku.

1. Kolik času denně trávíš na internetu?

- Méně než hodinu
- 1 až 2 hodiny
- 3 až 5 hodin
- 6 hodin a více
- Netrávím čas na internetu

2. Jaké zařízení používáš k práci s internetem nejčastěji?

- Stolní počítač
- Notebook
- Mobilní telefon
- Tablet
- Žádné z uvedených

3. Máš profil na sociální síti?

- Ano
- Ne

4. Jaké sociální sítě/služby využíváš ke komunikaci na internetu? Prosím, označ všechny možnosti, které platí:

☐ Facebook	☐ Viber
☐ Instagram	☐ Skype
☐ Messenger	☐ Lidé.cz
☐ Snapchat	☐ Jiná – doplň
☐ Twitter	

5. Chráníš své soukromí na internetu?

- Ano, mám soukromý profil, moje údaje vidí pouze kamarádi
- Ne, sdílím všechny informace a fotografie veřejně
- Na internetu nic nezveřejňuji

6. Které z údajů veřejně sdílíš na internetu? Prosím, označ všechny možnosti, které platí:

☐ Jméno	☐ Telefonní číslo
☐ Příjmení	☐ Bydliště
☐ Fotografie	☐ Název školy
☐ Datum narození	☐ Žádné z uvedených

7. Přidáváš si do přátel člověka, kterého neznáš z reálného světa?

- Ano, nedělá mi to problém
- Ne, přidávám si pouze osoby, které znám osobně

8. Myslíš, že je komunikace s neznámým člověkem nebezpečná? Svou odpověď zdůvodni:

- Ano, protože
- Nevím
- Ne, protože

9. Komunikuješ na internetu s někým, koho neznáš osobně?

- Ano
- Ne

10. Zažil/a jsi na internetu obtěžující konverzaci (tzn. cítil/a jsi se při komunikaci nepříjemně)?

- Ano
- Ne

11. Komu se svěříš, kdyby Tě někdo na internetu obtěžoval?

☐ Nikomu	☐ Sourozenci
☐ Kamarádovi/kamarádce	☐ Jiná – doplň
☐ Učíteli/učitelce	
☐ Rodičům	

12. Představ si následující situaci: Tvůj internetový kamarád, kterého jsi nikdy osobně neviděl/a, se s Tebou chce sejít. Dorazil/a bys na smlouvenou schůzku?

- Ano, sám/sama
- Ano, s kamarádem/kamarádkou
- Ano, s rodičem
- Ano, s ochrannou pomůckou (nůž, pepřový sprej, pes...)
- Ne
- Nevím, neumím odpovědět

13. Mají Tví rodiče přístup do sociálních sítí/služeb, které využíváš? Pokud ano, označ všechny, o které se jedná:

☐ Ne	☐ Ano: Viber
☐ Ano: Facebook	☐ Ano: Skype
☐ Ano: Instagram	☐ Ano: Lidé.cz
☐ Ano: Messenger	☐ Ano: Jiná – doplň
☐ Ano: Snapchat	
☐ Ano: Twitter	

14. Pořádala Tvá škola někdy přednášku/besedu o nebezpečí internetové komunikace?

- Ano
- Ne
- Nevybavuji si

15. Dozvěděl/a jsi se ve škole informace o rizicích na internetu?

- Ano
- Ne

16. Používáš ke komunikaci na internetu webkameru?

- Ano, často
- Občas
- Ne, nikdy

17. Zaslal/a jsi někdy vlastní intimní fotografii svému internetovému známému prostřednictvím sociálních sítí/služeb?

- Ano
- Ne

18. Označ všechny situace, které jsi zažil/a na internetu:

- Na internetu mě kontaktoval neznámý člověk
- Někdo mě žádal, abych o naší konverzaci nikomu neřekl/a
- Setkal/a jsem se osobně s někým, koho jsem znal/a pouze přes internet
- Někdo mi nabízel dárek za to, že se s ním setkám osobně
- Někdo mě žádal, abych mu zaslal/a svou intimní fotografii
- Obdržel/a jsem od někoho vyzývavou fotografii
- Žádná z uvedených situací se mi nestala

19. Označ všechny možnosti, které jsou pravdivé:

- Seznámil/a jsem se svou/svým přítelkyní/přítelem na internetu
- Rodiče mě poučili o tom, jak se na internetu chovat
- Vím, na koho se obrátit, kdybych měl/a nějaký problém na internetu
- Všechny z uvedených situací jsou nepravdivé

20. Jsi chlapec nebo dívka?

- Chlapec
- Dívka

21. Do které třídy chodíš?

- 6. třída
- 9. třída

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Zdenka Karafiátová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PhDr. René Szotkowski, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Kybergrooming u žáků základních škol
Název v angličtině:	Child grooming of elementary school pupils
Anotace práce:	Bakalářská práce je zaměřena na kybergrooming u žáků základních škol. Teoretická část vymezuje stěžejní pojmy jako je rizikové chování, kybergrooming, nebezpečné komunikační jevy na internetu, žák základní školy a preventivní opatření. Praktická část navazuje na teoretická východiska práce a je realizována prostřednictvím dotazníkového šetření. Výzkum je orientován na vybrané žáky šestých a devátých tříd základních škol. Jeho cílem je objasnit, zda se s dospíváním dítěte zvyšuje výskyt zkoumaného jevu.
Klíčová slova:	kybergrooming, nebezpečné komunikační jevy, rizikové chování, žák základní školy, prevence
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis is focused on the child grooming of elementary school pupils. The theoretical part defines fundamental concepts such as risk behavior, child grooming, dangerous communication phenomena on the internet, elementary school pupil and preventive measures. The practical part follows the theoretical basis of thesis and it is realised by questionnaire survey. The research is focused on selected pupils of the sixth and ninth classes of elementary schools. Its aim is to clarify whether the occurrence of the phenomenon under investigation is increasing with the adolescent child.
Klíčová slova v angličtině:	child grooming, dangerous communication phenomena, risk behavior, elementary school pupil, prevention
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Dotazník
Rozsah práce:	96 stran
Jazyk práce:	čeština